

Sovyet sosyalist demokrasinin ana halkası

Vasiliy Kuznetsov

SBKP MK Politbüro aday üyesi, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu
başkanı birinci yardımcısı

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, birkaç ay sonra kuruluşunun 60. yılını dolduruyor. SSCB, bütün dünya önüne, komünizmi birlikte kur-
ran, dostluk içinde yaşayan eşit haklı cumhuriyetler ailesi olarak çıkıyor.

Sovyet federasyonunun geçtiği yolu değerlendirirken, doğal olarak şu sorular ortaya atılıyor: 15 bağımsız cumhuriyeti, 100'den fazla ulus ve halkı birleştiren, dünyada şimdiye kadar görülmemiş bu «devletler devletinin» sağlamlığı neye dayanıyor? Neden bu devlet, o zamana kadar ortaya çıkan çok uluslu devletlerin kaçınılmaz olarak yıkılmasına yol açan merkezkaç eğilimlerin yıkıcı etkisi altında kalmamıştır? Neden Sovyetler Birliği, sosyalist düzene karşı düşmanlığını hiç bir zaman gizlememiş (ve bugün de gizlemiyor) uluslararası emperyalizmin askersel ve politik baskısı karşısında ayakta kalabilmiştir? Nasıl bu devlet, oldukça kısa bir tarihsel süre içinde güçlü bir devlete, genel barış ve halkların özgürlüğü için savaşta ilerici insanlığın güvenilir dayanağına dönüşmüştür?

Bu sorulara yanıt verebilmek için bir dizi etkeni, herşeyden önce SSCB'ni oluşturan tüm öğelerin tek ekonomik ve sosyal temeli; Birlik içinde kenetlenen tüm ulus ve halkların sınıfsal ödev ve amaçlarının ortaklığı; SBKP'nin yönetici rolü; ulusların karşılıklı tam güvenini ve karşılıklı yardımını, onların gönüllülük temelinde birleşmelerini içeren, eşitsizliğin her biçimini dışlayan sosyalist ulusal politikanın hümanist ilkeleri; elbette her alanı kapsıyan sosyalist demokrasiyi giderek yaygınlaştırma süreci gibi unsurları değerlendirmek gerekiyor. Çünkü, Lenin'in

de belirttiği gibi, «gerçek demokrasi olmadan, sosyalizm utkuya ulaşamaz.»⁽¹⁾

Bizde, ulusların birliğinin sarsılmazlığının ana unsurlarından biri de, aşağıdan yukarıya kadar halk temsilcilikleri ve devlet erkinin yığınsal, tam hakka sahip organlarının bütünsel sistemini oluşturan halk sayıtları Sovyetlerinin yaratıcı çalışmalarıdır. SSCB'nin oluşmasında ve gelişmesinde Sovyetlerin oynadığı rolü değerlendirmek zordur. Bunların ortaya çıkışı bile, geniş proleter yığınların devrimci yaratıcılık eylemidir. 1905 Devrimi sırasında grev savaşlarının kapsadığı endüstri merkezlerinde işçi kolektifleri, eylemlerini birleştirmek ve koordine etmek amacıyla buralara seçtikleri temsilcileri-sayıtları göndererek kendi öz organlarını oluşturdular. Bu, sayıtların işletme ve fabrikalarda işçilerle sıkı bağı olduğu, onların istemlerini gerçekleştirdiği ilk Sovyetlerdi. Lenin'in, Bolşevik Partisi'nin tarihsel katkısı da, yığınların devrimci girişkenliği sonucu kendiliğinden ortaya çıkan bu organlarda devrimci erkin çekirdeğini görmeyi başarması, onları yüce gelecek için değerlendirmesidir.

1917'de yeniden oluşan Sovyetler, işçilerin, köylülerin, emekçi katmanların bütün bir çoğunluğunu sıralarında birleştirdi ve devrimci yoldan devlet erkini eline aldı. Rusya'da sosyalist devrimin yolunu saptarken, Rusya proletaryasının önderi şunları söyledi: «Bu, parlamenter cumhuriyet değil, buna dönmek geriye adım demektir, bu aşağıdan yukarıya kadar tüm ülke çapında işçi, ırgat ve köylü sayıtları Sovyetlerinin cumhuriyetidir.»⁽²⁾

Sovyetlerin derin demokratik özü, yalnız proletaryanın, emekçi köylülüğün sınıfsal çıkarlarını değil, önceleri sömürülen birçok ulus ve halkın çıkarlarını da yansıtıyordu; emekçilerin tam egemenliğinin enternasyonal biçimi olan Sovyetler aracılığıyla onların kendi ulusal devlet yapısını oluşturmalarının yolu açıldı. Sovyetler, eski Rusya imparatorluğunun topraklarında ortaya çıkan, oluşan tüm ulusal devletlerin politik temeli oldu. İşte böylesi bir politik temelde eşit haklı egemen devletlerin gönüllü birleşmesi sonucu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği oluştu.

Halk sayıtları Sovyetleri uzun bir yol geçti. Pratikte sosyalist demokrasinin ülkülerini cisimlendiren Sovyetlerin devlet erkinin organları olarak her yeni tarihsel aşamada çalışma biçimleri sosyal ilerleme eğilimlerini yansıttı, ülkenin önünde duran ödevlere toplumun ivedi gereksinimlerine yanıt verdi.

Bugün halk erkimizin organları, nitel bakımdan yeni gelişme aşamasında bulunuyor. Yığınlar arasında daha yoğun çalışarak, onlarla sınımsız bağılı olarak Sovyetlerin ezici çoğunluğu savaşkan, girişimci bir çalış-

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 27, s. 253.

(2) V. İ. Lenin, c. 31, s. 115.

ma yürütüyor, her alanda düzene güven, örgütlülük ve disiplin sağlıyarak, üretime, toplumun sosyal ve tinsel yaşamına aktif etki yapıyor.

Günümüz aşamasında Sovyetler, devletsel ekonomik ve sosyal-kültürel kuruculuğu yönetme alanında zengin deneyime sahiptirler. Şimdi Sovyetlerin, halkın köklü çıkarlarını yansıtan partinin politikasını yaşamda daha ardıcıl gerçekleştirmesi, devlet ve toplumsal yaşamın her yönüne somut ve yetkin etki yapması için tüm koşullar yaratıldı. Bunun güvenli temeli de, Anayasal normlar, Sovyetler yasası, bunların rolünün artırılması yönünde SBKP'nin ardıcıl politikasıdır. SBKP'nin 26. Kongre kararlarında daha da geliştirilen bu politika, Leninci idelerin olgun sosyalizm koşullarına uygun bir biçimde gerçek anlamda gerçekleştirilmesidir.

1.

Sovyetleri Leninci nitelemeden şu sonuç çıkıyor: Demokrasi ile sosyalizm arasındaki kopmaz bağ ancak yeni, sosyalist türden temsilcilik organları temelinde sağlanabilir. Ama şu da açıktır ki, sosyalizmin temelini oluşturulması ve güçlendirilmesinin, sosyalist toplum kuruculuğunun değişik ülkelerde kendi özellikleri vardı ve vardır. Marksizm-Leninizm genellikle sosyalizmi ve komünizmi kuran halkların somut-tarihsel koşullarına en uygun olan emekçiler erkinin örgütlenmesinde ulusal, özgül biçimlerin araştırılmasından yanadır. Öte yandan devrimci amaçlar uğrunda parlamentonun da kullanılması olanaklıdır. Lenin, komünistlerin parlamento çalışmalarına katılmayı yadsımlarını yanlış olduğunu defalarca belirtmiştir. ⁽³⁾ O, biçimin belirttiği değil, içeriğin, yani erk aygıtının kime hizmet ettiğini, hangi sınıfın çıkarlarını savunduğunun önemli olduğunu vurgulamıştır.

Gerçek demokrasi ülkelerinin yerleşmesi, tüm alanları kapsıyan gerçek halk egemenliğinin temsili bir sistemi olması ancak, erkin emekçilerin eline geçmesiyle olanaklıdır. Lenin şöyle diyor: «Hatta en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde yasalara göre eşit haklara sahip olan, pratikte, binlerce hile ve yöntemle politik yaşama katılımdan ve demokratik hak ve özgürlükleri kullanmadan yoksun bırakılan yığınlar, şimdi, devletin demokratik yönetimine sürekli ve kaçınılmaz, hem de çözümleyici katılıma çekiliyor.» ⁽⁴⁾

Demokrasinin yeni, en yüksek biçimini yerleştiren sosyalizm, pratikte sosyalist temsilcilik sistemi üstüne Leninci ilkelerin gerçekleşmesini sağlıyor. Bunlar, erkin birliğini (yani temsilcilik organlarının egemenliğini), saygıların seçmenlere bağımlılığını, seçim kurumlarının halkla sıkı bağını, bunların yığınlara açık olmasını ve yığınların kontrolü altında bulun-

⁽³⁾ Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 218.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 37, s. 500.

masını emekçilerin devlet ve toplum işleri yönetimine katılmasını, seçim organlarının belirli sürelerle değişmesini, Marksist-Leninist partinin yönetici rolünü içeriyor.

SBKP MK Genel Sekreteri, Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L. İ. Brejnev yoldaş, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde, «Komünizm yolunda tarihsel aşama» başlıklı yazısında şöyle diyor: «Olgun sosyalizm aşamasında, tüm halkın devleti koşullarında, emekçi yığınların ülkenin yönetimine giderek daha geniş ölçüde ve daha aktif olarak katılmaları Sovyet toplumunun politik gelişmesinin ana doğrultusu olarak iyice yerleşmiştir.»⁽⁵⁾

Sovyetlerin tüm tarihi, gerçek sosyalist halk erkinin yerleşme ve ilerleme tarihidir. Lenin'in, hemen tüm emekçilere, tüm yoksullara «devlet işlerini yönetmeyi»⁽⁶⁾ öğretmeye başlamak gerek önerisi yerine getirilerek, Ekim Devrimi'nden sonraki ilk 10 yılda 19 milyon insan, Sovyetler kongresine delege, RSFSC yönetim komitelerine üye seçildi. Böylece erk yetkisinin pratikte bunlara verildiği görüldü. O zamandan beri, Sovyetlerde devlet yönetimi okulundan daha 10 milyonlarca insan geçti. Sovyet sistemi, sosyalist demokrasinin olanaklarını bütün dünyaya açıkça gösterdi.

Sovyetlerin en karakteristik çizgisi, yığınlar için formal değil, gerçek demokrasiyi sağlamasıdır. Bu çizgi, Sovyetlerin çalışmasıyla ilgili her yerde gözlenmektedir. İlk önce Sovyetlerin nasıl oluşturulduğu üzerinde duralım.

Sosyalizmde seçimler, daha fazla oy «kapabilmek» ve olanakların el verdiği durumlarda erk organlarına ilerici güçlerin temsilcilerinin girmesine izin vermemek için kendi çıkarları uğrunda her türlü yöntem ve araca başvuran değişik burjuva partileri ve bunların adaylarının katıldığı yaygaracılık yarışması değildir.⁽⁷⁾ Sovyet toplumunda seçimler, emekçi halkın gerçek öz yönetim eylemidir. Emekçi halk seçim kampanyası sırasında, devlet örgütlerinin çalışmalarını değerlendiriyor, gelecek dönemin ödevlerini belirliyor, bu ödevlerin çözümü için saygılarına yetki veriyor. Bununla birlikte emekçiler, seçimlerde, politik öncüsü SBKP'ne güvenini kanıtlıyor, ona, sosyalist toplumu ve devleti ileride de yönetme yetkisini veriyor.

SSCB'de seçim kampanyası yapıcı bir hava içinde geçiyor. Yurttaşlar, temsilcilik organlarının bileşimini doğrudan doğruya kendileri belirliyor. Her şeyden önce bunu sağlayan şudur: SSCB Anayasasına göre, seçimlerin hazırlanması ve yapılması, oylamanın örgütlenmesi ve sonuçlarının

⁽⁵⁾ L. İ. Brejnev, Lenin'in yolunda, c. 6, Moskova, 1978, s. 629.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 34, s. 315.

⁽⁷⁾ Sosyalist ülkelerde seçim sisteminin demokratik ilkeleri üstüne değerlendirme, bu sayının ... sayfalarında yayınlanmaktadır.

belirlenmesi, emekçilerin, onların oluşturduğu seçim komisyonlarının işidir. Sonra, Sovyetler için gösterilen sayılab adaylarından kimin listeye alınacağı doğrudan doğruya seçmenlerin iradesine bağlıdır. Bu adayları emekçi kolektifleri veya toplumsal örgütlerin hücreleri gösteriyor; listeye alınmazdan önce adaylar seçmen toplantılarında görüşülüyor. Seçmenlerin, gösterilenin adaylığını kabul etmemek, onun yerine başkasını önermek hakkı vardır (ve bunu çoğu kez kullanıyor). Daha oylama öncesi aşamada adaylar arasında çok yönlü, inceden inceye seçim yapılıyor. Burada seçim sistemimizin uydurma değil, gerçek demokratizmi yansıyor. Sovyetlerin seçimine pratikte ülkenin yetişkin nüfusunun tümü katılıyor. Her yerde, her yurttışa gösterilen aday karşısındaki tutumunu özgürce belirtmesini, iradesini yansıtmasını sağlayan koşullar oluşturuluyor. Sovyetler Birliği'nde, oy hakkı olanların tümünün sandık başına gitmesi, Sovyet halkının kendi seçim sistemine olan büyük güvenini, onun yüksek yetkinliğini kanıtıyor. Bu güven herşeyden önce, Sovyetlerin nüfusun belirli bir katmanını yada grubunu değil, sözün tam anlamıyla tüm halkı temsil etmesinden kaynaklanıyor. Çünkü, sayılabların bileşimini ve onların görevlerini belirlemenin tek temeli halkın iradesidir.

Kapitalizmde işçi sınıfı verdiği savaşın sonucunda birçok ülkede önemli demokratik kazanımlar elde etti. Bu, emekçilere ve partilerine, egemen çevrelerin politikasına belirli, bazen de önemli ölçüde etki yapma, sınıf savaşımında kendi çıkarlarını daha geniş savunma olanağı sağlıyor. Bu olguyu ve yığınların demokratik haklarını genişletme çabalarını küçümsemek doğru olmaz. Ancak, çıplak gözle görülüyor ki, sermayenin egemenliği devam ettikçe, burjuva demokrasisi, halk yığınlarının çıkarlarını temsil edemez ve yansıtamaz, sosyal yaşamın temel sorunlarında emekçilerin isteminin gerçekleşmesini, onların ülkenin yazgısını belirlemesini sağlayamaz. Birçok kapitalist devlette yığınsal absentezimin (seçmenleri, devlet organı seçimlerine katılmadan yığınsal olarak caydırma) yaygın olması rastgele değildir. Emekçiler haklı olarak seçimlere güven duymuyor ve küçümsüyor.

Şunu da vurgulamak gerek ki, Sovyetlerin halkçılığı, emekçilerle sıkı, günlük bağı içinde olmasında, sayılabların, seçmenlerin kontrolü altında bulunmasında ve onların önünde sorumluluk taşımasında açıkça yansıyor. Böylesi bir bağı en çok uygulanan biçimi seçmenlerin sayılablara verdikleri dilekler listesidir. Bunlarda emekçilerin kendi devletin işlerine, toplumun çıkarlarına, kent ve köy halkının gereksinimlerine gösterdikleri özen ifadesini buluyor. Bunlarda Sovyet insanların halk egemenliği organlarına seçtikleri kişiden neler istedikleri yer alıyor. Milyonlarca sayılab kararlı biçimde verdiği çaba ve uğraşla bu istemlerin gerçekleşmesi uğrunda çalışıyor, onları, ülke yaşamı için çok yararlı ve gerekli işlere dönüştürüyor. Sovyetlerin son 10 yıl içinde gerçekleşmesi için kabul ettiği 4 milyondan fazla istemin $\frac{90}{100}$ 'nından çoğu yerine getirildi.

SSCB Anayasasına göre, sayırlar seçmenlerle sürekli bağ içinde bulunmakla, çalışmaları bu arada istemlerin gerçekleşmesi hakkında yurttaşlar önünde hesap vermekle ykmldrlere. Yasalarda bunun belirli srelerde yapılması öngörülmekte olsa da, sayırlar, en başta seçimlerde onu aday gösteren seçmenler veya emekçi kollektifleri böyle bir şey istediği zaman bunu derhal yapmak zorundadır. Örneğin sadece geçen yıl, 2,2 milyon sayırların hesap vermesini dinliyen 207 milyon yurttaşın katıldığı 3,9 milyon üstünde toplantı yapıldı.

Bundan başka Anayasa seçmenlere, sresinden önce sayırlarını geri alma hakkı tanıyor. Lenin, bu hakkı, gerçek demokrasinin ilkesel temeli olarak niteliyordu. ⁽⁸⁾ Sovyetler Birliği'nde yasalarla perçinlenmiş olan bu hak, emekçilerin elinde, Sovyetlerin çalışmasını ve bileşimini etkilemede bir araç oluyor. Bu haktan yararlanarak 1959 yılından beri seçmenler, Birlik ve zerk Cumhuriyetlerin Yüksek Sovyetlerinden 100'n üstünde, SSCB Yüksek Sovyetinden 12 sayırlar da içinde, güveni hak etmeyen 8 bin sayırları sresinden önce geri çağırdılar.

Tek sözle, ülkede politik yaşamın tüm pratiği, olgular şunu kanıtlıyor Halk Sayırlarını Sovyetlerinde, gerçek demokratik erk organları üstüne sosyalizmin yüce teorisyenlerinin ideleri gerçekleşti, emekçilerin, ülkesinin ve yazısının sahibi olma yönündeki yüz yıllık istemi gerçeklik oldu.

3.

Halk Sayırlarını Sovyetlerinin i örgütlenme ve çalışma yöntemleri, bir yandan emekçilerin desteğini ve yardımını giderek daha fazla sağlıyor, öte yandan yığınlarda yaratıcı girişimlerin gelişmesine, onların toplumsal işlerin yönetimine aktif katılmalarına katkıda bulunuyor. Bu da, gerçek demokratizmin en belirgin göstergelerinden biridir.

Sovyetlerimiz sürekli toplantı halinde değildir. Sovyet sayırlarını, görevlerini yerine getirirken, üretim ve bürolardaki işlerini de sürdürüyorlar, zamanın önemli bir bölümünü halk arasında geçiriyorlar. Bunun için de, onlar, toplumun görüşlerini, seçmenlerin çıkarlarını, istemlerini çok iyi biliyorlar ve bunları Sovyetlerin toplantılarında sorunların görüşülmesinde kullanıyorlar. Bunun yanısıra, toplantılar arası dönemlerde sayırların ezici çoğunluğu, % 80'ni Sovyetlerin oluşturduğu daimi komisyonların çalışmalarına katılıyor. 1 Ocak 1982'de yalnız yerel Sovyetlerde bu komisyonların sayısı 335 bini buluyordu.

Sovyetlerin daimi komisyonlarının öneminin artırılmasına özel bir önem veriliyor. Bunlar, bir sürü sorunla ilgili karar almada tüm yetkiye sahiptirler. Örneğin, geçen yıl Sovyetlerin her düzeydeki daimi komisyonları oturumlara tek tek ya da ortaklaşa 330 binin üstünde rapor sundular.

⁽⁸⁾ Bak: V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 35, s. 106.

SSCB Yüksek Sovyeti'ndeki 1.500 sayılabdan 1.140'ı 32 daimi komisyonda aktif çalışma yürütüyor. Kendilerine verilen beş yıllık yetki döneminde onlar, tüm devlet için önemi olan birçok sorunu inceliyorlar, bakanlıklar, öteki yönetim organları yöneticilerinin açıklamalarını ve raporlarını dinliyerek, Yüksek Sovyete yasa tasarıları sunuyorlar. Sovyetlerin ve komisyonların çalışmalarına sadece sayılablar değil, nüfusun değişik katmanlarının temsilcileri, aktivistler de katılıyor. Şimdi bunların sayısı tüm ülke çapında 30 milyonu aşıyor.

Halk sayılabları Sovyetleri oturumlarının pratiği yetkinleştiriliyor. Onların görüştüğü sorunların kapsamı genişledi, sorunlar daha derinlemesine inceleniyor. Oturumlardan önce, bu sorunların önceden öğrenilmesi örgütleniyor. Bu da, yığınların deneyiminin tam ve daha iyi göz önünde bulundurulmasına yardım ediyor. Bu, sayılabların aktifliğinin artmasına da katkıda bulunuyor. Geçen yılın verilerine başvuralım: Halkın Sovyetlere gönderdiği temsilcilerinin üçte ikisi, oturumlarda devlet sorunlarının görüşülmesinde söz alıp konuştular, bu alanda duydukları ilgi ve sorumluluğu ortaya koydular. Oturumların çalışmaları genel olarak canlı, tartışmalı, en önemlisi de yapıcı geçiyor. Konuşmalarda çoğu kez, belirli yöneticilere, işletmelerin, şu veya bu kurumların, bakanlıkların çalışmalarına tarafsız eleştiriler yapılıyor.

Burada sayılablar, Sovyetlerin oturumlarında yasalarla saptanan düzen ve süre içinde bilgi vermekle, her öneriyle ilgili kabul edilen veya edilecek olan önlemler konusunda bilgilendirmekle yükümlü olan devlet organlarından ve sorumlu kişilere öneride bulunma, bilgi isteme hakkını oldukça sık kullanıyorlar. 1981 yılı içinde sayılablar, Sovyetinin sınırları içinde olduğu gibi, bölge, cumhuriyet ve tüm ülke ölçüsünde işlerin nasıl gittiğine çok yakın bir ilgi göstererek 82 bin öneride bulundular, bu konularda bilgi istediler.

Örneğin, sadece Gürcistan SSC Yüksek Sovyetinin üçüncü oturumunda, sayılabların önerilerine yanıt vermek için Cumhuriyet savcısı, Bakanlar Kurulu Başkanı Yardımcısı, Gürcistan Endüstri Bakanı konuştular. Cumhuriyet yaşamının değişik yönlerini kapsıyan bu öneriler konusunda onun en yüksek erk organı özel bir kararname kabul etti. İlgili devlet örgütlerine, ortaya atılan sorunların çözümünü sağlama, vurgulanan eksiklikleri ortadan kaldırma, sayılablarda endişe uyandıran işleri sürekli kontrol etme ödevi verildi. -

Sovyetlerin yürütme ve yönetme organlarının, sorumlu kişilerin çalışmalarını denetlemesi, kabul edilen planların gerçekleşmesinde, yasalara titizlikle bağlı kalınmasında, tüm toplum yararına devlet disiplininin güçlendirilmesinde yetkin bir araçtır. SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumun ve kamaranın daimi komisyonlarının toplantı ve oturumlarında hükümetlerin, bakanlıkların ve kurumların çalışmalarıyla ilgili sorunları görüşme

yönünde önemli deneyim birikimine sahiptir. Yerel Sovyetlerin, sınırları içinde bulunan değişik bakanlıklara bağlı örgütlerin çalışmalarını denetleme yetkisi, ona devlet ödevlerinin gerçekleşmesi, işletmelerin geliştirilmesi ve yerleşimi hakkında gereken bilgiyi alma, Sovyetlerin yönetim kapsamına giren sorunlarda yöneticilerin görüşlerini alma, kadro konusunda dahil kararlar alma, gerektiğinde önerilerini daha yüksek organlara götürme olanağı sağlıyor.

Son yıllarda görüşülen denetlenmiş sorunlarının sayısında bir yükselme eğilimi görülüyor. Bu yasadır. Çünkü, devlet, ekonomi ve sosyal-kültürel kuruluşların tüm alanlarının yönetiminde Sovyetlerin rolü giderek artıyor. Elbette sorun burada denetlemenin yalnız niceliğinde değil, niteliğindedir. Bizim, Sovyetlerin ve onun komisyonlarının denetlemelerinin sürekli ve derin bir nitelik kazanması, daha önemlisi de belirli bir amaca yönelik olması, çalışmaların iyileşmesine, eksikliklerin ortadan kaldırılmasına yönelmesi için daha çok şeyler yapmamız gerekiyor.

Denetleme işlevlerinin gerçekleşmesinde, Sovyetlere, 10 milyonluk halk denetleyicilerinin büyük yardımı oluyor. SBKP'nin 26. Kongresi, yönetim organları ve sorumlu kişilerin çalışmaları açısından geniş kapsamlı bir halk denetiminin, Sovyet demokrasisi sisteminin gerekli ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtti. Halk sayıtları Sovyeti bu sistemin ana halkasıdır.

4.

Sosyalist demokrasinin etkili, biçimsel olmıyan niteliği, her şeyden önce halk sayıtları Sovyetlerinin sosyalizm ve komünizm kuruluşu boyunca ortaya çıkan karmaşık sorunların başarıyla çözümü için halkın yürüttüğü savaşın her zaman merkezinde yer almış olmasında ve yer almaya devam etmesinde ortaya çıkıyor. Onlar bugün de ana yükümlülüğünü, yeni sosyal ve ekonomik dönüşümler, olgun sosyalizm toplumunun çok yönlü gelişmesi uğrunda SBKP'nin 26. Kongresinde kabul edilen programın gerçekleşmesinde görüyorlar.

Halk ekonomisinin boyutlarının genişletilmesi, onun verimli duruma getirilmesi, bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılması devlet yönetimi düzeyini hızla yükseltme, ekonomik mekanizmayı günün gereksinimlerine uygun bir duruma getirme gereğini zorunlu kılıyor. Bu, yönetim sisteminin köklü yetkinleştirilmesiyle, planlama çalışmalarının iyileştirilmesiyle, üretimi etkileyecek ekonomik mekanizmanın aktifleştirilmesiyle, aynı zamanda, ideolojik-eğitim çalışmalarının hızlandırılmasıyla, moral etkenin rolünün artırılmasıyla bağlıdır.

Sovyetler, çabalarını, ekonominin verimli duruma getirilmesi, onun bütün olarak gelişmesi, yönetim organlarının çalışması uğrundaki ana so-

runlar etrafında yoğunlaştırarak ekonomi kuruculuğunu giderek daha iyi yönetiyor. Sovyetlerin bu alandaki yetkisi genişledi, pratik rolü önemli ölçüde arttı. Bugün bunlar aracılığıyla emekçiler, üretimin etkinliğinin artırılması ve her alandaki çalışmaların niteliğinin yükseltilmesi için gerekli önlemlerin gerçekleşmesine daha aktif katılıyorlar. Bunun için de, Sovyetlerin ekonomi kuruculuğunda rolünün artması, toplumsal yaşamın en önemli halkası, ekonomide sosyalist demokrasinin giderek yaygınlaştırılması sürecinin gerçek göstergesidir.

Günümüz koşullarında Sovyetlerin çalışmalarının ana yönlerinden biri de, SBKP MK'nin Mayıs (1982'de) plenumunda kabul edilen gıda programının başarıyla gerçekleşmesine katılmaktır. Bu programın başlıca amacı, halka, istikrarlı, aralıksız, yüksek kaliteli gıda maddeleri, endüstriye ise, tarım hammadde sağlamaktır. Plenumun saptamaları doğrultusunda Sovyetler, tarım üretimini, özellikle yerel ve bölgesel düzeyde yönetmeyi iyileştirmeye, kolhoz ve sovhozların çalışmalarıyla somut ilgilenmeye, tarım ürünlerinin kalitesini yükseltmede, tekniğin, gübrenin ve diğer maddesel-teknik kaynakların daha yetkin kullanılmasında onlara yardım etmeye çalışıldı.

Sovyetler, geniş tüketim malları üretiminin artırılmasını, ticaret kurumları ve hizmetler alanının pürüzsüz çalışmasını sağlama yönünde sürekli çaba harcıyor. Yerel kurumlara bağlı, aynı zamanda başka alanlarda üretim yapan işletmelerde bu tür malların üretimini genişletmek, koşullarımızda artan tüketim talebini karşılamada büyük yedek bir güçtür. Burada, birçok şey yetkili yerel erk organlarının konumuna bağlıdır. Bununla ilgili olarak, Sovyetlerin girişimiyle, hangi kuruma bağlı olursa olsun şu veya bu bölgenin sınırları içinde olan tüm işletmelerin bu tür mallar üretmesine ilişkin genel planlar hazırlanması giderek daha fazla yaygınlık kazanıyor. Elbette bu planların gerçekleşmesi için sürekli denetim gerekiyor.

İnsanların günlük yaşamı için onlara konforlu konut, sürekli ve iyi çalışan genel hizmetler sağlanması çok önemlidir. Parti, Sovyetlerin burada başlıca örgütleyici olması, tüm devlet konut fonunu ve genel hizmetler alanını eline alması yönünde ardıcıl bir politika izliyor. İşletmelerin ve kurumların konut kuruculuğu için ayırdıkları paraları birleştirerek yerel Sovyetler, inşaat örgütleriyle anlaşmaların bağlanmasında giderek sipariş veren taraf olarak ortaya çıkıyor. Bu, kuruculuğun, halk için gereken konforu sağlayarak, çağdaş mimari-planlama kararlarının temelinde daha bütünsel bir biçimde yürütülmesini sağlıyor.

SBKP'nin 26. Kongresinde, sürekli artan toplumsal tüketim fonlarının kullanılması, sağlık, eğitim, bilim ve kültürün daha da iyileştirilmesi yönünde saptanan önlemlerin gerçekleşmesi, Sovyetlerin çalışmalarıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Sosyal program, SSCB Yüksek Sovyetince onaylanan

1981–1985 yılları arasında SSCB'nin ekonomik ve sosyal gelişmesiyle ilgili devlet planına girmiştir.

Sovyetler, eğitim çalışmalarına, yeni kişinin oluşmasına pratikte büyük ölçüde katılıyor. Erk organlarının kültürel-eğitim işlevlerinin artması ve alandaki çalışmaların aktifleşmesi, deneyim birikimine ve sağlamlaşan maddesel temele dayanıyor. Sovyetler bugün geniş bir kültür, eğitim, öğretim ve spor ağına sahiptir. Bu, olgun sosyalizm aşamasına yaraşır insanın eğitilmesinde zengin bir araç hazinesidir.

Ülkemiz koşullarında, ideolojik, kültürel-eğitim çalışmalarının pratik yaşamla birleştirilmesine, üretim ve eğitim ödevlerinin bir bütünsellik içinde çözülmesine olanak sağlayan güçlü bir araç da sosyalist yarışmadır. Sovyetlerin karakteristik çizgisi de, bu yığinsal yurtseverlik hareketinin örgütlenmesine ve yaygınlaştırılmasına daha geniş katılmasıdır. Yarışmaların öncüleri, tüm sayıların üçte ikisini oluşturan işçi sayılarıdır. Halkın seçtiği kişilerin rolü üstüne konuşurken L. İ. Brejnev, onların yarışmalara katılmasının önemini, üretimin öncüleri ve yenilikçileri olan sayıların örneğinin değerini özellikle vurguladı.

Sovyetlerin, SBKP'nin yönetiminde yürüttüğü kültürel-eğitim çalışmalarının önemli alanlarından biri de, emekçilerin yurtseverlik ve enternasyonalizm ruhunda eğitimi, milliyetçiliğin ve şövenizmin her türlü belirtisine karşı ödünsüz savaşıdır. Sovyetler Birliği'nde, Anayurdumuzun tüm ulus ve halklarının çok yönlü, biçim ve içeriği zengin olan kardeşçe dostluğu yerleşti ve onların çok uluslu bir devlet çerçevesinde verimli ve yetkin işbirliğinin hümanist pratiği en yüksek düzeyde gelişiyor.

Sovyetlerin çeşitli alanlarda sorumluluk dolu çalışması, sosyalist halk erkinin güçlendirilmesi ve genişletilmesi yolunda önemli bir aşama olan SSCB'nin 1977 Anayasasının ruhuna harfi harfine uygundur. O, Sovyet demokrasisinin nitel bakımdan yeni eğilimlerini yansıttı, Sovyetlerin saygınlığını daha da yükseltti, onların devlet, ekonomi, sosyal-kültür kuruluşu yönetiminde rolünü artırdı.

Yasama çalışmalarını yönetim ve denetleme çalışmalarıyla birleştiren SSCB Yüksek Sovyeti ve birlik cumhuriyetlerinin Yüksek Sovyetleri değişik planda sorunlar çözüyor. SSCB'nin Yüksek Sovyet Prezidyumunun toplantısında bunların çalışmalarını değerlendiren L. İ. Brejnev yoldaş şunları belirtti: «Yasama üzerinde dikkati zayıflatmıyarak – bu bizde aktif ve düzenli geliyor – canlı örgütsel çalışmayı hızlandırmak, yasa ve planların tam ve şaşmadan yerine getirilmesini sağlamak gerekiyor. Partimizin politikası ve sosyalist hukuk aynı ilkelerden hareket ediyor, tek bir amaç güdüyor. Bu da, emekçi halkın genliğidir. Ve yasalar, bu insanca amaç adına tam güçle çalışmalıdır.»⁽⁹⁾

⁽⁹⁾ «Pravda», 2 Nisan 1981.

Böylece, şu sonuç çıkarılabilir: Toplumsal gelişme boyunca hazırlanan ve partimizin politik çizgisine tamamen uygun olan Sovyetlerin rolünü artırma, olgun sosyalist toplum yaşamının en önemli yasallığıdır.

5.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında emekçiler, devlet iradesini yalnız ülke içinde değil, uluslararası alanda da aktif gerçekleştiriyorlar. Sovyet halkının ana istemi barış koşullarında yaşamak olduğu için, gerçek demokratizmin organları olarak Sovyetler, dış politika çalışmalarını savaş tehlikesine karşı, uluslararası yumuşamanın korunması ve pekiştirilmesi için savaşıma bağımlı kılıyorlar. Sosyalist temsilcilik kurumlarının çalışmalarında, Lenin'in «demokrasinin en açık yansıması, özellikle savaş mı barış mı sorusunda görülüyor» ⁽¹⁰⁾ yönündeki öngörülü saptaması, açık bir biçimde kanıtlanıyor.

Sovyetler Birliği, barış ve halkların güvenliği için, silahsızlanma ve uluslararası ilişkilerde gerçek demokrasi ve eşitlik ülkülerinin yerleşmesi için ardıcıl bir savaşım yürütüyor. 80'li yıllar için SBKP'nin 26. Kongresinde kabul edilen Barış Programı, Leninci barışsever dış politikanın mantıksal devamı, geliştirilmesidir. Bu politikanın pratikte gerçekleşmesi, devletler arasındaki karşılıklı ilişkilerin insancıl ilkelerini perçinliyen SSCB'nin 1977 Anayasasında saptanmıştır. L. İ. Brejnev yoldaşın SSCB sendikalarının 17. Kongresinde, Taşkente ve Sovyet gençliğinin örgütü Leninci Komsomol'un 19. Kongresinde yaptığı konuşmalarda açıkladığı SSCB'nin yeni barış önerileri bu amaca hizmet ediyor. Bu barış önerileri tüm dünya halklarına barış uğrunda derin ve içten çabalarımızı bir kez daha gösterdi. Brejnev yoldaş gençlik forumunun delegeleri önünde şöyle dedi: «Barış gökyüzünden inmiş bir armağan değildir, onun korunması ve güçlendirilmesi için sürekli ve çetin savaşım gerekiyor.» ⁽¹¹⁾

Her düzeydeki halk saygıları Sovyetleri, özellikle ülke erkinin en yüksek organı olan SSCB Yüksek Sovyeti, dış politika çizgisinin gerçekleşmesine büyük katkıda bulunuyorlar. Onların yabancı temsilcilik organlarıyla uluslararası bağı derinleşiyor ve yetkinleşiyor. Son beş yıl içinde Sovyetler Birliği'ni 46 ülkeden 50 parlamento delegasyonu resmen ziyarette bulundu. Aynı dönem içinde 59 delegasyonumuz da, parlamento- ların çağrılısı olarak 56 devleti ziyaret etti. SSCB Yüksek Sovyeti'nin, SSCB parlamento gruplarının, kardeş kentlerin erk organlarının dış ilişkilerle ilgili komisyonlarının bağı da, aktif bir nitelik taşıyor. Yalnız sosyalist ülkeler yerel erk organlarının ülkemizde 130 il, bölge ve kent Sovyetiyle dostluk bağı içinde olduklarını söylemek yeterlidir.

Halkın iradesini yansıtarak, SSCB Yüksek Sovyeti, L. İ. Brejnev'in giri-

⁽¹⁰⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 40, s. 92.

⁽¹¹⁾ «Pravda», 19 Mayıs 1981.

şimiyle geçen yılın Haziran ayında dünya halklarına ve parlamentolarına bir çağrı kabul etti. Bu çağrı uluslararası alanda geniş yankılar buldu. Onu sosyalist devletler parlamentoları, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin birçok yöneticisi destekledi. Hatta politik düşmanlarımız bile, gerginliğin arttığı durumlarda Kremlin'den çatışmaya değil, görüşmelere çağırarak barış, yumuşama ve halkların güvenliği yararına yeni yeni sakin ve sağduyulu seslerin geldiğini kabul ediyorlar. Sovyet devletinin insan-cıl, açık, derin demokratik politikası tüm halkların, tüm barışsever insan-lığın çıkarlarına uygundur.

6.

Sovyet temsilcilik organları çalışmalarının ana yönlerinin analizini ta-mamlarken, onların pratiğe yenileştirici etki yapma, halkın yaşam düze-yini yükseltme, yeni dönem insanını oluşturma yönünde zengin olanak-lara sahip olduklarını belirtmek isterim. Sorun bu olanakların tam kul-lanılmasıdır. Parti, gelişmemizi yavaşlatan çözülmemiş sorunları güçlük-leri, eksiklikleri iyi görüyor. SBKP'nin 26. Kongresi, biriken deneyimlere dayanarak, ileriye doğru yürümemizi engelliyen engellerin kararlılıkla ortadan kaldırılması ödevini koydu. Bu yönde en önemli yedeklerden biri de, Sovyetlerin geniş ve çok yönlü işlevini daha aktif ve yetkin gerçek-leştirmektir. Parti, halk egemenliği organlarının yapıcı ve hedefe yönelik çalışmalarını, devlet, ekonomi ve sosyal-kültür kuruculuğun tüm alan-larında gereken yönetim düzeyini sağlamalarını, yönetim organlarına kar-şı titizliği artırmalarını, Sovyetlerin, özellikle halkın günlük gereksinimiyle doğrudan doğruya bağlı olan alanlardaki denetimin daha etkili olma-sını amaçlıyor. Bu ödevin yerine getirilmesiyle, halk egemenliği organ-larının rolünü daha da artırmada, Sovyet sosyalist demokrasisini geniş-liğine ve derinliğine sürekli yaygınlaştırmada düğümlenen, Sovyet devlet-çiliğinin ana gelişme yönlerinden birinin derin demokratik anlamı ortaya çıkıyor.

Öncü güç, tüm alanları kapsıyan, Sovyet genel halk devleti yaşamının, onun uluslararası politikasının içine işliyen demokratik sürecin yüreği Komünist Partisidir. Sovyetler, partinin çalışmalarında, onun büyük dene-yiminde gerçek demokratizmi öğreniyorlar. Devletin erk ve yönetim or-ganlarının somut çalışmalarına karışmıyarak, onların görevini görmeye-rek, parti, Sovyetlerin çalışmalarını yönlendiriyor ve koordine ediyor, on-lara komünizm kuruculuğu ödevlerinin çözümünde, dünyada kalıcı bir barış için savaşında yardım ediyor.

1919'da Lenin'in yönetiminde yapılan RKP (b)'nin 8. Kongresinde ka-bul edilen Programda şöyle deniyor: «Parti kolektiflerinin işlevini, Sov-yetler gibi devlet organlarının işleviyle hiç bir surette karıştırmamak ge-rekıyor ... Parti, kararlarını Sovyet organları aracılığıyla, Sovyet Anaya-

sası çerçevesinde gerçekleştirir. Parti, Sovyetlerin çalışmalarını yönetmeye çalışıyor, ama onların görevini yapmıyor.» ⁽¹²⁾ SBKP'nin çok yönlü çalışmaları şimdiye kadar, SSCB Anayasasında perçinleşmiş olan bu Leninci ilkelere göre yürütülmüştür.

Parti örgütleri, Sovyetlerin, aynı zamanda öteki devlet organlarının partinin politik çizgisini-pratikte ardıcıl olarak uygulamaları sağlıyorlar. Bu, dayatma veya emir yoluyla değil, komünistlerin yüksek politik saygınlığı, yığınların güveni ve desteği, devlet organlarındaki parti üyelerinin örnek çalışmaları sonucu başarıyor.

Parti, Sovyet devletçiliğindeki demokratik gelişmenin girişimcisi ve güvencesidir. Halkın bilincine vardığı her şeyi yansıtarak, parti, Sovyetlerin çalışmalarındaki her yeniliği, ilericiyi destekliyor, onları, emekçilerin maddesel ve tinsel yaşam düzeyinin yükseltilmesine yöneltiyor. Partinin sözü, ülkenin politik havasını belirliyor, toplumsal yaşamımızın tüm alanlarında sosyalist demokratizmin rolünün aralıksız ve sürekli güçlenmesini sağlıyor.

SSCB'de sosyalizm kuruculuğu deneyimi, Sovyetler türü temsilcilik kurumlarının, kapitalist ülkelerdeki temsilcilik organları karşısındaki açık üstünlüğünü olduğu gibi, sosyalist demokrasinin burjuva demokrasisi karşısındaki üstünlüğünü de kesin bir biçimde gösterdi. Bu, ülkemizin tüm ulus ve halklarının gönüllü ve sarsılmaz birliğini sağlayan, yabancı işgalcilere karşı savaşta SSCB'nin ayakta kalabilmesine, dünyada en güçlü devletlerden biri olmasına olanak veren en önemli unsurlardan biridir. Ancak, SBKP MK'nin «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşunun 60. yıldönümü üstüne kararında da belirtildiği gibi, SSCB «hiç bir kimseye devlet kuruculuğu konusunda, şu veya bu ülkenin özelliklerini gözden uzak tutan, hiç bir şema ve «model» dayatmıyor. O, varoluşuyla, yeni tür sosyal ilişkiler ve çeşitli uluslar arasındaki ilişkiler gerçek pratiğiyle, kapitalizmin üstesinden gelecek güçte olmadığı karmaşık sorunların çözümünde verdiği örneğin gücüyle tarihin gelişmesine giderek daha fazla etki yapıyor.» ⁽¹³⁾

Kuşkusuz, bu örnek gelecekte de, tüm barış, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin güven kaynağı olacaktır.

⁽¹²⁾ «SBKP MK'nin kongre, konferans ve plenum kararları, c. 2, Moskova, 1970, s. 77.

⁽¹³⁾ «Pravda», 21 Şubat 1982.

Eylem birliği için

GÜNÜMÜZDE ULUSLARARASI SENDİKAL HAREKETİN HEDEFLERİ

Sandor Gaspar

Dünya Sendikalar Federasyonu Başkanı

Dünya Sendikalar Federasyonu'nun (DSF) yaklaşık kırk yıllık tarihinde 10. Kongresi (Havana, Şubat 10–16, 1982) kadar işçilerin böylesine büyük bir ilgiyle beklenen ve böylesine büyük uluslararası yankıları olan bir toplantısı olmamıştır. İşçi hareketinin en büyük yığın örgütlerinin çalışmalarının gözden geçirildiği toplantının bu kez Batı yarıküresinin, birçok ülkenin işçilerinin sömürüye ve halkların çıkarlarını çiğneyen emperyalizme karşı çetin bir savaşım verdikleri bir anakaranın ilk sosyalist ülkesinde yapılması, anlamlıdır.

Kongre, dikkatini öncelikle gergin uluslararası duruma çevirdi. Gerek delegelerin konuşmaları, gerekse onaylanan belgeler, sendikal hareketin, savaş tehlikesinin büyüklüğünü, işçilerin sosyal ve ekonomik koşullarına yönelik ortak tehlikeyi ve öte yandan militarizme karşı savaşın başarısına olan inancın nedenlerini kavradığını gösteriyor.

Açık ve demokratik bir görüşme sırasında Federasyonun farklı yönelimlere sahip sendikaların ortak eylemlerini düzenleme yolundaki ardıcıl politikasının onaylandığı, yeni kanıtlarla bir kez daha ortaya çıktı. Bunun önünde henüz birçok engel olmasına karşın, delegeler, işçi sınıfı dayanışması temeli üzerinde gerçek ve sağlam bir eylem birliğinin başlatıldığını kaydettiler. Havana Kongresi, önemli konulardaki farklı görüşleri daha da yakınlaştırdı ve DSF'nin, işçilerin, memurların, aydınların, köylülerin ve öğrencilerin çıkarları için dünya çapındaki harekette büyük bir güç olduğunu kanıtladı.

Kongre, Federasyonun 80'li yılların ekonomik ve politik görevlerinin üstesinden gelme yeteneğini ortaya koydu. Kararları, sendikalara yeni güç kattı ve ekonomik ve sosyal sorunları çözmede bir rehber oldu. Bu kararlar, uluslarüstü tehlikelerin, bu uluslararası sömürücülerin egemenliğini gemlememize olanak verecek, insanların günlük gereksinimlerini daha iyi karşılamak yolunda toplumsal ve ekonomik ilerlemeye katkıda bulunacak ve çılgınca silahlanma yarışına son vermemiz için yardımcı olacaktır.

Dünya işçi hareketinin militan bir müfrezesi olan sendikaların ortak eylemleri, milyonların yoksulluğunu ve açlığını yok etme, kapitalist ülkelerdeki sömürülenlerin sosyal güvensizlikten kurtulmaları ve dünyayı, tüm

maddesel ve tinsel değerleriyle, yeryüzündeki, yaşamla birlikte yok edecek bir nükleer savaş tehlikesinden korumada izlenecek yoldur. Böylece bu, Kongre'nin temel kararıdır. Kongre, sendikaların her yerde işçilerin ortak sorunlarını çözmek için ortak arayışlara girilmesini kararlaştırmıştır.

Sosyalist ülkeler delegeleri, sendikaların görevlerini formüle etmede en ardıcıl olanlardır. Bunda şaşılacak bir şey yoktur, çünkü sosyalist ülkelerdeki sendikalar, emekçi halkın ve ailelerinin çıkarlarını savunmada, yeni toplumun kurulmasına katkıda ve emekçileri sosyalist ruhta eğitmede çok büyük başarılar kazanmışlardır. Onlar, aynı zamanda, dayanışma temeli üzerindeki uluslararası ilişkileri geliştirmede de çok şeyler yaptılar. Tüm bunlar, faaliyet gösterdikleri ülkelerin gelişmesinin karmaşık sorunlardan arınık olmamasına, ve bizzat sendikaların emekçi halkın çıkarlarını savunmak için çok daha fazla yapacak şeyleri bulunmasına karşın, sosyalist ülkeler sendikalarının konumlarına ağırlık kazandırıyor.

Sosyalist ülkelerde hükümetler ve ekonominin yönetimiyle yükümlü organlar, sendikalara, herşeyden önce kendileriyle eşit hakları bulunan ortaklar gözüyle bakarlar. Devlet onlardan halkın yararına hizmet eden girişimlerini desteklemelerini ve işçileri planların yerine getirilmesi için seferber etmelerini bekler. Ve bu ülkelerin hükümetlerinin amacının, yeni ve adaletli toplumu daha da yetkinleştirme olduğunun altı, bir kez daha çizilmelidir.

Ne ki, sosyalizmde de ekonomik güçlüklerin ortaya çıkabileceği, sosyal ve ekonomik istikrarın altüst olabileceği yadsınamaz. Bu nedenle uluslararası sendikal hareketin çıkarları şu sorunun yanıtlanmasını gerektiriyor: *Sendikal hareket sosyalizm kuruculuğunda hangi yeni özellikleri kazanıyor ve bundan çıkarılması gereken sonuçlar nelerdir?*

Sosyalist dünya, sosyal sistemin iki bileşeni olarak devlet ile yurttaşların uyumlu bir karşılıklı ilişkide olmalarının nesnel önkoşullarına sahiptir. Ancak bu ön koşullar ne otomatik olarak işlerler, ne de uyum mükemmeldir. Bu uyumun kapsamı, söz konusu olan ülkenin sosyal ve ekonomik gelişmesinin özgül yanlarına bağlıdır.

Sosyalist toplum, nesnel çelişkilerden arı değildir. Fakat önceki sosyal formasyonlardan farklı olarak, sosyalizm bu çelişkilerle baş edebilir ve nesnel ve öznel zorlukları aşabilir.

Uluslararası sendikal hareket içinde tartışılan konulardan birisi, sosyalist ülkelerde sendikalarla devlet arasındaki ilişkilerin karakteridir. Deneyim, eleştirilere yol açan olguların, genellikle, sendikalar ile devlet arasındaki dayanışma ilkesinin bir ürünü olmayıp, buna ulaşmada seçilen yol ve araçların yanlışlığından kaynaklandığını göstermiştir.

Demek ki, bu konudaki temel nokta, yalnızca böylesi bir dayanışmanın nesnel koşulları değildir. Bunun gerçekleşmesini sağlayacak somut yollar

da önem taşımaktadır. Önemli olan, emekçilerin durumlarını, duygularını ve beklentilerini iyi bilen sendikaların, sosyalizm kuruculuğuna ilişkin her özgül sorunda özerk örgütler olarak kendi görüşlerini formüle etmeleri, emekçi halkın çıkarlarını doğru bir biçimde yansıtmaları, bu çıkarları ekonomik ve sosyal programlarda cisimlendirmeleri ve toplum yaşamının her düzeyinde etkin bir biçimde savunmalarıdır. Sendikal programların amacı, ekonomik ve sosyal sorunları emekçilerin devlet planlarını pratiğe geçirmelerinden azami yarar sağlamayı olanaklı kılacak biçimde çözmektir.

Endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sendikal çalışma, sömürülenle sömüren arasındaki çözülmez çelişkilerle birlikte yürür. Şu anda bu çalışma, ekonomideki kritik durum tarafından etkilenmektedir. Bunun yanı sıra, işsizlik ve işverenlerin katı tutumu, sendikaları şimdi zaman zaman istemlerini formüle ederken ve eylem biçimlerini seçerken dikkatli olmaya zorluyor.

Kapitalist dünyadaki sendikal hareket büyük değişikliklerden geçiyor. Sosyal sistemdeki yeni gelişmelere, tekellerin saldırısını göğüslemek ve emeğin çıkarlarını daha etkin bir biçimde savunabilmek için devlet tekel biçimlerinin, toplumun bileşimindeki değişimlerin vurgulanması vb. gibi yeni çalışma yöntemleri geliştirerek tepki gösteriyor.

Emekçilerin çıkarlarının korunması, dün olduğu gibi bugün de işletmelerde merkezileşmesine karşı, sendikal çalışmalar yalnız işletme ile kendini sınırlandırmamalıdır. Şimdi sosyal politikanın temeli olan üretici güçlerin oluşturulmasına katılım da sendikaların sorunudur. Bu bağlamda, onların ilk görevi, yalnızca hükümetin önlemlerini desteklemek ya da reddetmek değil, aynı zamanda işçilerin çıkarlarından yola çıkan ve gerçekçilikte ve kesinlikte hükümetin önerileriyle yarışabilecek olan kendi programlarını oluşturmaktır.

Sendikaların toplumsal rolü ve etkinlikleri her zaman onların aktiflik derecesine bağlıdır. Kapitalist ülkelerde işverenler, bir yandan emek ile sermaye arasındaki savaşım, öte yandan bunlar arasındaki işbirliği arasında öyle bir karşılıklı ilişki kurmaya çalışırlar ki, bu denge onlara sömürüyü artırma olanakları versin. İşçiler, kendi konumlarını savunarak buna karşı çıkarlar. Birçok işçi, yönetime «katılmaları»nın, biçimi ne olursa olsun, onların koşullarını belirleyen sosyal ve ekonomik gerginliğin temel nedenlerini yok edemeyeceğini biliyorlar. Yine de onlar, bu «katılma»yı reddetmiyorlar, çünkü bu sendikal savaşımın kapsamını belirliyor ve bu savaşıma daha büyük olanaklar sağlıyor.

Son zamanlarda kapitalist ülkelerde sendikalar üzerindeki baskılar arttı. Bu baskılar, bir çok açıdan soğuk savaş yıllarındaki baskıları anımsatıyor. Çalışanların çıkarlarının dile getirilmesi ve savunulmasında —

gerek özel tekeller, gerekse kapitalist devlet — yetkililer, sendikalardan, burjuva sistemine «bağılılık yemini» etmelerini istiyorlar. Sola karşı «terörizm»le savaş gerekçesiyle psikolojik bir savaş açılmıştır. Eskiye oranla DSF'nin karalama ve etkinliğini sınırlama yolunda çok daha büyük bir çaba sarfedilmektedir.

Komünistlerin dikkate değer bir etkinlik kazandıkları sendikaların saygınlığını sarsma amacıyla burjuva propaganda merkezleri, komünist ülkü ve eylemi gözden düşürmeye çabalarlar. Sosyalist ülkelerdeki sendikaların yeri ve rolünü yanlış yorumlarlar. Bu ülkelerdeki tartışılmaz kazanımları yadsırken, onların gerçek ya da uydurulmuş iç sorunlarıyla kumar oynarlar. Sosyalizm kuruculuğunda yanlış yapıldığında ise, onlar, bu yanlışları sosyalist sistemin «onulmaz illetleri» gibi göstermeye çabalarlar.

Kapitalist dünyada, Sovyetler Birliği'ne, öteki sosyalist ülkelere ve onların ilerici politik bağlaşıklarına karşı bir karalama kampanyası gidiyor. Anti-sovyetizmi körükleyerek, kapitalist düzenin savunucuları, sosyalizmin «başarısız»lığını ve Marksizm-Leninizm teorisinin «gücünü tükettiğini» kanıtlamak istiyorlar. Onların amacı, emekçilerin dikkatini kapitalizmin genel bunalımından başka yöne çekmek, sosyalizm konusunda düş kırıklığına uğratmak ve geriliğe ve sömürüye karşı savaşım veren halkların sosyalist ülkelere olan güvenlerinden kaynaklanan umutlarını yok etmektir. Ne yazık ki, işçi hareketinin kimi liderleri enine boyuna düşünülmemiş çıkışlar yaparak, bazı tutarsız görüşler ileri sürerek, nesnel olarak gerici güçlere yardım ediyorlar.

Kapitalist sistemin uşakları, emekçilerin birlik eğilimlerini bozmak için hiçbir çabadan kaçınmıyorlar. Onları birbirine düşürerek sendikalarını bölüyorlar ve sözümona özerk sendikaların oluşmasını teşvik ediyorlar. Gerici uluslararası ve ulusal sendikal merkezler, en başta AFL-CIO, devrimci sendikal harekete karşı olan bir bağlaşıklık yaratmak ve bunu sosyalist ülkelerdeki ve ilerici bir yol izleyen ülkelerdeki yıkıcı eylemlerde kullanmak için çaba sarfediyorlar.

Özgürlüğüne yeni kavuşmuş ülkelerde işçi sınıfı henüz zayıftır. Sosyalist bir yönelimi seçen bu ülkelerde gelişen sendikalar, çalışmalarını ekonomik geriliğe son verme, sosyal sorunları çözme ve emperyalist komplo-ları göğüslemede yoğunlaştırıyorlar. Kapitalist sistem içinde kalan bağımsızlığına yeni kavuşan ülkelere gelince, buralarda sosyal demokratların etkinliği altında bulunan sendikalar son zamanlarda daha güçlü konum-ları kazanıyorlar. Bu, Sosyalist Enternasyonal partilerinin «üçüncü dünya»-daki işçi hareketini kendi bayrakları altında toplama yolundaki artan çabalarının bir sonucudur.

Tüm bunlar, sendikaların, tüm dünyada karmaşık bir durum içinde çalıştıklarını gösteriyor. Ne ki bunlar, sendikaları, kendilerini yalnızca

günlük politikanın sorunlarıyla sınırlandırmamaları gerektiğini giderek daha fazla kavramaktan alıkoymuyor. Onlar tarihsel perspektifin boyutlarıyla düşünmeli, çalışmalarını ekonominin ötesine, tüm toplumsal alanlara genişletmeli, eleştiricileri ciddi bir biçimde ele almalı ve çalışmalarının olumlu sonuçlarını vurgulamalıdır.

İşçilerin çıkarlarına sadık hizmetin gereği budur.

Sendikalar, ister kapitalizmde isterse sosyalizmde çalışanlar, kendilerini uluslararası politik durumdan yalıtamazlar. Başka deyişle, görevlerini, dünyayı, dünyanın çeşitli bölgeleri ve ülkelerindeki durumu belirleyen güncel olanaklara göre uyarlamak zorundadırlar. Ne kadar küçük de olsa, emekçilerin yasal istemleri doğrultusundaki her adım, güçlü bir savaşı gerektiriyor.

Günümüz dünyasındaki gelişmeleri çok yakından izlemeliyiz. Sendikal hareket, ulusal ve uluslararası birliğini güçlendirerek, yıkıcı düşmanlıkları bir kenara bırakarak ve ortak eylemler örgütleyerek, emeğe karşı her saldırıyı geri püskürtmelidir.

Her geçen gün, dünya çapındaki sorunlar daha da çetinleşiyor. Doğrudan ya da dolaysız, bunlar tüm insanlığı etkiliyor. Sayısız insanın keli-menin tam anlamıyla açlık çektiğini bile bile ilgisiz kalamayız. Doğal enerji kaynaklarının müsrifçe kullanılmasının sonuçlarını hoşnutsuzlukla kaydediyoruz. Bozulan çevre, yardıma çağırıyor.

Fakat en canalıcı sorun, savaş ya da barış sorunudur. 80'lerin başında sorun, yumuşama sürecinin sürüp sürmeyeceği, ya da emperyalizmin başlattığı politik çatışmanın ve silahlanmanın yeni bir raundunun, sonuçları önceden kestirilemeyen bir zincirleme reaksiyona yol açıp açmaya-çağırır.

Aklı başında tüm insanlar, ideolojileri ve politik tercihleri ne olursa olsun, barıştan ve karşılıklı yarar getiren uluslararası işbirliğinden yanadır. Savaş tehlikesine karşı çıkarak, onlar, vazgeçilmez, güzel umutlarla dolu yaşama haklarını, yoksulluktan ve cehaletten, açlıktan ve hastalıktan uzak bir yaşamı, insanca bir yaşamı savunuyorlar. Dünya kamuoyu sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler arasındaki ilişkilerin kötüleşmesinden, emperyalizmin, büyük baskılarla yeni-sömürgeci politikaları tırmandırma girişimlerinden ve dünya barışına yönelik artan tehditten derin bir endişe duyuyor.

Uluslararası gerginliklerdeki tırmanma eğilimi, ABD'de ve öteki NATO ülkelerinde aşırı tekeli kapitalist güçlerin yumuşamayı karalamaları, dünyadaki emperyalist etkinliği genişletme ve «inatçılara» bir ders verme isteminin doğrudan sonucudur. Washington'un inatla sosyalist dünya üzerinde askersel üstünlük kazanma çabaları, en başta geliyor.

Her yeni silahlanma raundunun Varşova Antlaşması Örgütüne NATO tarafından dayatıldığı herkes tarafından bilinirken, şimdi militarist çevreler, Sovyetler Birliği'ni uluslararası durumu kötüleştirmekle suçlamaya kalkışıyorlar. «İkinci Soğuk Savaş»ın savunucuları sosyalist ülkelerin, halkların işbirliği ve karşılıklı güven ortamında yaşama istemince belirlenen dış politikalarının barışçı doğasını çarpıtıyorlar.

Eski kuşaklardan olanlar, soğuk savaşın buz gibi atmosferini yaşadılar. Onlar, savaş tutukunu tekeli kapitalist çevrelerin şu andaki politikalarıyla İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki emperyalist politika arasındaki benzerlikten endişe duyuyorlar.

Ne ki, güçlü ve yüreklendirici bir etmen var. Dünyadaki güçler dengesi, barışı savunanlardan ve toplumsal ilerlemeden yana, köklü olarak değişmiştir. Bunun dışında, milyonlarca insan yumuşamanın getirdiği yararları kullanıyorlar. Yumuşama, onlara, bir güvenlik ve daha iyi yaşam duygusu verdi, savaş korkusundan kurtardı. Değişik toplumsal sistemlere sahip ülkeler için yumuşama, ekonomik, bilimsel ticari ve kültürel ilişkileri genişletmek, sınırlarını ulusların birbirinin yaşamını tanımalarına yardım eden turizme açmak ve uzak yakın komşularına güven ve iyimserlikle bakmaya ikna olmak demektir. Ayrıca silahlanma yarışının ve militarize olmuş bir ekonominin yıkıcı sonuçları da daha net ortaya çıkmıştır. Halklar, nükleer bir çatışmanın kahredici sonuçlarının her zamandan daha fazla farkındadır.

Geçmişte sendikalar, uluslararası gerginliklerin azaltılmasında önemli bir rol oynamışlardır. Helsinki Konferansı'ndan bile önce, onlar ulusal düzeylerde soğuk savaş politikasına ve propagandasına karşı çıkıyorlar ve yumuşamaya hizmet eden girişimlere katılıyorlardı. 80'lerin başında, emperyalizm, yeni bir saldırı başlattığında, yumuşama ortamında çalışmalarını emeğin en yakın istemlerini ve sendikal hakları savunmada yoğunlaştıran sendikalar, hemen militarizme karşı kampanyaya katıldılar. Avrupa'da kalıcı bir güvenlik sisteminin kurulmasının savunucularının sesleri gürleşiyor. Yumuşama politikasının kınanmasına emekçilerin yaşam koşullarını yaraladığına ve insanlığı nükleer bir felakete sürüklemeye hazırlandığına ilişkin daha güçlü uyarılar duyuyoruz.

Savaş tehlikesini yok etmek ve silahlanma yarışını gemlemek, ivedi bir gerekliliktir. Biz, politik çizgileri ve bağlı bulundukları uluslararası merkez ne olursa olsun, tüm sendikaların bunu kavramaları gerektiğine inanıyoruz. Barış savunulmadan, işçilerin temel ekonomik ve sosyal hakları da savunulamaz. Uluslararası sendikal hareketin, öteki barış güçleriyle birlikte tekeli sermayenin savaş yanlısı amaçlarını boşa çıkarmaktan daha yüce bir görevi yoktur.

Kuşkusuz işsizliğe ve enflasyona karşı savaşım, kapitalist ülkelerdeki sendikalar için önemli bir sorundur. Ne ki, bu sorunların çözümlenebil-

mesi için de silahlanma yarışının durdurulması gereklidir. Bizim yolumuz, işçilerin sosyal ve ekonomik haklarının genişletilmesi, işçilere daha iyi bir maddesel ve kültürel yaşamın sağlanması için ekonomiyi de-militarize etmektir. Sendikalar, bu yolu izlemek için gerçek olanaklara sahiptir.

Sendikal hareketin birliği, günümüzde, tarihsel bir zorunluluktur. Ancak birleşebilirsek, emeğin sosyal ve ekonomik koşullarında bir iyileşme sağlayabilir ve barışı koruyabiliriz. Tersine, kavga, düşmanlarımıza, işçileri birbirine düşürme olanağı verir ve tekelci sermayeyle savaşta bizim savaş gücümüzü azaltır.

Çok farklı ve genellikle heterojen örgütlerin birliğini sağlamak olanaklı mıdır? Ne yazık ki, sendikalarda bile bundan kuşku duyan insanlar vardır. Bundan başka sendikalar dışındaki bir avuç insan, güvensizlik ekmekte ve sendikaları çatışmaya sürüklemektedir. Elbette biz, çok önemli olan böyle bir konuyu bir kenara bırakamayız. Fakat yalnızca da bizi birbirimizden ayıran noktaları da konuşamayız. Üzerinde anlaştıklarımızı öne çıkarmak, çok daha yararlı ve sonuç vericidir.

Her şeyden önce sosyalist ülkeler ailesinin yükselmesine ve dünya sahnesinde sömürge bağımlılığından kurtulan düzinelerce ülkenin ortaya çıkmasına yol açan tarihsel değişikliğin getirdiği sonuçları dikkate almalıyız. Bu, işçi sınıfının ve öteki emekçilerin çıkarlarını ortaklaşa savunmak için yeni olanaklar sağlamıştır.

Aynı zamanda son birkaç on yıl içinde sendikal hareketin gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeylerde çok daha farklılaştığını da unutmamalıyız. Sendikalar bugün en farklı görüşlere ve inançlara sahip insanları birleştiriyor. Bunlar militanlıkta, politik yönelişlerde ve partilerle ilişkilerinin doğası açısından farklılıklar gösteriyorlar. Bu, uluslararası sendikal hareketin bugün örgütlü bir biçim almamasını ve yakın bir gelecekte de alamayacağını açıklıyor. Bunun yanı sıra, politik faaliyete katılan sendikalar, günümüz koşullarında kaçınılmaz olarak kendilerini birbirlerine karşı konumlarda buluyorlar.

Çelişkiler ve bunun sonucu olan zorluklar çok olmasına karşın, eylem birliği şimdi bile olanaklıdır. Eylem birliğinin ön koşulları, çıkarların birliğinden kaynaklanan hedeflerin birliğidir, bu hedeflerin programlardaki ve elde edilmesi için savaşımındaki birleştiriciliğidir.

Açıktır ki, ideolojik alanda görüş birliği aranamaz. Çünkü ideoloji, felsefi, politik, sosyal ve öteki faktörlerin karşılıklı ilişkileri tarafından belirlenmiştir. Bu durumda ağırlığı, birleştirici değil, ayırıcı faktörler kazanır. Demek ki, şu ya da bu sosyal sistemi üzerine farklı eğilimdeki sendikalar arasında görüş birliği hedeflemek önerilemez. Bu tür çabalar pratik konulardaki işbirliğinin temelini daraltır.

Şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Bu durumda sendikal işbirliği, durumu tanımlamada görüş birliği olmayan, program birliği ve ortak eylemi sağlamayan anlamsız açıklamalara indirgenmiş olmaz mı? Bundan daha saf bir istek olabilir mi?

Bizim yanıtımız şudur. Bu kesinlikle bir istekten daha da öteye gider. Milyonlarca işçinin çıkarlarının birliğini, onların güncel ve uzun erimli gereksinimlerini dikkate almak koşuluyla, sağlam ve kalıcı bir birliği sağlayacak güçteyiz.

Elbette savunduğumuz birlik «dünya çapında» olmayacaktır. Tüm sorunları, kimi durumlarda, bunların büyük bir bölümünü içermeyecektir. Bu tür bir işbirliği, ne görüşlerin değiştirilmesini ne de ilkelerden vazgeçilmesini gerektirir. Birlik, temsil olmak değil, farklı yönelimli örgütleri birleştiren noktaların birlikte uygulanması demektir.

Bir toplumsal sistemin karakteri ve söz konusu ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişme düzeyleri, sendikal çalışmaların özgül hedefleri ve biçimleri üzerinde etkide bulunur. Buna karşın, tek tek sendikaların kazandıkları deneyimler, şu ya da bu ölçüde ortak bir deneyim havuzuna akar. Sendikaların çalıştıkları koşulların farklılığına ve somut görevlerinin benzersizliğine karşın, onların tümünü endişelendiren sorunlar vardır.

Aralarındaki ayrılıklar ve çelişkiler ne olursa olsun, sendikaların baş hedefi değişmez. Özelde her bir işçinin, genelde işçi kolektiflerinin çıkarlarını savunmak zorundadırlar. İstihdam, dağılım sistemi ve gelir politikası sendikaların gün be gün özgül istemlerini formüle ettikleri ve bunların yerine getirilmesi için çaba gösterdikleri başlıca alanlardır.

Kasım 1981'de Cenevre'de toplanan Dördüncü Avrupa Sendikalar Konferansı, sendikal hareketin yeni yollar arayışının ve birleşik eyleme hazır olmasının ne denli gerçek bir karakter taşıdığının göstergesi sayılabilir. Modern teknolojinin çalışma koşullarını ve istihdamı etkilemesinden doğan sorunları dikkatle tartışırken, 27 ülkeyi temsil eden delegeler, üretimin rasyonelleştirilmesinin olumlu potansiyelini işçilerin çıkarına kullanmayı olanaklı kılacak ve bunun zararlarını en aza indirecek önlemler üzerinde anlaşmaya vardılar. Konferans, hükümetlerin uluslararası yumuşamaya katkıda bulunmalarını, kontrollü bir silahsızlanma sağlama önlemleri üzerinde çalışmalarını istedi.

Konferans, farklı yönelimli sendikalar arasındaki karşılıklı anlayışı ilertti ve onların anahtar sorunları, işçilerin yararına çözme yolundaki ortak isteklerini ortaya koydu. DSF'ye ve Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu'na bağlı ulusal sendikal merkezlerin liderlerinin konferansa katılmaları, sendikaların arka planda yürüyen acı politik çatışmaya karşın, karşılıklı anlayışa varabileceklerinin yüreklendirici bir işaretiydi.

10. Dünya Sendikalar Kongresi, DSF'yi, sosyalist ülkelerdeki ulusal sen-

dikal hareketleri ve kapitalist ülkelerdeki komünistlerin etkinliğindeki sendikaları, sosyal demokrat, hristiyan demokrat ve öteki yönelimli sendikalarla daha sıkı ilişkilere giden yeni girişimlerde bulunmaya ve böylelikle işbirliğine varmaya çağırırdı. Birincil önemde olan bir görev, ideolojik, politik, kişisel ya da başka farklılıklara karşın, işbirliğine katılanların kendi özgüllüğünü koruyarak ortak adımların atılmasını, bir ve aynı doğrultuda yürünmesini sağlamayı olanaklı kılan ortak çıkarları bulup ortaya koymaktır. Biz, bu türden çalışmalar için geniş olanaklar bulunduğuna inanıyoruz.

Demek ki, *sendikaların savunulması* için daha etkin yolların araştırılması gerekiyor. Bununla biz, gelişmiş kapitalist ülkelerde sendikaların haklarının kısıtlanmasına, gelişmekte olan ülkelerde, az gelişmiş ülkelerde ve diktatörlük rejimlerinde sendikalara yönelik *koğuştırmalara* karşı savaşımlı kastediyoruz. DSF'nin önerisi olan, koğuşurma konusunda enformasyon veren ve gerekli hukuksal örgütlerde bulunan ortak bir uluslararası hizmet kurumunun kurulması, böylesi bir savaşımın yararındır.

Kapitalist dünyada koğuşturulan sendikalara yardım ve destek gösterilmesini örgütlemek, aktif sendikacıların hapisten saliverilmelerini, ya da koşullarının iyileştirilmesini hedeflemek, tutukluların ailelerinin koşullarını iyileştirmek yararlı olacaktır. İşçi sınıfı dayanışmasının bu tür sergilenişi politik bağılıkları ne olursa olsun, tüm ilericilerin desteğini alır, çünkü bu tümüyle demokratik özgürlüklerin ve insan haklarının savunulması çerçevesine uygundur.

İşyeri güvenliğinin iyileştirilmesi konusunda da birçok ortak görev vardır. Güvenlik yasaları konusunda enformasyon değişimi, güvenliği artırma yöntemleri ve sosyalist ülkeler sendikalarının iş kazası geçirmiş maden ve fabrika işçilerine yardımları konularında enformasyon değişimi iyi bir fikirdir. Uluslararası Çalışma Örgütü gazetesinde genel güvenlik standartları formüle etmek ya da bunların oluşmasına yardımcı olmanın önerilebilecek bir şey olduğuna inanıyoruz.

İş yasaları hakkında verilen önerilerin geniş kapsamlı bir karşılaştırması için büyük olanaklar vardır. Bu, çalışma koşullarına ilişkin ilkelerin kapitalist ve sosyalist ülkelerde benzeşmesine yardımcı olacaktır. Bir sürü şeyin yanısıra, kapitalist dünyada varolan grev hakkı ve bunun gerçek kullanımı konusundaki veriler de incelemeye değerdir. Bu, özellikle yaygın olan düşlerin yok olmasına yardımcı olacaktır. Bu, bazı sosyalist ülkeler sendikalarının grevler konusunda kesin bir tutum almaları gerektiği için de yararlı olacaktır.

Marksist olmayan değişik sendikalarla işbirliğini *anti-savaş eylemler* temelinde genişletmek çok önemlidir. Bunun, pratik konularda her katılanın kendi örgütsel bağımsızlığını ve görüşlerini koruduğu ortak eylemlerin koterilabileceği bir alan olduğunu daha önce söylemiştir.

Savaş tehlikesine karşı savaşımın yaşamsal önemi, daha geniş bir temel üzerinde ve daha yüksek düzeyde bir işbirliğini gerektiriyor. Ne ki her özgül durumda gerçeklerin ve olanakların dikkate alınması ve bunların sınırları hakkında net bir fikre sahip olunması da gereklidir. İlişkiler, kendi başlarına bile yararlıdır, çünkü görüşlerin birbirine yakınlaştırılması için kanallar açar.

Çevre korunması için ortak eylemin de olanakları vardır. Bu temel üzerindeki, özellikle hava kirlenmesinin yoğun olduğu sanayi bölgelerindeki çabalar, çeşitli türden başka eylemler için bir platform oluşturabilir.

Tüm uluslararası sendikal merkezlerin ve kimi ulusal merkezlerin *gelişmekte olan ülkelerde sendikal hareketin örgütlenmesine* katkıda bulunduklarını herkes biliyor. Bunlar, bu hareketlere kendi programlarını ve faaliyetlerini tanıtmak ve bunları kazanmak istiyorlar. İşçi sınıfının görece az ve zayıf olduğu bu ülkelerde, işçi sınıfının değişik müfrezelerinin birbirine karşı konumlandırılması tehlikesini dikkate alan DSF'ye bağlı sendikalar ve ulusal merkezler, yeni kurulmuş ülkelerde sendikal hareketin birliğini teşvik etmeli, olanaklı ise, birleşik sendikalar kurulmasına yardımcı olmalıdırlar.

Gelişmekte olan ülkelerde çocuklara ve açlık çeken halka maddesel yardım yapmak, ortak eylem için geniş bir alandır. Birçok uluslararası ve ulusal hayırseverler kuruluşları, dinsel gruplar ve bazı hükümetler öteden beri böyle bir yardım sağlıyorlar. İnsancıl ilkeleri vurgulayarak, bu dava için yığınsal destek sağlayabilir ve sendikaları bu temel üzerinde daha da yakınlaştırabiliriz.

DSF'ye bağlı sendikaların *sendikal çalışmaları üzerine entormasyon değişimini* yoğunlaştırmak ve bu entormasyonların öteki merkezlere bağlı sendikalara aktarılmasını örgütlemek önerilebilir. Bu alanda basın, radyo, televizyon ve seminer turları yararlı olabilir.

Sendikaların deneyimlerini genelleştirmeli, işçilerin kazanımlarını incelemeli ve savaşımından dersler çıkarmalıyız. Uluslararası sendikal diplomasinin ilkeleri ve yöntemlerini de oluşturmaliyiz. Alanımızda bilimsel ve politik araştırmalar yapılması bir gereksinim haline gelmiştir. DSF tüm araştırma olanaklarını bu amaçlar için hizmete vermeye hazırdır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde, gelişmekte olan ülkelerde ve dolaylı olarak da sosyalist ülkelerde, *uluslarüstü tekellere karşı durma* sorunu ile karşı karşıya bulunuyoruz. Bunların emekçiler üzerindeki etkinliklerinin artmasının sonuçlarını birlikte çözümlmek gerekli oluyor. Böyle bir çözümlemenin sonuçları, uluslararası sermayenin saldırısına karşı emeğin çıkarlarının korunması için dinamik programların oluşturulmasını olanaklı kılacaktır.

Geniş kapsamlı konularda eylem birliğini ve işbirliğini sağlamak, için çaba göstermek, DSF'ye bağlı sendikaların ana çizgisidir. İşçi hareketi, ulusal sınırlar içinde kalamaz. Doğası gereği uluslararasıdır ve tüm dünyada işçilerin sorunlarıyla ilgilenmek zorundadır. Bu, tarihin, en önemli derslerinden birisidir.

Uluslararası işçi sınıfı dayanışması, en değerli geleneklerimizden birisidir. Havana'daki Sendikal Kongre, kendi payına, dünyadaki işçi örgütleriyle geniş ilişkiler kurmak için bir çağrı yaptı. Bunun için artan olanaklar vardır ve sendikal hareketin gelişmesinde ortak eylemlerin belirleyici bir faktörü olacağına inanıyorum.

İşçi liderleri, kendi aralarında kavga etmemelidirler, çünkü bu, emeğin çıkarlarına zarar verir. Etkinlikte yarışmalıdırlar. Birbirlerini yadsımaya son vermelidirler.

Dünya sendikaları 80'li yılların görevlerini ancak aralarında birlik kurarak yerine getirebilir, güncel tehlikeleri altedebilir ve elverişli koşullardan yararlanabilirler. Onlar, emekçilerin en eski ve en yığınsal örgütleri olarak ve savaşım içinde dev deneyimler kazanarak, emekçilerin çıkarlarını dile getirmeye ve savunmaya çabalıyorlar. Savaşımın özgül biçimlerini kullanmak, ilkelere bağlılık ile taktik esnekliği ve ardıcıl eylem ile akılcı uzlaşmayı birbirine bağlamak kaydıyla, sendikalar yaşamın gereksinimlerine uygun çalışma yürütebilirler.

Görüşlerimizi kimseye dayatmadığımızı ve bu nedenle daha geniş kapsamlı bir eylem birliği hedeflediğimizi söylememe gerek yoktur. Çağımızın yarattığı sorunlar, sendikaların birbirine yaklaşması ve uluslararası işbirliği olmaksızın çözümlenemez. Bu giderek daha da karmaşıklaşan sorunları tek başına çözebilecek hiçbir örgüt yoktur. Farklı yönelimli sendikaların son on yılda birlikte başardıkları, bizi birleştiren ortak hedefler ve görevlerin bizi ayıran tartışma konuları karşısında ağırlıkta olduklarını gösteriyor.

Anti-komünist politikada eski ve yeni ögeler

Cezar Perez

Dominik Komünist Partisi MK üyesi

Carlos Zuniga

*Şili Komünist Partisi'nin «Barış ve Sosyalizm
Sorunları» dergisindeki temsilcisi*

Burjuva yığinsal iletişim araçları, biçimi değişik olsa da özde aynı anlama gelen belgilerle, halkların beynini yıkamaya çalışmaktadır: «Terörizmi ezin!» diye emperyalist merkezlerden gelen emri onun uzantıları «Sovyet karışmasına son!» diye yansıtıyor. «Nikaragua'da Totalitariterlik egemen!» diye gericiliğin korusu ötüyor. «Batıyı savunmak için güçleri birleştirin!» alarını ordu kışlalarında yankılanıyor. Bu belgiler, boydan boya Latin Amerika'da yükseltilebilen şiddetli anti-komünist kampanyanın bir ifadesidir. Böylesi bir kampanya ki anti-komünistler onun aracılığıyla yığınların bilincini bulandırmaya; ülkelerimizde varolan rejimleri pekiştirmeye ve yığınlara devrimci bir seçeneğe yönelmek hakkını tanımamaya çalışıyorlar.

Kuşkusuz, bu amaçlara ulaşmak için gösterilen çeşitli çabalar, halkların kurtuluş savaşımının başarılarına, dünyada değişen güçler oranına, sosyalist topluluğun uluslararası gelişmeler üzerinde artan etkisine ve elbette kapitalist sistemin kendisinin keskinleşen bunalımına doğrudan doğruya bağlıdır. Bu nedenle, emperyalizm umutsuzluk içinde çeşitli devletleri, hükümetleri, partileri ve diğer toplumsal örgütleri ve politik liderleri anti-komünist bir temelde bir araya getirmeye çalışıyor.

Carter'in «insan hakları» politikasının çökmesi, ABD egemen çevrelerini anti-komünizme yeni bir hızla sarılmak, Pinochet, Duvalier ve benzeri türden kişilerce yönetilen rejimleri desteklemek için çabaları yoğunlaştırmak, anti-komünizmi Latin Amerika'daki en gerici ve faşist çevrelerle bağlaşıklığın ideolojik ve politik temeli yapma zorunda bıraktı. Eskiden de olduğu gibi, anti-komünist politikayı değişen koşullarla uyumlaştırmak ve geçmişin politik yanlışlarını gözönüne almak için çaba gösteriliyor. Bu amaçla yeni savlar eskileriyle birleştirilerek ortaya sürülüyor, yeni bulunmuş ve uzun zamandır denenmiş yöntemlere aynı ölçüde başvuruluyor, «cesur» propaganda ve şiddet biçimleri kullanılıyor. Bu karışım, anti-komünizme yeni bir kılıf geçirmek ve onu daha etkili kılmak için düzenlenmiştir. Anti-komünizmin günümüzdeki yüzü gerçekte böylesi bir simyagerliğin sonucudur.

ABD «ULUSAL GÜVENLİĞİ» İÇİN

Anti-komünist kavramların somut olarak bilinmesi gerekiyor. Bu, onların amaçlarını sezebilmek, halkların devrimci savaşının yükselişinin önümüze koyduğu görevleri yerine getirebilmek için gerekiyor.

ABD Genel Kurmay Başkanı Davit C. Jones şöyle diyor: «Öyle bir çağda yaşıyoruz ki, bir darbe, büyük bir grev, bir terörist saldırı, veya iki komşu ülke arasında süren bir savaş, eskiden, hiç olmadığı kadar ulusal genliğimizi ve güvenliğimizi etkileyen, dünya çapında sonuçlar doğurabilir. Biz, bölgesel sorunları global bir çerçeve içinde oturtan geniş stratejik bir bakış açısına gerek duyuyoruz.» ⁽¹⁾ ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig ve Savunma Bakanı Gaspar Weinberger daha kesin açıklamalar yaptılar. Onların çeşitli açıklamaları «ABD ulusal güvenlik sorunu»nda hangi noktaya bugün ideolojik ve politik ağırlık verildiğini kesin olarak ortaya koyuyor.

1950'lerin sonuna kadar, Washington'un sosyalist dünyaya karşı yönelttiği saldırgan askersel-politik doktrin, «toplu cezalandırma» kavramını temel alıyordu. Emperyalist egemenlik krizinin sonucunda, Küba devriminin etkisi bunun göstergelerinden birisidir, ABD ulusal güvenlik doktrininin temel yönelimi gözden geçirildi ve «çabuk karşılık» kavramıyla değiştirildi. Latin Amerika'da bu doktrin, yurtsever ve devrimci güçlerle savaşmak üzere saldırgan hükümet örgütleri hazırlama ve geliştirmeye öncelik verilmesine yol açtı. Bu güçler «iç düşman» ve «yıkıcı eylemlerin» kaynağı ve aracı olarak nitelendirildi. Başkan Kennedy'ye göre, «yıkıcı eylemler değişik tipte bir savaştır. Gücü yeni, ama başlangıcı eski bir savaş: Gerilla savaşı . . . Biz de yeni bir strateji ve değişik silahlı kuvvetler kullanmak zorundayız. Ve bunun hazırlanması ve eğitimi yeni biçimler gerektirir.» ⁽²⁾ 1960'larda ve 1970'lerde emperyalizm askersel, politik ve ideolojik alanlarda çabalarını tam da bu yönde yoğunlaştırdı.

Bugün, general Jones'in vurguladığı gibi, «ulusal güvenlik» doktrininin global yönüne özel bir önem verilmektedir. Ana vurgu, iki karşıt askersel-politik blok'a bölünmüş olan dünyanın jeo-politik tanımı üzerindedir. Dünyanın herhangi bir ülkesindeki herhangi bir sosyal-politik olay, Sovyetler Birliği'nin «hegemonyacı çıkarları» uğrunda verilen savaşın ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmekte ve açıklanmaktadır. Belirtelim ki, «iç düşman» kavramıyla, dünyanın jeo-politik tamınlanması arasında bir çelişki yoktur. Tersine bunlar bir ve aynı şeyin iki yüzü olarak birbirine sıkıca bağlıdır. Ve gerçekleştirilmesi ABD yönetiminin eyleminin belirleyici çizgisi durumuna gelen bu doktrinin, organik bir parçasını oluşturmaktadır.

⁽¹⁾ «Le Monde diplomatique», en espanol, Eylül 1981, s. 19.

⁽²⁾ S. Rojas, «Reflexiones sobre la Doctrina de la Seguridad Nacional en Chile». Aracuaría de Chile, № 19, 1980.

Ne ki eskiden anti-komünizm ana hedef olarak, «yıkıcı eylemler»e karşı savaşa yönelmişken bugün eski savaşı hiçbir biçimde terketmeden, tersine şiddetlendirerek dünyadaki her değişmeyi bloklar arası çatışmanın sonucu olarak açıklamaktadır. Bu Savunma Bakanlığına hazırlanarak, ABD elçilikleri kanalıyla tüm Latin Amerika hükümetlerine iletilen dökümanda açıkça yansıtılmaktadır. Şöyle deniliyor: «Küba'nın politikası onun Sovyetler Birliği ile olan ilişkileriyle belirleniyor. Latin Amerika'da silahlı savaşımı kışkırtan karışmalarıyla Küba, yerel çatışmalara Doğu ve Batı arasında biçimlenen durumların boyutlarını eklemektedir.» (3)

İşin elbette silahlı savaşımdan öteye uzanan yönleri de var. Her halk hareketi, her devrimci, anti-emperyalist veya demokratik eylem artık anında SSCB'nin «kıtalararası saldırganlığı»nın bir ögesi olarak açıklanıyor veya «sovyet niyetleri»ne hizmet eden bir eylem olarak suçlanıyor. Anti-komünist politikayı haklı göstermek için çeşitli araçlar kullanılıyor. İşte, Kosta-Rika Halkının Öncü Partisi yöneticileriyle yapılan bir görüşme sırasında gazeteci G. Neuberger'in belirttiıklarinden bir örnek. Bu gazeteci o ülkedeki 36 CIA ajanını, Orta Amerika ve Karayipler'de ise toplam 200 ABD casusunu açığa çıkardı. Neuberger'e göre bu ajanlar çabalarını, «kamuoyunu Orta Amerika'nın Sovyet-Küba egemenliğini kurmak üzere hazırlanan uğursuz bir planın hedefi olduğu, bu plan doğrultusunda Nikaragua'da bir köprübaşı kurulduğu, ve şimdi de El Salvador'un amaçlandığı yolunda şartlandırmayı» (4) yoğunlaştırmışlardır.

Washington'un «beyin takımı»nın Latin Amerika'daki yurtsever ve devrimci güçlerle savaşmak için buldukları reçete basit: Tüm dikkatleri anti-sovyetizm üzerine yoğunlaştır ve onun anti-komünist eylemin merkezi yap. Böylesi bir politikanın açık sınırlılığına karşın, özellikle içinde bulunduğumuz koşullarda sonuçları küçümsenmemelidir.

Dünyanın ilk sosyalist devletinin ortaya çıktığı günden beri, dünya gericiliği anti-sovyetik yalan ve önyargıları yaygınlaştırmak için, çok çaba harcayageldi. Anti-sovyetizm halklarımızı gerçek bir bağımsızlık için savaşıma çeken gerçek ve derin kökleri olan nedenleri yadsımak için kullanıldı. «Dış karışma» suçlamaları, sosyal değişme ve ilerleme için savaşımın gerçek nedenlerinin, acımasız emperyalist sömürüden, politik özgürlüklerin olmamasından ve egemen sınıfların zorbalığından kaynaklandığı gerçeğini gizlemek için düzenlendi. Emperyalistler, devrimin utkusunun «Sovyet etki alanına» girmeye ilk adımın atılması anlamına geleceğini göstererek demokrasi savaşçılarını ürkütmeye çalışıyorlar. Tüm bunlar, uluslararası arenada Sovyetler Birliği'nin rolünü çarpıtmak ve onun yalnız barışı bir nükleer felaketten korumak için gösterdiği muazzam çabalarına değil, sosyalist topluluğun halkların kendi yazgılarını belir-

(3) «Que Pasa», 7-13 Ocak 1982, s. 22.

(4) «Libertad», 13-19 Kasım 1981.

lemesi yolundaki kararlı tutumuna ve kurtuluş savaşlarına gösterdiği dayanışmaya kara çalmak anlamına geliyor.

DEVLET POLİTİKASI OLARAK

Anti-komünizmin devlet politikası düzeyine yükseltilmesi, emperyalizmin oligarşinin Latin Amerika ülkelerinde kendi erklerini pekiştirme çabalarında kullanılan bir araçtır. Anakaramızda faşist diktatörlüklerin yaptığı tam da budur. Anti-komünizm, onların erke gelmelerini ve egemenliklerini sürdürmelerini belirleyen kilit ideolojik ve politik faktör olmuştur. Bu diktatörlükler komünizmi baş düşman ilan eden anayasal normlar çizdiler ve dayattılar. Bu anayasalarda, devletin tüm eylemi «Marksist tümörü kazımak» amacına göre düzenlendi. Devletin tüm kaynakları, tüm potansiyelleri ve tüm etkinlik araçları, özellikle resmi ve gizli zorbalık aygıtı, ordu, yığınsal iletişim araçları, eğitim sistemi, yargı kurumları, diplomatik bölümler ve diğerleri komünizme karşı savaşıma yöneltildi.

Emperyalist propaganda, komünistlere ve Sovyetler Birliği'ne yöneltilmiş saldırılarla, düzmece raporlar, makaleler ve yorumlarla tam anlamıyla dolup taşmaktadır. Komünistlerin devlet kurumlarında görev almaları önlenmekte ve özel işletmelerden uzak tutulmaktadır. Çocuklar, ve gençler gelecek kuşaklara «komünizmin bulaşmasını önlemek» adına, sistematik olarak ideolojik beyin yıkama ile karşı karşıyadırlar. Bazı ülkelerde, tarih, okullarda ve liselerdeki resmi eğitim yöntemleriyle, iyice çarpıtılmaktadır, öte yandan faşist tipte kitapların, broşürlerin dağıtımına izin verilmektedir. Hitler'in «Kavgam»ı yeniden orda burda satışa çıkmaktadır. «Ulusal güvenlik» doktrini lise ve üniversitelerde zorunlu bir derstir. «Komünist yanlışları davranışlar» folklörden ve halk kültüründen bile ayıklanmaktadır.

Kendilerini «modern ve teknokratik» olarak tanıtmaya çalışan diktatörlükler de komünizme karşı savaşta kendi paylarına düşeni yerine getirmektedirler. Bu, iki yoldan gerçekleştiriliyor. Bir yandan, kimi ülkelerde hem hükümetteki çürümüş burjuva partilerinin yanlış eylemleri gösterilerek, hem de devlet yönetimine yığınların katılımı deneyimine saldırılarak, burjuva demokrasisine karşı çıkılmakta, onun yerine erkleri için tehdit oluşturanlara, öncelikle de işçi sınıfına ve komünistlere karşı «otoriter» veya «sınırlı demokrasi» yerleştirilmektedir.

Öte yandan, gericiliğin en usta ideologları Marksizm-Leninizmin «gersiz» olduğunu savunmaktadır. Örneğin, subaylar, endüstri yöneticileri, üniversite rektörleri için hazırlanan raporlar, konferanslar, dersler dinleyicileri Marks'ın «öngörülerinde» yanlışlığına ve Lenin'in öğretisinin «sinsi» olduğuna inandırmak amacına yöneliyor. Bunlara göre, dünya

kapitalist sisteminin bunalımı, sosyalizmin başarıları ve güçlenmesi, emperyalizm askersel-endüstriyel kompleksi tarafından başlatılan eşi görülmedik silahlanma yarışı, Marksizm tarafından keşfedilen sosyal gelişmenin yasallıklarını yalanlamaktadır. Leninizme gelince, yalnız Lenin'le Marks'ı karşı karşıya getirmek için değil, komünistlerce kullanılan Lenin'in devrimci yöntemlerinin «felaket getirici» olduğunu kanıtlamak için de çaba gösterilmektedir. Sonuç olarak, korkutmak anti-komünistlerin baş silâhı olarak kalmaktadır.

Benzeri eğilimler ve onları yansıtan politik akımlar burjuva demokratik rejimler altındaki Latin Amerika ülkelerinde bile görülmektedir. Gericilik, «komünistler bizim kıtamızın sosyal ortamına ve halkımızın çıkarlarına yabancıdır» görüşünü sürekli işlemektedir. İlerici örgütler ve demokratik görüşlü liderler komünist olmakla suçlanmaktadır. Bu görüşün sürekli yinelenmesi ve bir çeşit kalıp haline getirilmesi kimi sonuçlar vermektedir. Buna bağlı olarak Kolombiya Komünist Partisi, ülkeye «güvenlik statüsünün getirilmesi ve yaygın uygulanması ABD 'ulusal güvenlik' doktrininin yerel bir uzantısıdır» diyor. Bir Kolombiya Komünist Partisi bölgesi ise şöyle diyor: «Bu, kısa-dönemli bir duruma tepki olarak ortaya çıkmış yeni bir gelişme olduğu anlama gelmiyor. Bu, yasal yollarla, sol kanat partilere ve örgütlere karşı sürekli bir savaş ortamını sürdürmek anlamına geliyor.»⁽⁵⁾

Anti-komünizmi devlet politikası yapmış diktatörlükler, seçimsel komedilere giriştikleri zaman da, yalnızca politikalarının değişmemiş olduğunu kanıtlıyorlar. Böylesi diktatörlüklerle yönetilen ülkelerde tepedeki isimlerin değişmesinin onların anti-komünist çizgilerinin ana yönelimine hiç bir değişiklik getirmediği çok açık görülmektedir. Bu nedenle Guatemala'da Mart 1982'de yer alacak seçimsel komediyle ilgili olarak Emek Partisi şunu vurguluyor: «Aslında tüm başlıca gerici programlar «Guatemalayı komünizmden kurtarmak», yani yaşamakta olduğumuz baskı, sömürü ve haksızlık rejimini korumak çabasında birleşiyor. Onlar ayrıntılarda ayrılıyor: Kimisi ekonomik ve sosyal alanda demogojik önlemlere, diğerleri faşistleştirilmiş devlet aygıtının caniyane zorbalıklarına ağırlık veriyor. Bu süreç bir bütün olarak emperyalizmin bütünsel karşı-devrimci çizgisi çerçevesinde yer alıyor.»⁽⁶⁾

Anakaramızın kimi ülkelerinde, burjuvazi için burjuva demokrasisinin açık faşist ve faşist eğilimli diktatörlüklere göre sınıfsal egemenliğini gerçekleştirmekte daha güvenilir bir araç olarak kaldığı, doğrudur. Bu nedenle önemini koruyor. Ama aynı ölçüde şu da ortadadır, böylesi bir demokrasinin geçerliliği sınırlıdır ve kimi durumlarda o, kapitalist sistem için bir tehdit bile oluşturuyor. Şili'de Halk Birliği erkinin kurulmasıyla

(5) «Documentos Politicos», Ocak-Şubat 1979, s. 13.

(6) «Verdad», Eylül 1981.

ortaya çıkan gelişmeler, Uruguay'da Geniş Cephe'nin başarıları ki, Geniş Cephe 1973'de erke gelemeyebilirdi, ama ülkede ana politik gücü oluşturuyordu; Bolivya'da 1980 seçimlerinde devrimci ve demokrat güçlerin etkisi, tüm bunlar emperyalist çevreler için uyarıcı oldu. Gericilik şu sonucu çıkardı: Eğer yasallık sermayenin çıkarlarına dokunuyorsa, ona son verelim. Ve tam da böyle davranmaya başladılar.

Burjuva demokrasisini ayaklar altına alan diktatörlük rejimleri, devlet yönetiminin biçiminde hiç bir değişiklik yapmadan, erkte kalmaya ve burjuva demokratik kurumların halkların çıkarına kullanılmasını önlemeye çalışıyorlar. Bu yolla burjuvazinin bazı kesimleri kendi oyunlarının kuralları kendileri bozuyorlar.

Söyle eye bile gerek yok, savaşımızdaki zorluklara ve geçici başarı-sızlıklara karşın, anti-komünizm hiçbir önlemden karşı-devrimin gücünü kanıtlamıyor. Tersine onun zayıflığını gösteriyor. Latin Amerika anakarasındaki durum, Marksizm-Leninizm ilkelerinin her zamandan çok yaygınlaşması ve var olan sosyal sistemi değiştirmek için, emekçi halka gerçekten hakça yaşama koşulları için yığın hareketinin güçlenmesidir. Nüfusun, giderek daha geniş kesimleri, gerekli değişimlerin niteliği ile onları bilimsel sosyalizm doktrini ile yaşama geçirmenin yollarını birbirine bağlamaya başlıyor. Ana gelişme eğiliminin yansıması budur. Devrimci düşünceli hristiyanlar, demokratlar ve aydınlar bizim pek çok konumumuzla paylaşıyor ve bu, karşılıklı anlayış ve birlik için taze olanaklar açıyor.

Geçmişte, din, Latin Amerika'da anti-komünizmin ana ideolojik temeliydi. Anakaramızda yaşayanların % 85'i dindar olduğu için anti-komünizm amacına ulaşmayı başardı. Neki İkinci Vatikan Konseyi'nden sonra başlayan «yenilenme» sürecine bağlı olarak Katoliklik içinde ortam önemli ölçüde değişti, Kilise artık eskisi kadar anti-komünizm bayrağına umut bağlamıyor. Milyonlarca dindar emperyalizme karşı eylemden komünistlerin yanında yer alıyor. Hristiyanlarla Marksistler arasında anti-emperyalist savaşta ortak konumları araştıran daha yoğun bir ideolojik aktif dialog sürüyor. Bu Şili, El Salvador, Brezilya ve diğer bazı ülkeler için karakteristik bir olaydır. Bu, Nikaragua'daki Sandinist Devrimi sürecinde de çok belirgindi.

Oyleyse denebilir ki, anakaramızda emperyalizmin kendi çıkarlarını koruma potansiyelleri daralmıştır. Bu nedenle, Reagan yönetimi elindeki tüm ekonomik, diplomatik ve askersel araçları Latin Amerika devletlerini kendi anti-komünist, anti-sovyetik histeriyi körükleme çabalarına çekmek için kullanıyor. Ama tüm bunlara karşın, Washington bölgede görüş ve eylem birliğini sağlamayı başaramadı ve başarabileceğe benzemiyor. Uzun bir süredir Latin Amerika'da anti-komünist histerinin etkisine herkesin girdiği, pek söylenemez.

GERİCİ ŞİDDETİN HİZMETİNDE

Dünyanın hâlâ emperyalizme bağlı olan diğer bölümlerinde olduğu gibi anakaramızın çoğu ülkesinde egemenliğini sürdüren burjuvazi, halklara karşı zorbalığı artırdı. Terörün çapı büyüyor, yöntemleri sürekli geliştiriliyor ve bu zorbalıklar sık sık kanlı ve yıkıcı savaşlara dönüşüyor. Şiddet eylemleri pek çoktur ve toplumun en geniş kesimlerince kınanıyor. Toplu kıyım, haince öldürmeler, kaçırılan ve iz bırakmadan yok olan insanlar, fiziksel ve psikolojik işkenceler, zindan ve sürgün, tüm bunlar kıtanın günlük gerçekleridir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu pek çok kez bu barbarlığı kınadı.

Başlangıcından beri, anti-komünizm her zaman halk güçlerinin temsilcilerine, özellikle komünistlere ve tüm devrimci ve demokratlara karşı her türlü suçu işlemek «hakkı» tanıyarak, bir çeşit kolaylık sağladı. Latin Amerikalı gericiler, savlarını değiştirerek, onları sınıf savaşımının somut koşullarıyla ve kendi gereksinimleriyle uyumlaştırarak, her zaman anti-komünizmi kendi zorbalık politikalarına örtü olarak kullandılar. Cezalandırma servislerinin, özellikle ordunun maddesel ve teknik donatımı bu politikaları genişletmek amacıyla büyük ölçüde artırdı. Bu örgütlerin personeli yoğun bir anti-komünist uygulamadan geçirildi. Komünistleri ve tüm tutarlı demokratları temizlemek üzere yarı-askersel örgütler kuruldu ve pekiştirildi.

Arjantin anti-komünist Bağlaşıklığı, Brezilya Ölüm Mangaları, Şili'de Oçolma Mangaları, Kolombiya'da «Kara Eller»den görevi devralan MAS (Kaçıranlara Ölüm) vb. kıtada ün salmıştır. Diktatörlükler ve kimi burjuva-demokrat hükümetler bu maşa örgütlerin eylemini öngellemek bir yana, onlarla sıkı ilişkiler içindedirler. Komünizme karşı savaşlarında onlara kanat gererler ve esinlendirirler. Örneğin, Bolivya'da, hükümet güvenlik organları ve askersel haber alma servisi ile yerel faşist çeteler, caniler ve güçlü beyaz zehir şebekeleri arasında bir çeşit bütünleşme vardır. Ünlü naziler «danışman» olarak hizmet ederler. Bu gruplar, 1980 askersel darbesinde vurucu güçler olarak kullanıldılar ve bugüne kadar eylemlerini sürdürdüler.

ABD emperyalizmi, ordu haberalma servislerini ve araç gereçlerini «yıkıcı eylemler»e karşı savaşım için kıta çapında destekliyor. Bu özellikle Amerika Devletleri Örgütü silahlı kuvvetleri kumandanlarının 14. Konferans kararlarında gözlenebilir. Reagan'ın yönetime gelmesiyle sözde Sovyet-Küba uluslararası terörizmine karşı savaşım, politik kilit durumuna getirildi. Sonuç, bir yandan anti-komünizm ve anti-sovyetizm politikası ile öbür yandan gaddar bir halk düşmanı zorbalığın sınıksız içiçe geçmesi oldu. Anti-komünist «savlar» terörizmi kamçulamakta kullanıldı ve onu yürütenler böylesi pek çok yeni «savlar» yarattılar.

Burada şu soru sorulmalıdır: Latin Amerika'da «Sovyet-Küba terörizmi» görüşünün ortaya atılmasının nedeni nedir? Emperyalist propaganda aygıtını bu yalanı uydurmaya iten nedir?

Nikaragua'da Sandinist Devrimi'nin etkisinden sonra, kıtada diğer pek çok halk kurtuluş için silahlı savaşım yoluna koyuldu. Diktatörlük rejimlerinde onlara başka seçenek bırakılmamıştı. Bu durumda, emperyalistler için Sovyetler Birliği ve Küba'yı diğer ülkelerin iç işlerine karışmakla suçlamak, sınıf savaşımı sürecinde ortaya çıkan şiddetin «sorumluluğunu» onlara yüklemek önem kazandı. «Terörizm» kelimesine sarılan emperyalist çevreler, El Salvador'da Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesince verilen haklı silahlı savaşımı, İtalyan «Kızıl Tugaylar»ınca yürütülen terörist eylemlerle bir kefeye koymaya veya Guatemala gerillalarının askersel operasyonlarını, Fransa'daki barbarca sinagog dinamitleme eylemiyle eşitlemeye çalışıyorlar. Devrimciler «terörist» etiketi yapıştirarak, gerici şiddete kılıf hazırlamaya ve yasallaştırmaya çalışıyorlar.

BİRLİĞE KARŞI

Birlik, devrimci ve demokratik güçler için başarının anahtarıdır. Sınıf savaşımının uluslararasılaşmasının ışığında bu formül – Nikaragua'da Sandinistlerin etkusunun bir kez daha doğruladığı gibi – evrensel önem kazanıyor. Pek çok ülkede yığınlar Nikaragua deneyiminin derslerini öğrenmek istiyor. Emperyalizm, kendi açısından da kimi dersler çıkarmaya çalışıyor. Toplumsal değişim için çalışan çeşitli akımları birbirinden koparmak çabasında, anti-komünizmi ve anti-sovyetizmi bölücü bir araç olarak yaygın kullanıyor. Emperyalistler, bu taktiğe utkuyla sonuçlanmış devrimlerin gelişmesini ertelemek veya önlemek için de başvuruyorlar. Nikaragua İçişleri Bakanı Thomas Borge, bir grup ABD başkanlık danışmanınca hazırlanan Santa Fe (7) belgelerine başvurarak şöyle diyor: «Gerici hükümetlere verilen askersel destek, anti-komünizmi ve görüşleri çarpıtmayı, insanları şaşırtmayı temel alan ideolojik saldırıyla birleşmiştir. Anti-komünist kampanyalar, bizi ivedi sorunların çözümünden alıkoymak amacıyla yürütülüyor.» (8)

Bu noktada, kıta ülkelerinde sık sık gözlenen bir olguya parmak basmak önem kazanıyor. Anti-komünizm bayrağı altında uygulanan zorbalığın yöneldiği demokratik çevrelerin kendileri de şöyle veya böyle, sık sık bu gerici ideolojiye kapılıyorlar. Kimi zaman devrimci güçlerin kimi temsilcileri bile anti-komünist, anti-sovyetik konumlar alıyorlar. Bu olgu trajik olmasaydı, çarpıcı bir çelişki olarak nitelenebilirdi. Bu, bilim sava-

(7) Bak: »BSS«, Haziran 1981 ve Ocak 1982.

(8) »Granma«, 28 Ocak 1982.

şimimizi daha da zorlaştıran, utkuya ulaşmamızı erteleyen en ciddi engellerden birisidir. Sorun, devrimcilerin içinde anti-komünist önyargılar barındıran bu bölümle komünistler arasında görüş ayrılıkları, farklılıklar olup olmadığıdır. Böylesi farklılıklar olasıdır, hatta kaçınılmazdır. Kuşkusuz, içlerinde yaşamlarını emperyalizme karşı savaşıma adanmış pek çok kişi barındıran kimi devrimci grupların ⁽⁹⁾ anti-komünist tutumları, kimi durumlarda sekterlikten kaynaklanmaktadır. Bu, politik yaşamın günlük pratiğinden henüz sökülüp atılamamıştır.

Bu açıdan, Latin Amerika ve Karayipler bölgesi Komünist Partileri'nin Toplantısında (Havana, 1975) alınan kararlar öğreticidir. Onun sonuç açıklamasında komünist olmamakla, anti-komünist olmanın tümüyle farklı şeyler olduğu vurgulandı. Bu gruplarca alınan tutum çoğunlukla tek tek temsilcilerinin sınıfsal kökenlerine bağlı nedenlerden ve anti-komünist propagandanın etkisinden kaynaklanıyor.

Bu sınıfsal ögeler kendini nasıl ortaya koyuyor? Bunun anti-komünizmle ilişkisi nedir? Bu soruların yanıtları büyük önem taşıyor, çünkü devrimin başarısı büyük ölçüde komünistlerle diğer devrimci güçler arasındaki birliğin pekişmesine bağlıdır. Bu sorulara yanıt vermek için, elbette her bir somut durum için kesin bilgiye gereksinim var. Ama ne kadar genel de olsa bu sorunun kimi yönlerini ele almaya çalışalım.

Anakaramızdaki ülkelerin demokratik çevreleri kapsamına kuşkusuz, doğası burjuva olan, ama egemen blokların içinde olmayan, terörist yönlemlerle egemenlik kurulmasına razı olmayan ve bunlara karşı savaşım yürüten parti ve örgütleri de içine alıyor. Elbette, böylesi bir savaşım özünde yalnızca burjuvazinin devlet ve yönetim biçimlerinin değişmesini amaçlıyor ve bu erkin kendisini tehdit etmiyor. Bir yandan diktatörlük rejimlerinin içyüzünü sergilerken ve onlara karşı direnirken, bu parti ve örgütlerin anti-komünist ideolojik kampanyada aktif yer almaları şaşırtıcı değildir. Onların sınıfsal bağları, istedikleri değişimlerin sınırlı doğasını belirliyor. Ne ki böylesi politik örgütlerin içinde, tümüyle anti-komünist görüşlerini terketmeden, kapitalist sistemin hastalıklarını aktif olarak sergilemekte, savaş-karşıtı istemler yükselmekte, komünistlerle ortak eylem yolunu tutan gruplar ve tek tek ilerici üyeler vardır. Bu da, bilimsel sosyalizmin ilkelerinin kıta çapındaki başarısının bir göstergesidir.

Latin Amerika'daki devrimci-demokrat güçlere gelince, onların anti-komünizme karşı tutumu daha karmaık bir olaydır. Onlar, küçük burjuva kökenleri, sosyal durumları ve deneyimleri nedeniyle kapitalizme karşı açık tutum alıyorlar. Ama «demokratik sosyalizm» kurulması için teoriler

(⁹) Biz, bununla elbette anti-komünizmi tüm eylemlerinin merkezi durumuna getirmiş olan Maocuları ve Troçkisleri kastetmiyoruz. Onlar bu tutumlarıyla kıtada hızla etkinliklerini yitiriyorlar.

kurarak, çağımızın temel çelişkisi için kimi ara çözümler bulmaya çalışıyorlar.

Bu akımların çoğu (partiler ve hareketler) Marksist-Leninist görüşlerden uzaklaşmıyorlar, ona doğru yaklaşıyorlar. Teorik ve pratik eylemlerinde, sık sık burjuva ideolojik kavramlardan bilimsel konumlara geçiyorlar. Ne ki bu süreç tutarlı değil, çeşitli etkenlerce ve hiç te önemsiz olmayan ölçüde burjuva yığınsal iletişim araçlarının propagandası tarafından engellenebiliyor. O, ne yazık ki, bilinçten çok, insan düşünce sisteminin daha ilkel yönleri üzerinde etkili olmayı başarıyor.

Çeşitli kanallardan, yinelenerek büyütülen düşünce kalıplarının ve önyargıların yaygınlaştırılması, bunun yığınların doğrudan korkutulmasıyla birleşmesi – işte Latin Amerika'da anti-komünist yöntemlerin cephanesi budur. Örneğin insanın, hem şu veya bu terörist diktatörlük rejimine karşı savaşım gereğinden sözeden, hem de «kızıl diktatörlük rejimi»nin kurulmasından kaçınmaya çalışan açıklamalar duyması hiç teşaşırtıcı değildir. Böylesi önyargılar ve kalıplar tek bir amacın gerçekleşmesine hizmet ediyor: Onlar faşist rejimleri ve Uruguay'da ve Şili'de kullanılanlar gibi yöntemleri, sosyalizm altındaki sistem ve yönetim biçimleriyle kabaca eşitlemek için ortaya atılıyor.

Anti-semitizmden söz ederken, Einstein bir keresinde, önyargıları ortadan kaldırmamanın atomu parçalamaktan zor olduğunu belirtmişti. O, böylece insan kafasındaki eski görüşlerin kalıntılarını ortadan kaldırmanın zorluklarını vurguluyordu. Bizim ülkelerimizde pek çok demokrat ve devrimci benzeri zorluklarla karşı karşıyadır. Anti-komünizm önyargı ve düşünce kalıplarına dayanarak, aynı zamanda ulusal ve uluslararası sosyal yaşamın çok çeşitli sorunlarına yanıt arayanların kafasına da seslenir.

Günümüz dünyasındaki durum emperyalizmin, «Konverjans» veya «endüstri-ötesi toplum» gibi savunma kavramlarının geçici olarak bile canlanmasına elverişli değildir. Kapitalizmin karşı karşıya olduğu sorunlar çok büyüktür. Yine önemli olan bir gerçekte, geçen 20 yılda varolan sosyalizm üzerine gerçek görüşlerin tüm Latin Amerika'da çok büyük ölçüde yaygınlaşmasıdır. Yeni Küba, kıta halkları için parlak bir örnek oluyor.

Bunlara karşı koymak için, anti-komünizmin ideologları her yolla, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin otoritesini sarsmaya çalışıyor. Bu nedenle, anti-komünist düşünce kalıplarına ve önyargılara karşı savaşım kıtanın devrimci güçlerinin temel görevlerinden birisi oluyor.

Elbette bir yazıda, Latin Amerika'da anti-komünizmin tüm yönlerini ele almamız olanaksızdır. Örneğin, onun orduda, örgütlü işçi sınıfı ve sendikal hareket içinde yaygınlaşmasının özgül koşulları gibi yakıcı bir konuyu

dışarda bıraktık. Aynı biçimde, anti-komünizme ve anti-sovyetizme karşı savaşımın pek çok ivedi sorunlarını da ele alamadık.

Amacımız, herşeyden önce anti-komünizmin bizim anakaramızda ana eğilim olmadığını göstermekti. Yükselen anti-emperyalist ruh hali, yığınların kendi deneyimleriyle kimin dostları, kimin düşmanları olduğunu görmelerini kolaylaştırıyor. Her yerde, emperyalizme karşı en geniş toplumsal kesimlerin katıldığı canlı ortak eylemler yer alıyor. Ve içerdği güçler daralmıyor, genişliyor. Tüm bunlar anti-komünist politikanın başarısızlığına katkıda bulunuyor.

Yine de, eskiden olduğu gibi bugün de anti-komünizme karşı savaşımı ve onun biçimlerini ve yöntemlerini ortaya koymak gereğini küçümsemek doğru değildir.

Portekiz Komünist Partisi neden büyüyor ve güçleniyor

Albano Nunes

Portekiz Komünist Partisi MK üyesi

Bugün komünist ve işçi partileri hızla değişen koşullarda eylem yürütüyor, çoğu kez aynı olmayan sorunları çözüyorlar. Parti daima canlı, sürekli gelişen bir organizma gibi, doğal olarak «dış çevrenin» etkisine tepki gösteriyor, Lenin'in deyimiyle «zamanın istemlerine uygun olarak kendi biçimini ...» değiştiriyor, yeni niteliklere bürünüyor. ⁽¹⁾ Bu arada, partilerin temel yapısının ve eylemlerinin, bunların her zaman devrimci birer örgüt olarak diğerlerinden ayrılmasına olanak sağlayan temel sınıfsal ilkelerin korunması gerekiyor. Deneyimler şunu kanıtıyor: Parti, ancak sınıfsal «özünü» koruyarak değişen koşullara başarıyla kendini uyarlayabilir. Hatta en ağır ve beklenmedik durumlarda bile doğru politik çizgiyi bulabilir. Komünist örgütlerin niteliği ⁽²⁾ üzerine yayınlanan birçok yazıda dile getirilen bu görüş, aşağıdaki yazıda da geliştiriliyor.

Portekiz devrimi bugün gelişmesinin en ağır dönüm noktalarından birinde bulunuyor. Ülkede anayasanın yeniden gözden geçirilmesi çevresinde yoğunlaşan savaşım, Portekiz demokrasisinin geleceği açısından çözümleyici bir önem taşıyor. Hükümeti denetleyen, parlamentoda çoğunluğa ve devlet mekanizmasında kilit noktalara sahip olan gerici güçler, erki tümüyle ellerine geçirmeye çalışıyorlar. Gericiliğin önüne koyduğu ana hedeflerden biri de şudur: Silahlı güçleri hükümetin denetimine almak, onu 1974 Nisan Devrimi kazanımlarına karşı gericiliğin saldırı aracı durumuna getirmek. Eğer gericilik önüne koyduğu bu amaçlarına ulaşır, bu, anti-demokratik devlet devirmesiyle eşanlımlı olacaktır.

Portekiz demokrasisi üstünde kümelenen tehlike somut ve ciddidir. Ancak komünistler, gericiliğin planlarının boşa çıkartılacağına ve Portekiz'in Nisan Devriminin açtığı yoldan ilerleyeceğine inanıyorlar. Portekiz devrimi, geçmişte çok tehlikeli dönemler yaşadı, ama her defasında bunları aşmak için kendisinde gereken gücü buldu.

Şunu kabul etmek gerekir ki, gericilik 7 yıl içinde, karşı-devrimci çıkışlarıyla (Portekiz Sosyalist Partisi'nin tek başına veya tutucu güçlerle birlik içinde hükümette olduğu dönemlerde, açık sağcı hükümetlerden artık

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Tümü yapıtlar, c. 24, s. 29.

⁽²⁾ Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 1, 2, 3, 6, 1982.

söz etmiyoruz) devrim kazanımlarına çok ciddi darbeler indirdi. Ancak bunları tümüyle yok edemedi. Neden?

Çünkü, bu köklü devrimci kazanımlar, ülkenin sosyal-ekonomik gelişmesinin nesnel gereksinimlerine somut yanıt getiriyor ve gericiliğin yırtmak istediği anayasada belirlenen çıkar ve istemlerine uygun düşüyor. Bu kazanımlar korunabildi, çünkü bunlar belirleyici rolü PKP'ne düştüğü güçlü bir işçi ve halk hareketinin ardıcıl ve yığıtçe savaşlarıyla savunuluyor.

Sınıf düşmanı, işçi ve halk hareketini zayıflatma, tekellerin ve büyük çiftlik sahiplerinin erkini diriltme, Portekiz'in emperyalizme bağımlılığını yeniden güçlendirme çabalarında, her zaman ve her şeyden önce ana sorununu çözmeye, yani partimizi yalıtılmaya, zayıflatmaya ve bölmeye çalışmıştır. Utanmazsca yalana sarılma, partimizin politikasını küstahca çarpıtma, iğrenç bir anti-Sovyet anti-komünist propaganda yürütme, yığınsal iletişim araçlarında ayrımcılık, dinsel duygular üstüne türlü oyunlar çevirme, hatta reformistlerin, goşist grupların ve sağcı partilerin birlikteki eylemlerine uygun düşen baskıyı demagojilerle uyumlaştırma, tüm bunlar PKP'ne karşı kullanılıyor.

Ama, tüm bunlara karşın parti birliğini güçlendiriyor, sıralarını genişletiyor, güçlü olduğu bölgelerde (örneğin Lizbon'un büyük endüstri bölgelerinde ve Steubal'da, tarım reformu bölgelerinde) ve henüz daha büyük bir ağırlığı olmayan bölgelerde Portekiz'in (kuzey ve merkezi illerinde, Azor takım adaları ve Madeyra'da) konumlarını güçlendiriyor.

PKP, eylemlerine ve mitiglerine binlerce ve hatta yüzbinlerce emekçiyi katabilen biricik ulusal partidir. Partimize oy veren seçmenlerin sayısı artıyor (1 mil. 100 bin kişi, ya da seçmenlerin $\frac{0}{10}$ 20'i) onun yerel organlarında temsilcilerinin sayısı da artıyor.

Kimileri, devrimci sürecin başarısızlığının, devrimin ardıcıl gelişme aşamasından gericiliğin karşı-saldırı aşamasına geçişin, hükümette ve devlet sektörünün kilit noktalarında bulunan sağcı güçlerin yarattığı zorlukların kaçınılmazlıkla PKP'nin yığınlar arasında etkinliğinin zayıflamasına yol açacağını hesaplıyorlardı. Ama parti, büyüme ve gelişmesini sürdürdü. PKP sıralarının şaşmadan gelişmesi süreci, düzensiz ve eşitsiz olmasına karşın, tüm devrimci dönem boyunca süregidiyor. ⁽³⁾ Parti, düşmanlarımızın, tüm olanlara ve uygulamalarına karşın, gericiliğin karşı-devrimci planlarını gerçekleştirme yolunda en büyük engel oluşturuyor. Parti, öylesine güçlendi ki, onun katılımı olmadan (hele de ona karşı

(3) Ekim 1974'te 7. (olaganüstü) kongre sırasında, PKP'nin üye sayısı 30 bindi, Mayıs 1975'te 100 bin, Kasım 1976'da, 8. Kongre sırasında 115 bin, 9. Kongre eşiğinde, Mayıs 1979'da 164 bin, Haziran 1980'de, son örgütsel kampanyanın verilerine göre, 187 bin. Portekiz Komünist Gençlik Örgütü'nün 36 bin üyesi bu rakamın dışındadır.

hareket edilerek) hiç bir büyük ulusal sorunu çözmek olanaksızdır. Emekçilerin çıkarlarını ve özlemlerini, demokrasiyi ve ulusal bağımsızlığı savunmada çözümleyici ve değişmeyen rolün PKP'ne ait olduğu gerçeği, giderek daha iyi görülüyor.

Portekiz komünistlerine sık sık şunu soruyorlar: PKP'nin sürekli artan örgütsel yükselişi ve etkinliği nasıl değerlendirilebilir? Yanıtımız şöyledir: Başta gelen neden, partinin devrimci sürecin nesnel dinamikmine, devrimin günümüz aşamasındaki amaç ve görevlerine uygun olan politik çizginin ve pratik eylemlerinin doğruluğu. Bu bağlamda, PKP'nin (1965) illegal koşullarda yapılan 6. Kongresinin tarihsel önemini vurgulamak istiyorum. Bu kongre, ana ilkelerinin bugünde güncelliğini koruduğu parti programını kabul etti.

Anımsatalım, 6. Kongre, partinin günümüzdeki tarihsel gelişme aşamasını, demokratik ve ulusal devrim aşaması olarak belirledi ve partikte doğrulanan temel görüşlerini saptadı. Burada sözkonusu olan, faşizmin silahlı yoldan devrilmesine yönelimdir, ulusal bağımsızlığın korunmasının sömürge halklarının tümünden kurtulması ve Portekiz'in emperyalizme bağımlılığına son verilmesiyle sıkı sıkıya bağlı olmasıdır, bir yandan politik demokrasi, öte yandan sosyal-ekonomik demokrasi, tekellerin ve büyük çiftlik sahiplerinin ortadan kaldırılması, emekçilere geniş haklar sağlanması arasındaki sıkı bağılıktır; faşist devletin yıkılmasının zorunluluğu ve yerine demokratik erk mekanizmasının kurulmasıdır; değişiklikler sürecinde işçi sınıfının ve halk yığınlarının savaşımalarının çözümleyici rolüdür. Portekiz devrimi, PKP'nce yapılan değerlendirmelerin, bunlardan çıktığı sonuçların doğruluğunu kanıtlamıştır, kanıtlıyor.

Günümüz aşamasında, partinin politik çizgisinin odak noktasını, devrim kazanımlarını savunmak, bunların hukuksal temeli olan anayasayı korumak, aynı zamanda bugünkü hükümetin, onun politikasının karşısındaki demokratik ve yurtsever bir alternatif için savaşım oluşturuyor. Biz, ancak böylesi bir çizginin, ülkenin gelişmesinin nesnel sürecine ve halkın çıkarlarına uygun düştüğüne, ciddi ulusal sorunların çözümüne ve ülkemizin bağımsızlığının korunmasına yardım ettiğine inanıyoruz.

Portekiz'in önünde çok ciddi sorunlar duruyor. Ama işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının devrimci partisi olan PKP için yalnızca gerçek durumu seyretmek ve açıklamak için değil, onu değiştirmek için varolan partiler için önemli olan ülkemizde sosyalizm ve komünizm savaşımının günümüz aşamasını oluşturan demokratik ve ulusal devrimin görevlerini sonuna kadar çözmektir.

Ama deneyimlerin de gösterdiği gibi, devrimin zamanının, aşamasının ve genel görevlerinin belirlenmesi, bu son derece iyi yapılsa bile yeterli değildir, mutlaka günlük somut sorunlarına doğru yanıt vermek gerektir.

PKP'ini ülkede oluşan durumu kavramada ve partinin büyük ulusal sorunları (ekonomik, sosyal, politik) çözmede doğru yolun bulunmasında gösterdiği ardıcılık ve üstün yetenek (bunu sınıf düşmanı da tanımak zorunda kalıyor) gerici hükümetlerin politikası sonucu çıkarları güçlü bir biçimde zedelenen işçi sınıfının, köylülüğün ve tüm anti-tekel sınıf ve katmanların istem ve özemlerinin gerçekleşmesi hareketinin başını çekmesi-tüm bunlar örgütümüzün büyümesinin ve etkinliğinin artmasının başta gelen nedenlerindendir.

PKP'nin en önemli belgelerinde yalnızca genel durum değerlendirilmiyor, aynı zamanda güncel sorunların çözümüne yönelik somut öneriler de sıralanıyor. Her emekçinin, bizim yükselttiğimiz bu önerilerde kendi sınıfının, sosyal katmanların veya sendikal grupların en önemli çıkarlarının yansıtıldığını göreceğini söylersek abartmış olmayız.

Emekçilerin gereksinim ve istemlerine gösterilen böylesi bir dikkati, PKP'nin halkın savaşımındaki öncülük rolü, onun yığınlarla olan derin ve kalıcı bağları, her tür demagojiyi reddeden, eylemlerinde «gerçekçilik ilkesinden» hareket eden komünistlerin günlük çalışmalarındaki enerjik ve yaratıcılık yönleri belirliyor.

Yukarda söylenenleri iki somut örnekle açmak istiyorum: Birincisi, PKP Merkez Komitesine bağlı olarak işlev gören ve partiye, ülkedeki ulusal yaşamın kilit alanlarındaki yürek atışlarını duymasını sağlayan komisyonlardır. Sözümüz, ekonomik, tarım reformu, sendikal çalışma propaganda ve enformasyon, küçük ve orta çiftçiler, kadınlar, yerel organlar, küçük ve orta işletmeler vb. alanlarda çalışmalar yürüten komisyonlar üstünedir. Bunlar bölgesel ve yerel düzeyde eylem yürütüyorlar.

Elbette bu komisyonların Merkez Komitesinin ve onun yönetim organlarının yerine geçme, veya belirli bölgelerde partinin yönetim işlerini yürütme diye bir görevi yoktur. Öyleyse bunların görevi nedir? Bunlar bilgi topluyor, deneyimleri değerlendiriyor, belge ve öneriler hazırlıyorlar. Komisyonların bileşimleri son derece geniştir. Bunlara gereken mesleki-tekniik hazırlığa sahip olan komünistler katılıyor. Ancak, komisyon üyeleri yalnızca uzman kişilerden oluşmuyor, bunlara günlük sorunların içinde yığınlarla sıkı bağı ve sınıf savaşlarında somut deneyimi, partinin değişik bölgesel örgütlerinde ve halk hareketlerinin değişik kesimlerinde çalışan yoldaşlar da katılıyor. Pratiğin de gösterdiği gibi, bu komisyonlar Portekiz'e özgü koşullarda sorunların temeline inmede ve doğru kararlar almada önemli bir araçtırlar.

İkinci örnek, PKP'nin ülkenin yaşamsal önemdeki sorunlarını ele alan ulusal konferanslardır. 25 Nisan 1974'ten sonraki dönemde yapılan konferanslar, Portekiz'in ekonomik bakımdan yeniden doğuşu, devlet sektörünün gelişmesi, Portekiz ile «Ortak Pazar» arasındaki ilişkiler, yerel yöne-

tim organları vb. sorunlara ayrıldı. Bu yıl yapılması kararlaştırılan kadın sorunlarıyla ilgili ulusal konferans da, hazırlık aşamasındadır.

Bu tür konferansların çalışmaları, tüm ülkede geniş yankı buldu. Bunların çıkardıkları sonuçları ve hazırladıkları belgeleri (çoğu PKP yayınevi tarafından yayımlandı) ele alınan sorunların ciddi incelenmesiyle gerçekten ilişkili olan herkesin okuması öğrenmesi doğaldır. Belgelerin önemi konferanslara ayrılan tüm hazırlık çalışmalarıyla da belirleniyor. Önce, sorunlar enine boyuna inceleniyor. Araştırma grupları, tüm partide tartışmaya açılacak olan tezlerin ilk biçimini hazırlıyorlar. Yüzlerce yeni öneri geliyor, belgeler üzerinde yeni değerlendirmeler yapılıyor, düzeltmeler öneriliyor. Özellikle, konferansın ele alacağı konuları kapsayan alanlarda çalışan yoldaşların görüşleri özellikle dikkate alınıyor. Ve son öneri, tüm bu ek önerilerin genelleştirilmesi temelinde hazırlanıyor.

Uzmanlar, işletmelerdeki parti örgütleri üyeleri, emekçi komisyonları, sendika hareketi aktivistleri, hükümetin yerel organlarındaki temsilcileri, tek sözle sorunların aydınlatılmasına katkıda bulunabilecek herkes, böylesi çalışmalara doğrudan katılıyor. Tartışmalara katılanların çoğu, PKP üyesi değildir.

Neden biz bu konferanslara böylesine büyük önem veriyoruz? Portekiz komünistleri, doğru çözümlerin yığınlarla diyalog ve partinin politikasını yığınlarla sıkıca bağlamak ve açık yüreklilikle tartışma yolundan geçtiğini iyi biliyorlar. Bu çalışma stilimizin önemli bir kuralıdır, Portekiz Komünist Partisi'nin çalışmalarının karakteristik yönlerinden biridir.

Devrim kazanımlarının ve demokratik rejimin korunması savaşımında yöntemlerin ve eylem biçimlerinin doğru saptanması da, partinin örgütsel güçlenmesinin ve onun saygınlığının yükselmesini doğrudan etkiliyor.

PKP'nin kanısına göre, ülkemiz koşullarında, emekçilerin yaşamsal önemdeki sorunlarının çözümüne doğrudan katkıda bulunmaya, merkez yönetim organlarına yönelik çağrılar yapmaya ve yerel yönetim organlarında çalışmaya, seçimlere katılmaya yönelik yığınsal çıkışlar, halk güçlerinin savaşım ve eylemlerinin ana biçimlerini oluşturuyor. Tüm bu yöntemler, partinin zorunlu olarak sürekli dikkatini gerektiriyor. Bunlardan hiç biri küçümsenemez. Böylesi bir tutum genel halk savaşımına büyük zararlar verir. En önemlisi, sonul olarak tek bir amaca yönelik olan bu değişik yöntemleri doğru bir biçimde uyumlaştırmaktır.

Yığınlar PKP'ni verdiği sözü kesinlikle tutan bir parti olarak tanıyorlar. 1974-1976 yıllarında geçici hükümette yer aldığı dönemlerde bile o, fabrika ve işletmelerde, kooperatiflerde ve sokakta verilen güncel sınıf savaşımı konularından hareket etmiştir. Komünistlerin hükümette yer alması, yalnızca yığınların devrimci çıkışlarını birleştirmekle kalmıyor, aynı zamanda bu çıkışların güçlü bir ivme kazanmasına hizmet ediyor.

Parti, gericiliğin karşı-saldırılarına yarattığı niteliksel bakımdan değişik koşullarda da, aynı pratik çizgiyi izliyor. Parlamentoda, erkin öteki merkez organlarıyla ilişkilerinde, komünistlerin kontrolünde olan yerel yönetim organlarında ve komünistlerin azınlıkta oldukları yerlerde, PKP saygınları seçmenlere verdikleri sözü kesin tutuyorlar. Partimiz ne «ay avcısıdır» ve ne de «parlamentarizmi baş tacı» yapar. Onun seçimlere katılması, Portekiz halkının genel savaşıyla sıkıca bağlıdır. Biz seçimlere büyük önem veriyoruz, ama bunları mutlaklaştırmıyoruz. Çünkü böylesi durumlarda partinin eylemlerinde ilkesel önemi olan vurgu değişiklikleri ortaya çıkabilir.

Devrim kazanımlarının ve demokratik rejimin korunması savaşının belirleyici biçimi, halk yığınlarının aktif eylemleridir. Gericiliğin saldırıları karşısındaki bu ana faktör, olgunlaşan değişiklikleri demokratik alternatif çerçevesi içinde gerçekleştirecek güçtedir. Portekiz emekçilerinin genel konfederasyonu-ulusal intersendikat çevresinde birleşen işçi sınıfı, halk hareketinin berkitici gücü olarak eylem yürütüyor.

Emek insanlarının fabrika ve işletmelerde, tarım işçileri ve köylülerin toprak reformu alanlarında, öğretmen ve devlet memurlarının, emekçilerin, yaşlı insanların ve ara katmanların temsilcilerinin verdikleri savaşları yığınların yerel nitelikli istemlerinin gerçekleşmesi amacıyla örgütlendikleri eylemleri 25 Nisan ve 1 Mayıs nedeniyle yapılan yığinsal gösterileri, hükümetin politikasını hedef alan çıkışları, halkın girişimlerinin tüm bu biçimlerini PKP destekliyor ve bunlar komünistlerin aktif ve yapıcı katılımıyla gelişiyor.

Emekçileri somut sorunların çözümü için seferber etmek gibi, PKP'nin pratik eylemlerinin belki az bilinen bir yanını da değinmekte yarar vardır. Bundan kastedilen nedir? Millileştirme, toprak reformu, işçi kontrolü gibi, köklü devrimci değişikliklerin gerçekleştiği demokratik Portekiz'de, emeğe karşı ilgi kökten değişti. Bu, ülkemiz tarihinde ilk kez emekçilerin aktif politik ve devrimci savaşımında ifadesini buldu. Birbiri ardından gelen gerici hükümetleri millileştirilen sektörün çalışmalarını sabote ederken, tarım reformuna karşı küstahca yıkıcı saldırılarda bulunurken ve yerel yönetim organlarının bütçelerini kısıtlarken bu ekonomik ve maliye politikasının yıkısı ortamında emekçiler üretim süreçlerine olumlu etki yapıyorlar. Onlar emeği toplum ve ulusal ekonomi yararına kullanılan bir araç durumuna getiriyorlar.

Komünist Partisi bunda çok büyük bir rol oynuyor. Millileştirilen işletmelerde, kooperatiflerde ve tarım reformu bölgeleri kapsamındaki ekonomiyi üretim kollektiflerinde, öz yönetim ilkesine göre çalışan fabrikalarda, yerel yönetim organlarında eylem yürüten komünistler, emekçilerin yardımına da dayanarak, böylesi çözümlerin olanaklı olduğunu göstererek

son derece önemli mali ve ekonomik sorunları halk ve ülke yararına çözüyorlar.

Tüm bunlar, partinin güçlenmesinin, komünistlerin yığınların savaşımında oynadıkları rolden ayrılmaz olduğunu gösteriyor. Partinin yükselişi, onu yığınlarla birleştiren binlerce bağın dayanıklılığının bir sonucudur, emekçilerin ve Portekiz halkının yaşam ve savaşımıyla kendi yaşam ve savaşımını sıkıca birleştiren PKP'nin politik çizgisinin bir başarısıdır.

Partimiz, işçi sınıfının ve emekçilerin öncüsüdür. Sınıfsal köken ve sınıfsal hedefler için savaşım, partinin gücünü ve saygınlığını kararlı bir biçimde belirliyor. Biz, etkinliğimizin büyük endüstri bölgelerinde ve her şeyden önce öncü işletmelerde genişlemesine birincil önem veriyoruz. Partinin temel örgütlerinin buralarda sayıca artması için çaba harcıyoruz. PKP, ta öteden beri, ülkenin başlıca işçi merkezlerinde, hem örgütlerinin etkisi ve sayısı, hem de seçimlerde verilen oyların sonucu bakımından en yüksek bir saygınlığa sahip olan politik bir güçtür. Bazı büyük işletmelerin kolektiflerinde komünistlerin sayısı tüm burada çalışanların sayısına oranla % 10-15'i, hatta % 25'i buluyor.

Devrimci partinin sosyal temeli ve kuruluşu işte bu sorunla bağlıdır. Haziran 1980 verilerine göre, PKP üyelerinin % 57,8'i işçidir, (% 45'i endüstri ve % 12,7'si tarım işçisidir) Ama komünistler, toplumun tüm anti-tekel sınıf ve sosyal katmanlarının çıkarları ve istemleri için savaşıyor. Bundan ötürü parti üyeleri arasında memurlar (% 19,2), köylüler (% 1,8), mühendis, teknik kadrolar ve aydınlar (% 1,5), diğer sosyal grupların temsilcileri de (% 16) yer alıyor.

PKP'de ne ideolojik, ne politik, ne de örgütsel planda «uvriyerist» (işçi dalkavukluğu) tutumların bulunmadığını özellikle vurgulamak istiyorum. Sosyal bileşiminde köylülüğün düşük oranda yer alması gibi eksiklikler sorununa gelince, bu, başka etkenlere bağlıdır. Biz, köylülüğün devrimci süreçteki rolünü hiç bir zaman küçümsemiyoruz, tersine işçi sınıfıyla köylülük arasında birliği güçlendirmeyi, partinin en önemli sorunlarından biri sayıyoruz.

Tüm bunlara karşın, Merkez Komitesi üyelerinin ezici çoğunluğunu işçilerin oluşturması, Portekiz Komünist Partisinin «altın kuralı» olmalıdır. Bugün Merkez Komitesi üyelerinin % 51'i işçidir. Bizim ve uluslararası komünist hareketin kolektif deneyimlerinin gösterdiği gibi, partinin gücünün ve savaşkanlığının garantisi ve onun en zor, karmaşık koşullarda bile doğru yönü ve pratik çizgiyi bulma yeteneği işte burada yatıyor. Sınıfsal köken ve yaşamdan edinilen sınıfsal savaşım deneyimi, olayları öyle bir kavrama olanağı veriyor ki, bu, öğrenimle sağlanamaz.

Partinin tüm politikası, PKP'nin sınıfsal özünü yansıtıyor ve biz bunu

partinin sayıca giderek büyümesinin etkinliğinin artmasının ve onun devrimci karakterinin korunmasının garantisi olarak görüyoruz.

Yönetim ile sıradan üyelerin sağlam birliği, partinin politikasını belirleyen önemli öğedir. Böylesi bir birlik, gerçekliktir, kavrayış ve pratiktir. Bu birlik, Portekiz devrimci sürecinde beklenmedik gelişmeler sırasında sınavdan geçmiş, birçok tehlikesi, politik bakımdan karmaşık durumda dayanaklı olduğunu göstermiştir. Bu birlik 48 yıl boyunca illegal koşullarda savaşılan partiyi karakterize ediyor. Bu parti, kimilerinin beklentisine karşın, 25 Nisan 1974'ten sonra legal demokratik duruma ciddi bir sarsıntı geçirmeden ayak uydurabilmiştir. Son olarak bu birlik, çöküşü eylemlerini ardıcıl geliştiren, kadrolar partisi olarak kalmaya devam ederek, yığın partisine dönüşmeyi başaran partimize özgüdür. Bununla birlikte, büyük sorumlu ödevleri PKP yönetimindeki uzun yıllar illegal koşullarda çalışmış ve zengin deneyimi olan yoldaşlarla birlikte devrimci sürecin gelişmesi sırasında biçimlenmiş ve sınanmış olan yeni kadrolar çözüyorlar.

Sıkılmış bir yumruğu andıran böylesi bir birlik, kimilerine yabancıdır, kimilerine ise, her şeyden önce düşmanlarımıza, parti içinde varolan geniş ve köklü bir demokrasinin yardımıyla meydana gelen «yetkiciliğin» bir ürünü gibi görünmektedir. PKP, Parti Tüzüğünde perçinlenmiş demokratik santralizmin sınanmış Leninci normları temelinde eylem yürütüyor.

Ancak ne iç demokrasi, ne azınlığın çoğunluğa uymasını gerektiren tüzük disiplini ve ne de yönetim organlarının kararlarını yerine getirme zorunluluğu, tüzüğün maddelerinin yaşamda mekanik bir biçimde gerçekleşmesi demek değildir. Söz konusu olan, parti içi demokrasiyi ve parti disiplinini komünistlerin günlük gereksinimi durumuna getiren yoldaşların görüşüne saygı gösterecek, herkesin deneyimine önem vererek, kolektif çalışmanın bireysel çalışmadan daha iyi olduğunu anlayacak biçimde düşünmek ve yaşamaktır.

Partinin eylemlerinin gelişmesi ve yetkinleşmesi, bilinçli ve kararlı bir disiplinin oluşması için önemli bir koşul olan PKP'nin politikasının tüm parti örgütlerinde özgürce ve açıkça tartışılması bizde güncel pratik haline gelmiştir. PKP içinde her türlü sorun, onun birlik çizgisini dışıdalama-dan tamamıyla özgür bir biçimde tartışılır. Parti içi demokrasi, her komünistin görüşüne saygı göstermek ve herkesin (yalnız komünistler değil) kararların doğru saptanmasına katkıda bulunma eğilimlerini dikkate almakla sıkıca bağlı olan yaşam, düşünce ve eylem biçimidir. Partinin kuruluş döneminde önem verdiği demokrasi ve santralizm arasındaki organik birlik, onun 60 yıllık tarihi boyunca yerleşen ve kristalleşen çalışma stiline ayrılmaz bir parçasıdır.

PKP'nin 9. Kongre belgelerinde şöyle deniyor: «Sınıfsal ruh, partinin

tüm eylemlerinin içeriğini oluşturuyor, kolektif çalışma bireysel çalışma ile uyumlaştırılıyor, kardeşçe eleştiri, sade ve doğal bir özeleştir, yoldaş-ça karşılıklı saygı, ilkesel çalışma stili ve alışılmış bir tutum haline gelen demokrasi, biçimsel görüşlerin değil, çalışmanın bir sonucu olan otorite, en küçük görevleri, yerine getiren yoldaşlara saygı, yönetim ile yerel örgütler ve yığınlar arasında kurulan kalıcı ve doğrudan ilişki, dinamizm, atılganlık, girişimcilik, davaya bağlılık, işte partimizin çalışma stiline temel çizgileri bunlardır». (4)

PKP, politik çizgisi Marksizm-Leninizm'in Portekiz koşullarında yaratıcılıkla uygulanması temeline dayanan Marksist-Leninist bir partidir. Biz, sorunlara yanıt ülkemizdeki duruma farklı etki yapan yöntemlerde, kitaplarda, önceden hazırlanan «modellerde» ve deneyimleri körükörüne kopya etmede aramıyoruz. Biz, savaşların içinden doğan sorunlara yanıt arıyoruz. Bu yanıt parti Marksist-Leninist teorisinin yardımıyla ülkenin emekçileri ve halkıyla birlikte, Portekiz gerçeğinde buluyor.

Marksizm-Leninizm komünistleri hiç bir biçimde Portekiz gerçeklerinden uzaklaştırmıyor, bunu değerlendirmelerine engel olmuyor? Tersine, Marksizm-Leninizm devrimci eylemde son derece zorunlu olan ve yerini bir başka öğretinin alamayacağı bir pusuladır. Marksizm-Leninizm uluslararası durumu gözden uzak tutmadan, her ülkenin özelliklerinin, özgünlüğünün dikkate alınmasını öğretiyor. Bizim için o, Portekiz'e özgü somut koşulları değerlendirmede, gelişmenin yeni olgu ve eğilimlerini ortaya koymada, yaratıcı ve bağımsız politik bir çizgi saptamada kullandığımız canlı bir araçtır. Bizim için Marksizm-Leninizm taşlaşmış dogmaların bir toplamı değildir, tersine, o, sürekli gelişen, emekçilerin ve tüm ana kardan halkların devrimci pratiğiyle zenginleşen bir bilimdir.

Marksizm-Leninizm'n uygulanması, kadroların, eğitimi, düşmanın işçi sınıfı içine yerleştirmeye ve Portekiz Komünist Partisi'ne sokmaya çalıştığı oportünist eğilimlere ve oportünist pratiğe karşı savaşta yürüttüğümüz ideolojik çalışmaların başta gelen sorunudur. Marksizm-Leninizm'i Portekiz'in somut koşullarında yaratıcı bir biçimde uygulamak, onu «onarmak» ve yozlaştırma girişimlerinden, saldırılardan kararlılıkla korumak PKP'nin gücünü ve etkinliğini gösteren önemli bir diğer faktördür.

Portekiz Komünist Partisi'nin tüm eylemleri, halka ve ana vatana karşı sevgiden esinleniyor. Bununla birlikte biz, dar-ulusal bir çerçeveye sıkışıp kalmıyoruz. Portekiz halkının savaşının, tüm halkların kurtuluş savaşlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu unutmuyoruz.

Portekiz devrimini kapitalist sömürden kurtulma, sosyalizm ve komünizm yolunda gelişen, sürekli zenginleşmesine ve değişik biçimlere bürünmesine karşı bir bütünsel dünya süreci içinde yer aldığını unutmuyoruz.

(4) Portekiz Komünist Partisi'nin 9. Kongresi. Moskova, 1980, s. 89-90.

Yurtseverlik ve enternasyonalizm ayrılmaz bir bütündür. Bundan dolayı PKP'nin politikası, karakteri bakımından ulusal ve aynı zamanda enternasyonalist bir politikadır.

Uluslararası işçi sınıfının temel çıkarları ve istemlerinin özdeşliğine dayanan sınıfsal enternasyonalizmi, proletarya enternasyonalizmini partimiz, daima enternasyonalist dayanışmanın özü, komünist partileriyle tüm devrimci güçler arasındaki dostluğun ve işbirliğinin perçinleyici etmeni olarak ele almıştır. Biz bu temel ilkeye bağlı kalıyoruz.

Proletarya enternasyonalizmi ülkelerini kılavuz edinen Portekiz komünistleri, uluslararası işçi ve komünist hareketin birliğinin güçlenmesine gereken büyük katkıda bulunmaya, çağımızın ana devrimci güçleri olan SSCB ve sosyalist ülkeler topluluğu, ilerici ülkeler (5), kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi, ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki dostluk ve karşılıklı dayanışma bağlarını güçlendirmeye çalışıyorlar. Proletarya enternasyonalizm ülkülerinden esinlenen Portekiz komünistleri, emperyalizmin militarist ve saldırgan politikasına karşı var güçleriyle savaşıyorlar. PKP'ne göre ABD emperyalizmi ve NATO'nun en saldırgan çevreleri, barış, halkların bağımsızlığı ve kurtuluşu için başta gelen tehlikeyi oluşturuyor.

Parti, gericiliğin SSCB'nin ve öteki sosyalist ülkelerin gerçek politikasını kabaca çarpıtarak yığınların sosyalizm idelerine olan inancını yıkmak, uluslararası alandaki anti-emperyalist cepheyi zayıflatmak, emperyalizmin saldırı ve savaş yanlısı politikasını haklı göstermek amacıyla körüklediği anti-sovyetizm ve anti-komünizm kampanyasına kesin bir biçimde yanıt veriyor.

Portekiz'deki gerici ve reformist güçler, partimizi enternasyonalist görüşlerinden vazgeçmiş bir parti olarak görmek istiyorlar. Bu amaçla bilinen son olayları da kullanarak, uluslararası gelişmelerden PKP'ni zayıflatmaya yarayacak ne varsa çekip alarak eşi görülmemiş anti-komünist bir saldırıya geçtiler. Bizden, «bağımsızlığı» ve «demokratizmi» kanıtlamamızı istiyorlar. Bizi, bağımsız sınıfsal konumlardan vazgeçirmeye çalışıyorlar.

Ama biz, sınıf düşmanın baskı ve şantajların karşısında gerilemeyeceğiz. Bağımsızlığımız ve demokratizm, Portekiz komünistlerinin günlük çalışmalarıyla doğrulanıyor. Proletarya enternasyonalizmine sımsıkı bağlı olan partimiz, yığınlar arasında etkisini ve saygınlığını yükseltmeye devam ediyor.

(5) Portekiz komünistlerine göre, bu onların belgelerinde de yansıtılıyor sosyalist gelişme yoluna koyulan bağımsızlığına kavuşmuş ülkelerde meydana gelen gerçek durum bunlar hakkında özel bir sınıflandırmayı gerektiriyor. Bu amaçla onlar «ilerici ülkeler» deyimini kullanıyor. (Bak: «O'Militante», № 79, 1982, s. 23. Not Red.)

İşte bunlar PKP'nin etkin yükselişini ve örgütsel güçlülüğünü sağlayan ana faktörlerin bazılarıdır. 1981'de kutlanan 60. kuruluş yıldönümü, elde edilen kazanımları güçlendirme, parti içi yaşamın eksikliklerini ve parti-nin yığın çalışmalarında beliren zayıflıkları giderme belgisi altında geçti.

Komünistler, Portekiz devriminin belirleyici güçleri olan işçi sınıfı ve emekçi yığınların devrimci öncüsü PKP'nin önünde duran görevleri en iyi bir biçimde ve alınının akıyla yerine getirmesi için ellerinden geleni yapacaklardır.

Zorluklar dolu bir yolda

Jeronimo Carrera

Venezüella Komünist Partisi MK üyesi

Domingos Lopez

Portekiz Komünist Partisi MK üyesi, «BSS» Yazı Kurulu üyesi

James West

ABD Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi'nin davetiyle dergiden bir delegasyon Polonya'yı ziyaret etti. Fabrikaları, gazete ve dergilerin yazı kurullarını, Parti il ve kent komitelerini ve PBİP Merkez Komitesi'ni ziyaret eden delegasyon üyeleri PBİP MK Politik Büro üyesi Stefan Olszowski tarafından da kabul edildiler. Delegasyon üyeleri tarafından hazırlanan aşağıdaki röportaj, Polonya komünistlerinin ülke ve Partideki bunalımın üstesinden gelme çabalarını anlatmaktadır.

Tehdit etmeler daha kışın başladı. Polonya Halk Cumhuriyeti'nde karşı-devrimin erki ele geçirme girişiminin önlenmesinden ve Anayasaya uygun olarak sıkıyönetim ilan edilmesinden sonra önceden yeraltına geçmiş olan anti-sosyalist muhalefet şu sloganı ortaya attı: «Kış sizin, bahar bizim olacak.»

Şubat ayında, PBİP MK Birinci Sekreteri ve Başbakan Wojciech Jarużelski yoldaş bu tehdite şöyle yanıt verdi: «Tarih geri döndürülemez. Bahar ne sizin ne de bizim olacak. O sadece Polonya baharı, sosyalist bahar olacak.» (!)

Bu sözler ağırlıklı kanıtlarla desteklendi. PBİP Plenumu bunalımın üstesinden gelmek için bir plan önerdi. Daha sonra bu plan PBİP MK'nin «Savaşımızın Amaç ve Hedefleri» adlı ideolojik ve programsal belgesinde de yer aldı. Planın ana tezleri şunlardı: Partinin rolünü güçlendirme, ekonomik reform, halkın tüm güçlerini ulusal canlanış sloganı altında birleştirme. Belgede, kardeş sosyalist ülkelerle sıkı bağlaşıklık ve barış politikasına bağlılık bir kez daha vurgulandı.

Polonya komünistlerinin onaylanan bu planı yaşama geçirmeye çalıştıkları bir dönemde ülkeye geldik. Bu, gerek Merkez Komitesinde gerekse fabrikalardaki parti örgütlerinde, herkeste egemen olan düşünceydi. İlk işimiz fabrikaları ziyaret etmek oldu.

(!) «Tribuna Ludu», 25 Ocak 1982.

FABRIKALARDAKİ KOMÜNİSTLERLE

Komünist işçiler partinin ana gücüdür ve partinin fabrika örgütleri onu işçi sınıfına bağlayan en önemli damar ağlarıdır. Eğer bu damarlardan kanın akışı yavaşlatılırsa, işçi sınıfı, hareketlerinin eşgüdümünü kaybetme, parti ise kan kaybı ve zayıflık tehlikesiyle karşılaşır.

Burjuva propagandası, Polonya Birleşik İşçi Partisi'nde bu bağlar ağının öldüğünü ve partinin sözde «parti görevlilerinin sendikası»na dönüştüğünü iddia etmek için çok uğraştı. Böylece, ancak sıkıyönetim «şemsiyesi'nin partiyi sözde son aşınmadan kurtardığı iddia edildi. Ortaya atılan bu ana görüşün yanısıra Polonya'da emekçi halkın çıkarlarını partinin değil sözde bağımsız «Solidarnosc» sendikası'nın dile getirdiği savlanıyordu. Devlet ve partinin, son davranışlarıyla kendilerini sonunda geri dönülmez bir biçimde yığınların karşısına koydukları savlanıyordu.

Ancak, Varşova'da «Rawar» fabrikasında şunlara tanık olduk: Parti komitesinde, parti örgütünün aktivistleriyle buluştuk. Onlar resmi görevliler miydi? Hayır. Parti Komitesi Birinci Sekreteri hariç, hepsi işçi, teknisyen ve mühendisti. Kısa bir süre öncesine kadar sekreter Mariusz Dilevski dahi teknisyendi. Yönetici çekirdeğin temeli 30-40 yaşındaki kişilerden oluşuyordu. Buna birinci sekreter ve teknisyen olan yardımcısı Piyyotr Tagovski de dahildir. Bu yaştaki kişiler (ki böyleleri partide çoktur) deneyim ve henüz harcanmamış bir güç oluşturunyorlar.

Mariusz Dilevski'den fabrika ve fabrikadaki komünistler hakkında bilgi aldık.

«Rawar» fabrikası, küçük gemiler için radar tesisleri üreten yüksek teknolojili bir fabrika. Yirmi sekiz yıldır üretim yapıyor. Fabrikada ince ve karmaşık araçlara gereksinim var. Giderek büyüyen işletmenin birkaç bin kişilik işgücü kapasitesi var. Şu anda, her yedi kişiden biri komünist.

Fabrikanın Polonya'nın sosyalist endüstrileşmesinin bir ürünü olduğunu ve bu fabrikada çalışmanın sürekli öğrenim görmek anlamına geldiğini öğrendik. Kollektifin toplumsal kazanımlarına da değinmekte yarar var: Fabrika, kendi işçileri için konut inşa ediyor, ayrıca deniz kıyısında işçiler için bir pansiyon ve dağlarda çocuklar için bir dinlenme merkezi var.

Fabrikası hakkında bize anlattıkları, özünde PBIP Merkez Komitesi'nin 7. Plenumunun şu saptamasıyla hemen aynıydı: «Bizim tartışma götürmez bir kozumuz var: Polonya halkının 37 yıllık kazanımları ... Savaşta yerle bir olmuş ülkeyi büyük bir emek çabasıyla yıkıntı olmaktan kurtardık. Batı ve kuzey bölgelerini anavatanla sürgit birleştirdik ... Halk erki milyonlarca endüstri işçisine iş olanağı sağladı ..., köylülere toprak verdi. Polonya, endüstrileşmenin ilk ve en zor aşamasından ancak sosya-

lizm ile bu denli hızlı geçebilirdi ... Bu kazanımlar partimizin, yönlendirici düşünce ve çalışmalarının, tüm emekçi halkın, tüm ulusun somut ürünleridir. Bunlar kalıcı değerlerdir.»⁽²⁾

Polonyalıların çoğu işte böyle düşünüyor. Ancak yeni topluma duydukları nefretle gözleri kör olanlar, veya spekülatif, politik «kravramlar» uğruna gerçekleri bilinçli olarak bir yana itenler, sosyalist temellere dayanan ilke yaşamının çalkantılara karşı yeterinde sağlam bir şekilde ayakta duramayacağından kuşku duyabilirler. Ama aynı zamanda, Polonya komünistleri partiyi ve toplumu sarsan bunalımın önemini küçümsemiyorlar. Salınan yanlışlıkların düzeltilmesi için, bunların nedenlerinin ve sonuçlarının boyutlarının gerçekçi bir biçimde saptanmasının gerekliliğini anlıyorlar. «Rawar»daki komünistler geçen yirmi aylık deneyimlerini bizimle içtenlikle paylaştılar. Anlattıklarını birleştirdiğimizde aşağıdaki tablo ortaya çıkıyor.

Eski parti ve devlet yönetiminin izlediği hatalı politikanın halktaki hoşnutsuzluğu alevlendirdiği görüşü pekçok komünist tarafından paylaşılıyordu. Diğer emekçiler gibi onlar da yaşam düzeyi'nin düştüğünü, paranın değer kaybetmekte olduğunu, en yüksek düzeyler de dahil, spekülasyonun yaygınlaştığını, değişik alanlarda yozlaşmanın başladığını görüyorlardı. Ancak uzun bir süre, keskinleşen çelişkiler ortaya çıkarılacağı yerde gizlendi. Emek üretkenliğinin düşmesine karşın ücretler yükselttilir-ken ekonomik durum parlak gösteriliyordu. İdeolojik alanda da yanıltıcı bir parlak görünüm yaratılmıştı: Gerçek durumun çözümlenmesinin yerini övünmeler ve hayal ürünü kazanımlar almıştı. Çoğunun bunu görmesine karşın parti içi ortam, sosyalizm kuruculuğunun Leninci ilkelerinin çarpıtılmasını eleştirmeyi olanaksızlaştırıyordu.

Sonuçta, içten içe işleyen rahatsızlık yüzeye çıktı, yerel örgütlerdeki komünistler, yönetimin yanlışlıkları nedeniyle, bunalım karşısında, ideolojik ve örgütsel olarak belli ölçüde silahsız bırakıldılar.

O dönemdeki sürecin özü şimdi açıkça görülebiliyor: Bunalımın ilk aylarında partiden yeterince anlayış ve destek göremeyen işçiler kendi çıkarlarını dile getirmenin yollarını aradılar. İşte o zaman gizli anti-sosyalist muhalefet «bağımsız sendika» fikrini gizlice ortaya attı. Muhalefetin kendisine özgü amaçları olmasına karşın amaçlarını gerçekleştirmeye «Solidarność» aracılığıyla emekçileri de katmayı başardılar. Ancak her komünist bu harekete hemen aldanmadı. O dönemde «Rawar»daki parti üyelerinin yaklaşık üçte biri «Solidarność»a katıldı.

«Rawar»daki komünistler, bugün «Solidarność»un çalışmasını nasıl değerlendiriyorlar? Şeklindeki sorumuzu şöyle yanıtladılar:

⁽²⁾ «Tribuna Ludu», 25 Ocak 1982.

Parti sekreteri yardımcısı, teknisyen Piotr Tagovski şunları söyledi:

«Başlangıçta „Solidarność”un sloganları çekici göründü: Ekonomide düzen, demokratik ilkelere ağırlık verilmesi, bürokratik uygulamalara ve yozlaşmaya karşı savaşım. Ancak uyguladıkları yöntemler bu sloganlara ters düşüyordu. Grevler, kolektifteki guruplaşmalar ve fabrika yönetimine düşmanlık, anarşiye, düzensizliğe ve sonuçta yaşamın daha da kötüleşmesine ve hatta sosyalizmin verdiklerinin de yitirilmesine neden oldu.

26 yıldır «Rawar»da tesviyecisi olarak çalışan, 1952 yılından beri parti üyesi, emektar işçi, Stanislaw Zalewski şunları söyledi:

«Tüm bu eylemlerin sonunda fabrikada üç ayrı sendika oluştu: „Solidarność” ve işkolları sendikaları, özerk sendikalar. Böylesi bir bölünme işçilerin çıkarına mıdır? Çalışma haftasının uzunluğu konusunda tartıştık. İşkolları sendikası, işletmenin çıkarlarını göz önüne alarak 42,5 saat önerdi. „Solidarność” ise 42 saat. „Solidarność”un yöneticileri önerilerinin çalışma düzenini daha çok bozmasına aldırmıyordu. Kendilerine daha çok yandaş kazanabilmek için ucuz demagojilerin yanısıra gözdağı verme yolunu tuttular. İşçiler greve gitmeyi reddettiğinde sanki hata onlarınmış gibi „eylemciler”in saldırısına uğradılar. Eğer „demokrasi” buysa, işçilerin buna ihtiyacı yoktur.»

Marius Dilewski şunları belirtti:

«1981 yılının başında, biz, komünistler yeni sendikanın arkasında işçilerin oldukça büyük bir kesiminin desteğini kullanmayı becerebilen örgütlü bir güç olduğunu farketmeye başladık. Doğal olarak, „Solidarność”-un kendileri de işçi olan fabrika liderleriyle sık sık anlaşmaya varabiliyorduk. Ancak bunlar bölge komitesine danışmaya gidip geri döndüklerinde anlaşmalarını iptal ediyorlardı. Yöneticileri, onları komünistlerle karşı karşıya getirmek için ellerinden geleni yaptı. İşçilerin istemlerini anlayışla karşılamama ve destek vermeme biçimindeki eski politika öylesi bir duruma yol açtı ki, kolektif, fabrikadaki komünistlerin sözlerine bile güvensizlik duyduğunu dile getirmeye başladı. «Solidarność»un grev tehditlerini sürdürerek işyerinde gergin bir ortam yaratması özellikle bizim konularımızı savunmamızı güçleştiriyordu. Buna karşın, 1981 yazında pekçok kişiyi yanımıza çekmeyi başardık. Şimdi işçilerin çoğu bizden yana olmakla beraber az sayıda da olsa hâlâ bize karşı muhalefet edenler de var. Bunalımın üstesinden gelmek için bir program önerildi. Bunun eylemle desteklenmesi gerekiyor. Bu plan yaşama geçirildikçe bize güven duyanlar ve destekleyenlerin safları da genişleyecek.»

Fabrika komünistleri ve tüm parti olayları böyle değerlendiriyorlar. PBIP MK’ne bağlı özel bir komisyon ise son yıllarda ülkedeki gelişmeleri ve bunalımı doğuran nedenleri inceliyor.

Parti, yanlışlıkların yinelenmesini önlemek için, yapıcı eleştiriler için uygun bir ortam yaratılmasını, Leninci demokratik santralizm ilkesine sımsıkı bağlılığı önemli faktörler olarak görüyor. Şu sıralarda, son yirmi yılda ilk defa, «Savaşımızın Amaç ve Hedefleri» belgesi tüm parti organlarında tartışılıyor. Bu tartışmanın amacı partiyi tutarlı bir ideolojik ve örgütsel platformda birleştirmektir.

Sendikaların alacağı biçim üzerine de ülke çapında bir tartışma sürdürülüyor. Fabrika ve diğer iş yerlerindeki sosyal ve günlük işler komisyonları sendikaların yeniden kuruluşu için hazırlık çalışmaları yapıyorlar. Kollektif üyelerinin iş ve dinlenme sorunlarıyla ilgileniyorlar. Komünistler bu komisyonların çalışmalarına aktif bir biçimde katılıyorlar.

Parti örgütlerinde, her komünistin kendi toplumsal konumunu daha net bir biçimde belirlemesine yardımcı olmak için konferanslar veriliyor, toplantılar düzenleniyor. Bunalım sırasında kafası karışan kadın erkek pek çok kişi partiyi terk etti. Bazı kariyeristler de partiden ayrılarak «Solidarność»a geçmenin çıkarlı olacağını sandılar. O dönemde, «Rawar»daki parti örgütü yüzde 15 oranında küçüldü. Varşova Kerc Komitesinin bize verdiği bilgiye göre bu oran tüm başkentte yüzde 10 imiş.

Tanıştığımız fabrika komünistleri de, partinin yönetim organlarındaki işçiler de şu noktada birleşiyorlar: Partide temel olan üye sayısı değil, üyelerin davaya bağlılıkları ve eylemleridir. Bu yöndeki konuşmalar parti saflarını güçlendirir ve artırır. Şu anda sınavda başarısızlık gösterenlerin çoğu gittiğine göre, arınma sürecinde, göreceli olarak oldukça az sayıda kişi partiden ayrıldı: Nisan ortalarına kadar, bizler Varşova Komitesindeyken, başkentteki 170.000 komünistten sadece 400 kişi partiden çıkarılmıştı.

Polonya komünistlerinin bize anlattığına göre, ana görevlerden biri PBİP'nin işçi sınıfı partisi olması özelliğinin yeniden yaratılmasıydı. Şu anda komünistler partinin işçi sınıfı temelini yeterli görmüyorlar. 2,5 milyon üyeli partinin yüzde 40'ını işçiler oluşturuyor. Partinin toplumsal bileşim piramidi aşağı doğru indikçe daralma eğilimi gösteriyor, ve bu tabanın genişletilmesi gerekiyor.

«Rawar» fabrikası komünistleriyle yaptığımız görüşmelerden edindiğimiz en çarpıcı izlenim, «gerçek çalışma»ya biran önce başlamak için acele etmeleri idi. Parti sekreteri Mariusz Dilevski'nin bu basit sözlerinin büyük bir anlamı vardı. Bu sözler, zorluklardan kaçmamada kararlılığı, eksiklikler karşısında sessiz kalmamayı, tüm planı ve verdikleri sözleri yaşama geçirmeyi kapsıyordu. Böylesi bir işem, ülkenin önünde duran, ekonomik sorunlar da dahil, en yaşamsal ve oldukça zor sorunların çözümü için gerekliydi.

EĞER BİZ YAPMAZSAK, KİM YAPACAK?

Ülkeyi ve halkı bunalımdan kurtaracak bir ekonomik program 1981 yazında, PBİP'nin 9. Olağanüstü Kongresinde ortaya kondu. O zaman parti yönetimi yenilenmişti. Merkez Komitesi seçimlerinde parti tarihinde ilk kez işçi sınıfı ve köylülüğün partinin en üst organlarında en geniş bir şekilde temsili, yönetimle parti tabanı arasındaki bağların güçlenmesinin bir göstergesi oldu. Bu tümüyle partinin bunalımdan kurtulmaya başladığını, ülkeyi yönlendirebileceğini, bir uçtan öbür uca savrulan toplumsal davranışlar sarkacının «Solidarność»tan uzaklaştığını gösteriyordu. Karşı-devrim, konumlarını koruyabilmek için devlet ve partiye anti-sosyalist güçlerin karşı karşıya gelmesine uğraştı. Amacı büyüktü: Halk erkini ve PBİP'ni yok etmek. Ama bu hesapları boşa çıkarıldı. Buna karşın karşı-devrimci güçler ekonomik yenilenme programının uygulanmaya konmasını geciktirmeyi başardılar. Şimdi bunu gerçekleştirme zamanı geldi.

PBİP Merkez Komitesi'nin 8. Plenumu ekonomik sorumluları tartışmak üzere Nisan ayında toplandı. Plenum, ancak emekçi halktan geniş destek alan ve ülkenin özgül koşullarına Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerini uygulayabilen bir partinin büyük çaba isteyen ekonomik sorunların çözümünde halkı esinlendirebileceğini ve örgütleyebileceğini vurguladı.

Polonya'nın özgül koşulları var. Bunlar karmaşık ve çok yanlı. Bu her alanda görülüyor. Bahar ekimi çalışmaları sırasında ana endüstri merkezlerinden biri olan Łódź'u ziyaret ettik. Tarlalar bir hektarla yirmi otuz hektarlık şeritler halinde uzanıyordu. (Tüm ekilmemiş araziye kullanabilmek için – ve bu 1 milyon hektar ediyor – arazi parçalarının tavan sınırını 50 hektara çıkarma kararı alındı. Bu kuzey ve batı bölgeleri için 100 hektar olarak saptandı). Polonya'daki ekilebilir arazinin dörtte üçü 2,8 milyon ayrı ailenin elinde. Bu tarlaları görme olanağımız oldu ve toprağın nasıl küçük traktörlerle işlendiğini, aynı zamanda pekçok köylünün tarlalarını atların çektiği pullukla ve tırmıkla işlediğini izledik. Polonya'da tarımda sosyalist dönüşümler yapılmıştır, ancak bunlar yavaş ve sınırlı olmuştur.

Łódź kentine 10 kilometre kala kentin eteklerinde insanı etkileyen bir katedralin kulesini gördük. Bunun çok eskiden kurulmuş bir yapı olmadığını öğrendik. Katolik kilisesi ülkede, özellikle köylülük arasında çok etkin ve bu etki kendini politik kararlarda da hissettiriyor.

Polonya komşularıyla karşılaştırıldığında, ülkenin genel olarak sosyalist gelişmenin daha başka bir aşamasında olduğu görülüyor. PBİP Merkez Komitesi'nin 8. Plenumunda şöyle dendi: «Toplumsal yaşamımızda sosyalist ilkeleri derinleştirip güçlendirmeyi başarabilirsek ancak gelişmiş sosyalizm aşamasına girdiğimizi söyleyebiliriz.» ⁽³⁾ Bu nedenle Polonya'daki

⁽³⁾ «Tribuna Ludu», 26 Nisan 1982.

gelişmelerin çözümlenmesinden çıkan sonuçların diğer tüm sosyalist ülkeler için de geçerli olduğunu düşünmek yanlış olur. Polonya'daki çelişkilerin kökeni toplumdaki sosyalist öğelerin yeterince gelişmemesindedir.

Bu arada, Lodz kentinin bile kendi başına buna kanıt olduğu izlenimine vardık. 19. yüzyılın ortalarında tekstil fabrikaları ve etrafında oluşan işçilerin baraka-biçimi konutlarıyla kent kendiliğinden oluşmuştu. Kuşkusuz, halk egemenliği yıllarında yeni yollar, kamu binaları ve güzel işçi konutları kurulmuş. Ancak bugüne kadar hep eski ile yeni yanyana kalmış. Bunun için, diğerlerinin yanı sıra, konut sorunu de dahil olmak üzere bazı toplumsal sorunlar Lodz'da hâlâ keskinliğini koruyor. Lodz kenti işçi sınıfının yarısından fazlası kadın. «Solidarność» geçen yıl Eylül ayında, PBP'nin 9. Kongre kararlarının yaşama geçirilmesine karşı eylemler örgütlerken Lodz kentinin bu özelliğinden yararlanmasını bildi, bir kadın yürüyüşü örgütledi ve bunu provokatif bir şekilde «açlık yürüyüşü» diye niteledi.

Geniş tüketim malları sağlama zorlukları vardı, ancak bu «açlık»tan çok uzaktı. Öte yandan böylesi bir yığın eyleminin uzun bir süre halkın ve eyleme katılanların bilinci, düşünce ve duyguları üzerinde güçlü bir etki yapacağı tartışma götürmez. Şimdi kadın tekstil işçilerinin durumu nasıl?

En büyük fabrikalardan biri olan «Guardia Ludowa»da çalışan bazı iplik üreticileriyle konuştuk. Kuşkusuz kadınlar sıkıyönetim koşullarından şimdi ülkede işlerlikte olan yiyecek karnesi sisteminden pek hoşnut değillerdi, ama bizde bu önlemlerin zorunluluğunu anladıkları izlenimi bıraktılar.

Bir kadın şöyle konuştu: «Böyle daha sakın. Kuşkusuz, fiyatlar yüksek ve yiyecek maddelerinin darlığı var ama alacağımız her şey kart sistemiyle veriliyor (örneğin, işçiler ayda 3,5 kilo et alabiliyorlar), kart sistemiyle dağıtım adaletli ve iyi örgütlü.»

Bu kadın gerçekten de Eylül yürüyüşüne katılmıştı ama bu konuda konuşmak istemedi. Ekonomik zorlukları yenmek için ne yapılması gerektiği hakkında görüşlerini sordüğümüzda, şöyle yanıt verdi:

«Kişi çalışmalı. Yiyecek malları ve giysiler olması için birinin bunları üretmesi gerek.»

Fabrikanın emektar yöneticisi, komünist Jan Czyz, işçilerle görüşmemizden sonra bize şunları söyledi:

«Şimdi çoğu şu gerçeği anladılar: Kişi herkesten önce kendine ve kendi emeğine dayanmalı. Bu yeni bir anlayış. Geçmişte kendi sorunlarını başkalarının çözmesini bekletiler.»

Komünistler bu anlayışı ve iş disiplinini sağlamak için ellerinden gele-

ni yapıyorlar. Genellikle, çabalarında başarılı oluyorlar. Fabrikada çalışan 2.800 işçiden 650'si, yani yaklaşık dörtte biri komünist. Fabrikanın ekonomik işler müdürü Wieslaw Muszel'in bize çok canlı bir biçimde anlattığı reformları uygulamak için onlar aktif olarak çalışıyorlar. «Üç K» diye bir eylem formülü var diyor Wieslaw Muszel, «Kendi kendine yeterlilik, kendi kendini yönetim, kendi kendini finanse etme».

Bu formül tümüyle uygulanmadan önce üretimi düzenlemeye yardımcı olan bir başka etmenin daha varolduğu bir gerçektir. Bu da, Sovyetler Birliği'nden gelen ham madde ve ara mallardır. Geçmişte «Gwardia Ludowa» fabrikasına giren yün ve sentetik ipliğin bellibaşlı bir bölümü kapitalist ülkelerden geliyordu. ABD ile bağlaşıklarının Polonya'ya uyguladığı «yaptırımlar» sonucu bu teslimat kesintiye uğradı. Sovyetler Birliği'nden gelen bu yardımlar olmasaydı, fabrikada üretim çoktan dururdu. Sovyetler Birliği'nin yardımı, fabrikanın yüzde 70-80 kapasitesiyle çalışmasını sağladı.

Lodz'tan Varşova'ya döndükten sonra, Başbakanlıkta Profesör Zdzislaw Sadowski ile en küçük ayrıntılarına varıncaya dek konuştuk. Profesör Sadowski, ekonomik reform konusunda hükümet temsilcisinin yardımcısı. Bu görev, bakan düzeyine eş bir görev. Profesör Sadowski'nin söyledikleri, Lodz'da gördüklerimizin bir tür yorumuydu. Ama bu konuda siz kendiniz de bir yargıya varabilirsiniz.

İşletmelerin kapitalist ülkelerden yapılan teslimata bağımlı olması konusunda:

Zdzislaw Sadowski dedi ki: «1970'li yıllarda ekonomiyi yönetenler, kredi ve geniş çapta lisans alımının, bilimsel ve teknik ilerlemeyi belirleyen elektronik, kimya, makine yapımı, vb. endüstrilerini geliştirmeye yardımcı olacağını sanıyorlardı. Endüstrinin yapısındaki değişme, dışsatımların yapısında da bir değişmeye yol açacaktı. Polonya'nın dışarıya sadece kömür ve bakır değil, yüksek teknoloji ürünleri de satabileceği, bunun da çok daha kârlı olacağı sanıldı. Ama kapitalistlerden sınırsız «yardım» sağlama umuduna dayanan bu plânların ne denli kof olduğunu pratik gösterdi. Satılınan 400 lisanstan onda birinin kârlı olmadığı ortaya çıktı. Bunun yanı sıra, çalışagelen kendi üretim işletmelerimiz kapatılırken, yeni teknolojiler de oldukça yetersiz biçimde uygulanmaya konuldu. Alınan kredilerin borcu muazzam boyutlara ulaştı. Ekonomi ise kendini teknik bakımdan yabancı endüstrilere bağımlı durumda buldu. Dışatımlar hep artarken, dışsatımlardaki artış önemsiz bir düzeyde kaldı. Dışatımların yapısı çok yavaş bir tempoda değişti. Polonya kendini içinden çıkması çok zor bir kredi tuzağının tam da göbeğinde buldu.»

Yiyecek ve temel gereksinim maddelerinin eksikliği konusunda:

Profesör Sadowski şöyle dedi: «Ağır endüstriye kendini hiç de haklı

göstermeyecek ölçüde büyük bir yatırım yapıldı. Birçok büyük kapsamlı program, aynı anda uygulamaya konuldu. Yüzmilyarlarca zloti (Polonya para birimi) Wisla'daki hidroteknik tesislerine, Katowice metalurji kombinasyonunun yapımına yatırıldı. Tüm bunlar meyvelerini 20-25 yıldan önce veremezlerdi. Bu arada, tarım ve tarıma dayalı endüstrideki yatırımlar ve tüketim malları üretimi düşük düzeyde kaldı.

Hükümet, doğru bir fiyat politikası saptayamadı. Ücret artışları, emeğin üretkenliğindeki artışla desteklenmedi. Paranın satınalma gücü düştü.

Kısacası, ülke, ayağını yorganına göre uzatmadı, kazandığından çoğunu harcadı. Kimi iktisatçılar ve parti yöneticileri, ekonomik yasaları savsaklamanın tehlikeleri konusunda uyarılarda bulundular. Ne yazık ki, bu uyarılar kulak arkası edildi.» (4)

Kendi gücüne güvenme ve reform, yani «Üç K» formülü, kendi kendine yeterlilik, kendi kendini yönetim ve kendi kendini finanse etme konusunda:

Profesör Sadowski, «en başta, reformun bu 'Üç K' formülüyle sınırlı kalmadığını belirtmeliyim» dedi ve şöyle devam etti: «Ekonomik stratejide tüm devletin çıkarlarını güvence altına almak zorunda olan merkezi planlamayı da iyileştirmek, önemli bir konudur. Bu, planlamanın daha sağlam temellere dayanması ve işe uzun erimli öngörülerden başlaması anlamına geliyor. Planlama, aynı zamanda, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi çerçevesinde sosyalist bütünleşmenin sağladığı yararlarla daha geniş ölçüde dayanmalıdır. Gerçekten, «Üç K» formülü, ekonomik taktikler alanında işletmelerin büyük bir özgürlüğe sahip olacakları anlamına geliyor. İşletmeler, kendi planlarını, üretimin yapısını işleyip geliştirecek, kısacası, kendi ekonomilerine biçim vereceklerdir. Ücretler, elde edilen üretim sonuçlarına doğrudan bağımlı kılınacaktır. Her şey, kendi öz kaynakları, potansiyelleri, durum, işletme ve girişimin kullanımındaki esnekliğin ışığında hesaplanmak zorundadır. Taktikler, devlet organlarının elinde olan

(4) Kapitalist ülkelerde komünistlere sık sık şöyle sorular soruluyor: «Polonya'daki olaylar, bunalımların sosyalizme özgü olduğunu kanıtlıyor mu?» Polonya Birleşik İşçi Partisi, «Savaşımızın Amaç ve Hedefleri» başlıklı açıklamasında bu soruyu şöyle yanıtlıyor: «Yenilgilerimizden dersler çıkarırken, zayıflıklarımızın kaynağının Marksizm-Leninizm ilkelerinden ayrılmakta yattığını akılda tutmalıyız. Zayıflıklarımızın kaynağı, bu ilkelerin Polonya koşullarına yaratıcı bir biçimde uygulanmamasında yatıyor. Bu ilkelerin basmakalıp yorumlanmasında yatıyor. Bu zayıflıkların kaynağı, ekonomik ve sosyal politikada ve erkin kullanımında 1970'li yıllarda doğan ve gelişen, işçi sınıfının çıkarlarıyla bağdaşmayan, bürokratik ve teknokratik eğilimlerde yatıyor. Sosyalizmin gelişmesine bunalımların eşlik etmek zorunda olmadığına derin bir inancımız vardır.» Polonya Birleşik İşçi Partisi, bunalımın köklerinin sosyalizmin doğasında değil, tersine onun çarpıtılmasında yattığı konusundadır.

ekonomik düzenleyicilerin kullanımıyla, bir bütün olarak toplumun çıkarlarına bağlanır.

Şimdi bu kritik koşullarda, en büyük öncelikler, tarım girdilerinin ve en temel gereksinin maddelerinin bağlı olduğu endüstrilere verilecektir. Birinci öncelik budur. Bunu yerine getirmek için, hizmetler alanında çok şeyler yapabilecek olan küçük ölçekli üretimin gelişmesi özendirilecektir. Polonya, kendi yiyecek ve giyeceğini kendisi sağlamak zorundadır.»

Kardeş ülkelerin yaptığı yardımın önemi konusunda:

«Sosyalist ülkeler, bu zorlu sınav saatinde, Polonya'ya milyarlarca zloti'ye ulaşan muazzam ve karşılıksız bir yardım yaptılar» diye Sadowski konuşmasını sürdürdü. Bize verilen anlaşmaların çok üstünde, ek olarak büyük çapta yiyecek ve tüketim malları, ulaşım kolaylıkları ve traktör sağlandı. Sovyetler Birliği, Polonya endüstrisinde kullanılmamış üretim kapasitelerinden yararlanma önerisini olumlu karşıladı. Daha önce rasgele Batı'dan dövizle alınan dokuma fabrikalarımızın ham madde gereksinimini şimdi Sovyetler Birliği sağlıyor. Sovyet-Polonya işbirliği, elektronik, demir ve demir-dışı metalurji alanına da yayılmış bulunuyor.

Polonya, kapitalist dünya ile ticaret yapmaktan vazgeçmiş değildir. Ama, yineliyorum, en yakın dostlarımızla, EYK ülkeleriyle ilişkilerin genişletilip derinleştirilmesi, dış ekonomik politikamızın ana yönü olacaktır.»

Görülüyor ki, Lodz'da karşılaştığımız şeyler, Polonya'daki tüm ekonomik gelişme süreçlerine uzanma eğilimi göstermektedir.

PBİP Merkez Komitesinin 8. Plenumunda «şimdiki döneme alışlagelmedik güçlüklerin damgasını vurduğu» belirtildi. «Ama tarihsel açıdan bu, bir an önce miadını doldurup gidecek bir olaydan başka bir şey değildir. Biz ana kaynakları kendimizde, kendi gücümüzde bulmalıyız.»⁽⁵⁾ Bu sözleri okuyunca, bir kez daha Lodz'lu iplik üreticisi kadının, fabrika müdürü Jan Czyz'in, Profesör Zdzisław Sadowski'nin seslerini iştmiş gibi oluyoruz. Gerçekte onlar aynı şeyi söylüyorlardı: Eğer biz yapmazsak, kim yapacak?

ULUSAL UYUM İÇİN

Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi'nin Yedinci Plenumu, iç politik durumun normalleşmesi ve partinin yönetici rolünün yeniden sağlanması konularını ele aldı. Sekizinci Plenumda bunalımdan çıkma yolunda ekonomik sorunlar üzerinde duruldu. Mayıs ayında, ulusal uyumu sağlama konusunu gözden geçirmek üzere Seym (Meclis) toplandı. Parti ve devlet, *ardıcıl olarak bunalımın üstesinden gelme programını uygulamaya başladı.*

(5) «Tribuna Ludu», 26 Nisan 1982.

Parti, ulusal uyum yolundaki savaşımını şu belgiyle sürdürüyor: «Bize karşı olmayan, bizimle olabilir». Bu belgi altında, ülkede ulusal canlanış komiteleri kuruluyor. Bu komiteler, komünistlerin yanı sıra, Birleşik Köylü Partisi ve Demokratik Parti üyelerini, partisiz yurttaşları, gençleri ve Katolikleri içine alıyor. Komitelerdeki gündelik çalışmalar, bunalımın üstesinden gelme programının açıklanmasını ve evde, sokakta, semtte huzur içinde bir yaşamı gerekli kılan binbir dış görünüşüyle küçük şeyi kapsıyor. Arının peteğini örmesi için, böylesi küçük küçük eylemler olmadan, toplumda normal yaşamı yeniden kurmak olanaksız olurdu. Ülkede kaç tane ulusal canlanış komitesi var? Nisan ayında Polonya'ya yaptığımız ziyaret sırasında, Varşova'da böyle 150 komite vardı. Tüm ülkede ise bu komitelerin sayısı 6 binin üzerinde.

Geçen yılın sonu bu yılın başından bu yana, PBİP, Polonya toplumundaki merkezci güçlerin ana yaratıcısı olarak, eylemlerini gitgide canlandırıyor. Bu tür eylemlerin azaldığı sürede, parti «mıknatıs olma gücünü yitirdi», etki alanı zayıfladı, toplumsal bağların güç merkezleri kırıldı, karmakarışık oldu. Parti şimdi bu bağları yeniden kuruyor.

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin ideolojik-programasal bildirisi taslağında, PBİP ile Birleşik Köylü ve Demokratik Partiler arasındaki bağlaşıklık-tan oluşan Polonya'daki politik sistemin doğrultusunun zamanın sınavından başarıyla geçtiğini vurguluyor. Seym ve halk konseyleri çalışmalarını yürütüyorlar. Parti, sendikaların çalışmaları sorununu çözmeye çalışıyor, işçilerle bu konuyu görüşüyor.

Nedir ki, Polonya toplumunda merkezci güçlerden başka, toplumsal bağların yapısına kargaşa aşılayan merkezkaç güçler de var. Burada sözkonusu olan, Polonya toplumunda kimi grupların iplerini elinde tutan ve zaman zaman bu ipleri sertçe çeken yeraltındaki «Solidarność» yöneticileridir. Seym (Meclis) ulusal uyum sorununu görüşürken, aynı saatlerde, ülkenin birkaç büyük kentinde benzer kaynaklardan aynı seslerin çıktığı hükümete karşı gösterilerin boyvermesi, hiç de raslantı değildir. İnsanda aşırılık yanlısı güçlerin sıkıyönetimin kalkmasını, istikrarın gelmesini istemedikleri izlenimi uyandırıyor.

Polonya'daki sıkıyönetim, nedir bu – Kimi burjuva gazete ve dergilerinin yazdığı biçimde bir şey mi aslında? Elbette, özel izin kağıdı bulunmayan kimsenin saat 23'den sonra evinden çıkamayacağını öngören gece sokağa çıkma yasağında ya da Varşova caddelerinde insanın devriye gezen askerlerle karşılaşmasında hoş olan bir şey yok. Ama gündüzleri kent caddelerinin alışlagelmiş gürültüsü sürüyor ve ünlü Polonya tiyatroları, temsilleri eskiye göre bir saat önce başlasa bile, ağızına dek doluyor. Varşova'nın Syrena Tiyatrosu'nda seyrettiğimiz «Yüz Zloti'ye Bir Bayram» adını taşıyan müzikli oyunun çoğu bölümünde sıkıyönetim konusu ele alınıyor.

İşletmelerin normal çalışmasını sağlamaya ya da karşı devrimci öğelerle, soyguncu, hırsız ve vurguncuların eylemlerine «dur!» demeye yönelik önlemler, elbette, olağanüstü bir önem taşıyor ve bunlar yürürlükte kalmaya devam ediyor. Anarşi son istim giderken, bu anti-sosyal öğeler gün doğmuştu. Şimdiki gidiş, böylelerine sert geliyor elbette. Bize suç oranında keskin bir düşüş olduğunu söylediler.

Dış ve iç sosyalizm düşmanı güçler, birleşik bir cephe oluşturuyorlar. Onlar şimdi, Polonya'da devlet ve partinin planlarını yalnızca zorkullanım yoluyla gerçekleştirmeye çalıştığı izlenimini yaratmaya çalışıyorlar. Bizim gözlediğimiz gerçeklerle bunun uzak yakın hiçbir ilişkisi yoktur.

Polonya komünistleri, ikna ve açıklama yoluyla bunalımın üstesinden gelme programını gerçekleştirme çalışmalarında şimdi ilkeli bir tutum alıyorlar. Yalnızca en aşırı durumlarda, yetkililer yönetsel önlemlere başvuruyorlar, Sosyalizm kuruculuğunun ülküleri, sıkıyönetim yoluyla yenilenemez ve parti, hiçbir zaman sıkıyönetimden bunu yapmasını da beklemedi. Parti, sıkıyönetimi, karşı-devrim ve anarşiyle savaşta bir araç olarak görüyor. Bunalımın derinlikteki kökler başka araçlarla sökülüp atılıyor. Politik sorunlar, politik araçlarla çözülecektir. Toplumda göze çarpan moral ve politik bunalım da, kimi yaş gruplarıyla sosyal grupların (örneğin, gençler ve aydınların) sosyalizm ülkülerinin değerden düştüğünü varsaymalarından büyük ölçüde kaynaklandı. «Genç kuşakların zihinlerinde tarafsız bir alan arttı. Burayı zararlı otlar sardı. Hasımlarımızın böyle kolayca daldıkları, düş kırıklığının, ideolojik boşluğun kaynağı da zaten bu değil midir?»⁽⁶⁾

Yalnızca amaca uygun ve dürüst bir ideolojik çalışma, tinsel çıkarlar alanını zararlı otlardan temizlemeye, ona meyve veren ürünler aşlamaya yardımcı olabilir. Parti bu alandaki çalışmalarını yeniliyor. Ilkbaharda yapılan Polonya İdeoloji ve Teori Konferansı, PBİP ideolojik güçlerinin pekişmesinde bir dönüm noktası oldu. Toplantıda yaptığı konuşmada Wojciech Jaruzelski şöyle dedi: «Kimileri, bizim teori ve ideoloji eksikliğinden o kadar değilde, mal darlığından, yani kaba deyimiyle, ekmek darlığından sıkıntı çektiğimizi ileri sürüyorlar. Bu doğru değildir! Burada yu o ya da bu diye bir ikilem yoktur. Her ilkinde, hem de ikincisine gereksinim vardır. Ekmek darlığına, özellikle ideolojik ilkelerin savsaklanması, geçmiş yirmi ay boyunca demagojikel beslenip abartılan iradecilik, sosyalizme ve Polonya halkının yaşamsal çıkarlarına yabancı olan toplumsal yıkım ideolojisi neden olmuştur».⁽⁷⁾

PBİP Varşova Kent Komitesi Sekreteri Jerzi Mazurek, yaratıcı ideolojik çalışmanın, gençlerle aydınların zihinlerinde sosyalist gelişmenin gerçek ülkülerini yeniden kurmayı sağlayacağını bize anlattı.

⁽⁶⁾ «Tribuna Ludu», 25 Ocak 1982.

⁽⁷⁾ «Tribuna Ludu», 3-4 Nisan 1982.

PBİP Merkez Komitesi'nde konuştuğumuz yoldaşlar, ulusal uyumu sağlamaya çalışırken, partinin herhangi bir ideolojik ödün vermeye niyetli olmadığını vurguladılar. Parti 1970'li yıllarda yaygınlaşan ve Polonya toplumunda gelişmekte olan çelişkileri örtmekten başka bir şeye yaramayan moral ve politik birlik konusundaki eski belgiyi de benimsemiyor. Parti, aynı zamanda, PBİP'nin, muhalefet ve kilisenin eşit haklı ortaklar olarak yer alacağı bir «büyük koalisyon» yolundaki «Solidarność»un istemini de reddediyor. PBİP Merkez Komitesinin Yedinci Plenum kararlarında vurgulandığı gibi, ulusal uyum yalnızca ülkenin sosyalist gelişme yolunu ve bu gelişmede işçi sınıfı partisinin yönetici rolünü tanımakla olanaklıdır.

Gezimizin sonuna doğru Stefan Olszowski yoldaşla bir görüşme yaptık. Olszowski yoldaş, ülkedeki durumun kimi en önemli ve yeterince açık olmayan yanlarını ele aldı.

İçimizden birinin Polonya'daki gelişmeleri değerlendirirken kullandığı «trajedi» sözüne, Stefan Olszowski «trajedi mi?» diye karşılık verdi. «Hayır, ben yine de „bunalım“ sözünü yeğlerim. Elbette, pekçok kişinin deneyimleri trajikti; ama gelişmeler, gerçi muhalefetin aşırılık yanlısı yöneticileri buna hazırlanıyordu ama bu ulusal bir trajediye varmadan durduruldu. Onlar ayaklanmadan sözediyor, toplumda isteriyi körüklüyorlar ve bir iç savaş tehlikesi de onları yollarından caydırmıyordu. Bu kişiler ve aralarında emperyalist istihbarat servislerinin de bulunduğu onların yurtdışındaki koruyucuları, ülkede kendi düzenlerini kurma görevinin kolay bir iş olduğuna inanıyorlardı. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Gerçi karşı-devrimin azımsadığı önemli ölçüde güçleri elinde tutsa da, devlet ve parti zayıflatıldı. «Solidarność» yöneticileriyle anlaşmaya varmanın artık tümüyle olanaksızlığını kavradığımız zaman, zor ama zorunlu bir kararı, sıkıyönetimi getirme kararını aldık. Elbette, Polonya Komünistleri halk erki için savaşımı sıkıyönetimsiz de sürdürebilirlerdi. Biz aynı zamanda savaşım bir iç savaşa doğru geliyordu bile, bunun sosyalist güçlerin utkusuyla sona ereceğine emindik. Ama o zaman bu utku, çok sayıda insanın yaşamına malolacaktı.

Olszowski şöyle devam etti. Parti, sorumluluğu bunalımdan önceki politikaya eleştirel bir tutum alanlar da içinde olmak üzere ve yönetimden uzaklaştırılanlara düşen yanlışlıkların derinlemesine çözümlemesini yapmaya çalışıyor. Bellibaşlı yanlışlıklar ekonomide yapıldı. ABD ile bağlaşıklarının şimdi Polonya'ya karşı uyguladıkları «yaptırımlar» durumu güçleştiriyor, ama bunlar bize Polonya'nın gerek dış, gerekse iç politikasını değiştiremeyeceklerdir. Polonya halkının bunalımın üstesinden gelmek için ona yardım eden güvenilir dostları vardır. Gerçi karşı-devrimin hâlâ belirli bir gücü var ve ona karşı savaşım uzun da sürecek, ama biz onun üstesinden geleceğiz.

Ülkede sendikaların doğası ve yapısı, şimdi çözüm aşamasında olan kilit politik sorunlardan biridir.

Olszowski dedi ki: «Tartışmanın sonuçlarını beklemeden, kendi görüşlerini açıklamak isterim. Sendikalar, endüstrideki işçilerin çıkarlarını savunmalıdır. Sendika örgütlerinin bölgesel yapısı, onların işletmeler ve öteki kurumlardaki yaşamla bağlarının zayıflamasına ve sendikalara uygun olmayan işlevler üstlenmelerine yol açıyor. Sendikalar, partiye karşı durmayan, tersine onun yönetici rolünü tanıyan bağımsız bir örgüt olmalıdır.»

Uygulanan ekonomik reformun kimi yanlarını ele alan Olszowski buna büyük umutlar bağladıklarını belirtti ve şunları söyledi: «Elbette, çeşitli yeniliklerin pratiği nasıl etkilediklerini, bunların yan etkileri olup olmadığını dikkatle gözleme gereği vardır. Örneğin, ülkede kimi artık emek gücü bulunuyor. Reform, işletmelerdeki işçilerin sayısında bir indirimle yol açacaktır. Ancak parti ve devlet, işsizliği önlemenin kendi görevi olduğuna inanıyor. Bu amaçla, iş sağlamaya yardımcı olacak toplumsal canlandırma fonları kuruluyor.

Toptan ve perakende fiyatlardaki reformun oynayacağı önemli bir rol var. Perakende fiyatlarda iki ya da üç katlık bir artış oldu. Bu sert bir reform, çünkü daha önce gerçekleştirilmeyen nesnel bakımdan zorunlu tüm değişimleri içeriyor. Gerçi düşük gelirli aileler için bunu karşılayan değişik türden önlemler alınıyor, ama yüksek fiyatlardan ötürü, yaşam düzeyi düşmüş durumdadır. Açık ki, bu sevinç kaynağı olacak bir şey değildir, ama yine de çoğunluk, reformu anlayışla karşılamış bulunuyor.

Ana şey, halka yiyecek ve temel gereksinim maddelerini sağlamaktır. Bu sorunu olabildiğince hızla çözmek için, küçük işletmelere ve tüm kesimleriyle tarıma (devlet, kooperatif, köylü aile toprakları), tarımın gelişmesi ve pekişmesine büyük bir dikkat harcanıyor.

Önümüzde her alanda, partinin ve devletin güçlendirilmesinde, ideoloji ve kültürde zorlu işler duruyor. Bu çalışma, hem çeşitlilik, hem de nitelikçe bir örneklik gösteriyor, çünkü bu çalışmayı belirleyen bir ana ilke var: O da, Polonya'nın geleceğinin sosyalizm kuruculuğunun sürdürülmesinde yattığıdır.»

Kışın parti, ilkbaharın sosyalist kalacağı konusunda söz verdi. 1982 yılı ilkbaharında Polonya'da geçirdiğimiz birkaç gün, partinin sözünün eri olduğunu doğruladı. Uç kıtada yer alan kapitalist ülkelerden komünistler olarak, bu kısa geziden PBK'nin bunalımın üstesinden gelmek için gerçekten her şeyi yaptığı ve halkın çoğunluğunun geniş desteğini

kazanarak yönetici rolünü yeniden ortaya koyduğu konusunda derin bir inanç sahibi olarak döndük. Polonya'nın sorunlarının zor sorunlar olduğunu iyi biliyoruz. Dahası, ABD emperyalistlerinin başını çektiği sosyalizm düşmanı dış güçler, bu sorunları zorlaştırmak ve Polonya'ya karşı kampanya ve komplolar örgütleyerek sosyalizm davasını zayıflatmak için umutsuz kalkışimlardan vazgeçmiş değillerdir. Öyle görülüyor ki, bu sorunları çözmek daha uzun bir zaman alacaktır. Şimdiki çalışmalarında ve gelecek için planlarında, Polonya Birleşik İşçi Partisi ile tam dayanışmamızı dile getiriyoruz.

Polonya halkı, güçlü bir sosyalist devlet kurmaya kararlıdır ve biz onlara bu çabalarında üstün başarılar diliyoruz.

Washington'un insanlık düşmanı adımı

Kısa bir süre önce ABD Dışışleri Bakanı Alexander Haig, Washington'un Kıbrıs'a insancıl amaçlı yardımı sürdürmeyeceğini açıkladı. Bu kararın, ülkemizin kişi başına gelirin 4 bin dolara yükseldiği ve Kıbrıs ekonomisinin bölgedeki en sağlıklı ekonomi olması nedeniyle alındığını söyledi. Fakat cumhuriyetin ulusal gelirinin ağırlıklı bir bölümünü, sosyal-ekonomik kalkınmayla hiçbir ilişkisi bulunmayan bir alanda harcama zorunluluğuna ilişkin olguya hiç değinmedi. 1974 askersel devirmesi ve ardından adanın kuzeyinin Türkiye tarafından işgalinin, bu trajik olayın sonuçları çok ağırdır. Yardımın sürdürülmemesi, kökleri, o yıllardaki olaylara dek uzanan ülkemizin ivedi sorunlarını ağırlaştırmak isteğine bağlıdır. Bu işgalciler tarafından vatanlarından sürülen büyük göçmenler yığınının koşullarını etkileyecektir.

Açıktır ki, ABD bu dostça olmayan adımı, Birleşmiş Milletler'de İsrail'in Suriye'nin Golan Tepeleri'ni ilhak etmesinin tartışılmasından hemen sonra atmıştır. ABD delegesinin yoğun çabalarına karşın, Kıbrıs zamanında siyonizmin saldırgan politikasının kınanmasına katılmıştır. Washington, Kıbrıs sorunundaki tutumu ABD tutumuyla uyuşmayan Yunanistan Başbakan Andreas Papandreu'nun Kıbrıs'ı ziyaret etmesinden de hiç hoşnutsuzluk duymamıştır. Yardımın kesilmesi kararı, aslında denizaşırı yerlerde kimilerinin NATO'nun çiftliği gibi gördüğü bir ülkenin uyguladığı iç politikaya ve özellikle de dış politikaya duydukları «büyük hoşnutsuzluğun» bir ifadesidir.

Bu, Reagan ekibinin bağlantısız ülkelerle ilişkilerinde en sevilerek uyguladığı bir yöntemdir, açık baskı ve şantajdır. Tüm bunlar, Kıbrıs hükümetinin politikasında ilerici eğilimlerin oluşması ve yerleşmesini önlemeyi uman ABD yönetiminin «sert» çizgisine geri döndüğünü gösteriyor: Halkımızın deneyimleriyle bildiği gibi, emperyalizmin «sertliği» Kıbrıs'ın ulusal egemenliği ve toprak bütünlüğüne yönelik düşmanca karmaşık eylemlere dönüşür. Ülkemize yönelik Türk işgalinin en kızgın bir anında Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bir parçası olan Kanada birlikleri, Lefkoşe'deki Amerikan askeri ataşesinin Türk kumandanlığına gönderdiği ve savaş operasyonlarının nasıl yürütüleceğine ilişkin bir telgrafi ortaya çıkardılar.

Emperyalist dayatma ve iki yüzlülük, bir madalyonun iki yüzüdür. Bu açık insanlık düşmanı adımı atarken, Washington'un iki yüzüleri demokrasi ve insancılıktan söz etmeye devam ediyorlar. Haig'in yardımcılarının birisi Elliot Abrams, ABD'nin ekonomik ve öteki yardımlarını, «insan haklarını» korumayı teşvik etmek için bir araç olarak kullandığını söyledi. Kıbrıs halkına yapılan yardımın durdurulmasına ilişkin karar, aynı anda,

içerde ve dışarda baskı politikasını uygulayan Türk cuntasına yapılan askersel ve ekonomik yardımın artırılmasıyla nasıl bağdaşmaktadır? Washington'un mantığına göre, adanın beşte ikisinin Türkiye tarafından ilhak edilmesinin, 200 bin insanın göçmen statüsüne girmelerinin ve yığınsal baskının, insan haklarının çiğnenmesiyle hiçbir ilişkisi yoktur.

Türkiye'deki rejime yapılan dev Amerikan yardımını haklı göstermek için Abrams, sinsice, bunun Batının «güvenliği» ile ilgili endişelere bağlı bulunduğunu söyledi. Ama bu da yalandır. Söz konusu olan ABD'nin ya da bağlaşıklarının masalımsı bir «tehdit»e karşı güvenliklerinin korunması değil, emperyalist güçlerin, askersel endüstri kompleksinin ve uluslarüstü tekellerin bencil çıkarlarıdır. Bu nedenle deniz ötesindeki strategler, Türkiye'yi ölümle eş anlamlı olan askersel serüvenlere çekmek ve gerçekte ABD'nin bir valiliğine dönüştürmek istiyorlar. Bu, Lübnan'da, işgal altındaki Arap topraklarında Namibya'da, Angola'da, El Salvador'da, emperyalistleri ve onların uşaklarını özgürlük savaşçıları eliyle yenilginin beklediği her yerde neden kan akıtıldığını da açıklıyor. Şu anda, özgürlük sevgisi ve anti-emperyalist konumu nedeniyle «cezalandırılma» sırası, Kıbrıs'a gelmiştir. Hiç bir ikiye bölme, Washington'a bu kez insan hakları havucu yerine sopayı tercih ettiğini gizlemeye yardım edemiyektedir.

*Agamemnon Stavrou
Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi
(AKEL) MK aday üyesi*

Yeni eğilimler, eski zincirler

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER BÖLGESİNDE KAPİTALİST GELİŞME YOLLARI ÜSTÜNE

Çağdaş devrimci sürecin birçok yönünü belirleyen kapitalizmin gelişmesindeki yeni eğilimleri çözümlemek ve anlamını kavramak her zaman güncel görevdir. Dergimizin Latin Amerika ve Karayipler Bölgesi Ülkelere Sorunları Komisyonu bunu gözönünde bulundurarak bu bölgedeki ülkelerde kapitalist modernleştirmenin sorunları üstüne bir uluslararası sempozyum düzenledi.

Sempozyumun çalışmalarına şu kişiler katıldılar: Ari Dos Santos ve Mario Nascimento (Brezilya Komünist Partisi MK üyeleri), Cesar Perez (Dominik Komünist Partisi MK üyesi), Raul Valbuena (Kolombiya Komünist Partisi MK üyesi), Julio Laborde (Arjantin Komünist Partisi MK üyesi) ve Leonardo Paso (AKP MK aday üyesi), Felipe Rodriguez (Bolivya Komünist Partisi MK üyesi), Jerenimo Carrera (Venezuela Komünist Partisi MK üyesi), Raul Valdes Vivo (Küba Komünist Partisi MK üyesi) Felix Dixon (Panama Halk Partisi MK üyesi), Clement Rohee (Guyana ilerici Halk Partisi Yönetim Kurulu üyesi), Severo Romero (Paraguay Komünist Partisi MK üyesi), Cesar Barreto (Peru Komünist Partisi MK üyesi), Jaime Barrios (Salvador Komünist Partisi MK üyesi), Pupert Lewis (Jamayka İşçi Partisi MK üyesi), Eduardo Viera ve Samuel Bahak (Uruguay Komünist Partisi yurtdışı Yönetim Kurulu grubu üyeleri). Tartışmalara birçok sosyalist ülkeden bilim adamları da katıldı: Dr. Karl-Christian Göthner (DAC), Ekonomi Bilimleri doktor adayları Viktor Şeynis ve Aleksandır Karavaev (SSCB), doçent Ladislav Kubik (ÇSSC) ve dergimizde görevli olan Ekonomi bilimleri doktor adayı Vladimir Davidov. Kolombiya Komünist Partisi MK üyesi Julio Silva Colmenares ve Şili Komünist Partisi MK üyesi Hugo Fazio sempozyuma bu konuyla ilgili tezlerini göndererek gıyaben katıldılar. Komisyon, bu konuyla ilgilenen diğer bölgelerdeki kardeş partilerin temsilcilerini de sempozyuma çağırdı. Diğer kardeş partilerden şu kişiler katıldılar: Peter Boychuk (Kanada Komünist Partisi Yönetim Kurulu aday üyesi), James West (ABD Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi), Cemal Kozlu (Türkiye Komünist Partisi), Jose Lava (Filipin Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi), Raja Collure (Sri Lanka Komünist Partisi MK üyesi).

Sempozyuma katılanlar Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde var olan toplumsal sistemi karakterize ederken genellikle şu görüşü çıkış noktası yaptılar: Bölgede, Küba gibi devrimci değişimlerin olmadığı ülkelerde kapitalizm öncesi ögelerde ve bir hayli yaygın olan ilk burjuva işletmecilik biçimleriyle katışık biçimde de olsa, kapitalist üretim ilişkileri

egemendir. Dolayısıyla toplumsal gelişme, kapitalist üretim tarzı genel yasallıkları gereğince oluyor. Ama bu, bölgenin ekonomik-sosyal gelişme bakımından tamamen türdeş olduğu anlamına gelmez. Sempozyumda konuşulanlar çeşitli ülkelerin gelişme düzeyi ve burjuva yapıların olgunluk derecesi bakımından çok farklı olduklarını belirttiler. Ayrışma süreci bölgenin görünümünde değişiklikler yapmaya devam ediyor. Bununla birlikte tüm kapitalist yeniden üretim seyrini koşullandıran en önemli temel çizgi de açık olarak görülüyor. Bu, ekonominin «uluslarüstüleşmesinin» artmasıyla, bölgedeki devletlerin ekonomilerinin uluslarüstü tekel-lerle günden güne daha sıkı biçimde örülmesiyle daha da güçlenen bağımlılık faktörünün etkisidir.

Son yirmi otuz yıl içinde tüm ülkelerde kapitalist gelişmenin hızlandığı gözleniyor. Aynı zamanda Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde burjuva toplumuna uzayıp giden bunalım eşlik etmektedir. Bu bunalımı, bir yandan üretim güçlerinin gelişmesi ile yerleşen üretim ilişkileri sistemi arasında artan çelişkiler, öte yandan dünyanın bu bölgesinde kökleşen (Küba topraklarında) sosyalizmin başarıları, devrimci kurtuluş hareketinin yükselişi belirlemektedir.

Latin Amerika burjuvazisi ve onun emperyalist koruyucuları şu ikilemle karşı karşıyadırlar: Ya politikalarını eski ekonomi mekanizmasına ve politik kurumlara dayandırmaya devam etmek, ya da bunların şeklini değiştirmeyi, bunları yeni gerçekliklere uyacak duruma getirmeyi denemek. Tartışmaya katılanlar dikkatlerini burjuva toplumunun evriminde modernleşirme adı verilen çizgi üzerinde yoğunlaştırdılar.

SOYUT KAVRAMLAR VE SOMUT GERÇEKLIK

«Modernleşirme» kavramına yaklaşımda görüş ayrılıkları belirdi. E. Viera şöyle dedi: Biz bu kavramı, kapitalizmin kendi iç gelişmesiyle onun ekonomi politikasının değişik modelleriyle karıştırmıyor muyuz? Burada söz konusu olan daha önce sömürü yöntemleri uygulama, devlet düzenlemesinden yararlanma değil midir? Bilimsel ve teknik ilerlemenin ulaşımlarından yoğun biçimde yararlanıldığını, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesini gözönünde bulundurmuyor muyuz?

Çeşitli ülkelerin kendi tekelleri ve güçlü finans grupları oluştu. Devlet kapitalizmi önemli bir gelişme gösterdi, bazı durumlarda hatta değişik gelişme düzeyinde de olsa, devlet-tekel kapitalizmin son derece önemli öğelerinden söz edebiliriz. Aynı zamanda Latin Amerika ülkeleri, en büyük ve en gelişmiş olanları da içinde, daha bağımlı duruma geliyorlar. Bununla birlikte yerli burjuvazinin değişik katmanları ile emperyalizm ve her şeyden önce ABD emperyalizmi arasında çelişkiler keskinleşiyor.

Uluslarüstü tekellerin bu ülkelere sızması daha gözle görülür bir nitelik alıyor. Latin Amerika eşit haklı olmayan ticaretten, mal alışverişi koşullarının kötüleşmesinden, dış borçların yükünden zarar görüyor, bunun acısını çekiyor. Bölgenin büyük kesiminde büyük toprak iyeliği sistemi varlığını sürdürüyor, bu bölgede gerikalmışlık, yoksulluk, kapitalizm öncesi ilişkiler kendini güçlü bir biçimde hissettiriyor.

Bundan ötürü Latin Amerika ülkelerinde kapitalist gelişmeyi küçümsemeye karşı çıkanlar, biz bu gelişmenin sonuçlarının değişik biçimlerde abartılmasına da karşıyız. Çünkü böyle bir durumda yapısal bunalım, dünya kapitalist sisteminde Latin Amerika'nın oynadığı bağımlı rolün maddesel önkoşulları gözönünden kaçıyor. Dolayısıyla şöyle bir soru doğuyor: Tartışmanın konusunu, tırnak içinde bile olsa, kapitalist modernleştirme olarak belirlemek doğru mudur?

F. Rodriguez de bunun doğru olduğunda kuşkusu olduğunu belirtti: Ve şöyle devam etti: Burjuvazinin ideologların kapitalist gerçekliği süslemeye, bir takım nötür kelimeler bulmaya çalışıyorlar. Onlar günümüzde, «kapitalizm», «kapitalist» gibi kavramların olumsuz etki ve anlamını gizlemeye istiyorlar. Bunların yerine «piyasa ekonomisi» ve buna benzer terimler ortaya atıyorlar. Şimdi kapitalizmin artık üretimi modernleştirme olanaklarını tamamen tükettiğini, bir aşamadan diğerine geçme yeteneğini yitirdiğini savlayan biri olabileceğini sanmıyorum. Ama şu unutulmamalıdır: Modernleştirme, birçok ülkede burjuvazinin bunun yardımıyla kendi politikasını belirlediği bir terimdir. Neden sınıf düşmanımızın kullandığı deyimleri kullanalım?

C. Perez buna itiraz etti ve şöyle dedi: Kapitalist modernleştirmenin varlığını kabul etmek, onu propaganda etmek anlamına gelmez. Yaşam sürekli yeni yeni gelişmeler, gerçeklikler doğuruyor ve bunlardan, kuşkusuz, ne Marks ne de Lenin söz edebilirdi. Bu terim belki parti belgelerinde de yoktur. Ama bunu gerçekleri kavramak isteyenler için «deli gömleği» haline getirmemek gerek. Birçok nesnel süreç (üretimin teknik yenilenmesi, tekellerin oluşması, sosyal gelişmeler, urbanizm vb.) bölgemiz ülkelerindeki burjuva toplumunun, emekçiler için çok büyük «sosyal masraf ve kayıplarla» da olsa, çağdaş kapitalizm standartlarına yaklaştığını tahmin etmemize olanak veriyor. Bu toplum, geçmişin kimi kalıntılarını reform yöntemiyle giderecek yetenektedir. Tüm bunları, hatta tırnak içinde olmadan da, modernleştirme olarak adlandırabiliriz. Ve bu terim, eğer buna Marksist içerik versek bile, bir ideolojik tehlike oluşturmayacaktır. Bu görüşü J. Carrera da destekledi ve şöyle devam etti: Biz, kapitalizmin, Latin Amerika burjuvazisinin belirli sonuçlar elde edebilecek güçte olduğunu kabul edersek gerçekleri çarpıtmış olmayız. Öte yandan bir kapitalist modernleştirmenin getirdiği olumsuz sonuçları da görüyoruz.

J. Lava şunları belirtti: Burjuva ideologlarının kendilerine yarayacak

terminolojiyi kullanma becerisi karşısında dikkatli, uyanık olmalıyız. Herkesin kabul edeceği sanılan «modernleştirme» terimi de bunlardan biridir. Ama uyanık olmak, kapitalist modernleştirme sorununu incelemek ve tartışmaktan vazgeçmeyi gerektirmez. Kapitalist modernleştirme, gerçek bir olgudur. Burada en önemli olan şey, bunun özünü açıklamaktır, bunun olumsuz yönlerini de göstermektir. Aynı zamanda gerçek değişimler yadsınmaz. Emperyalizmin halen birçok yedekleri vardır. Sömürücü sınıflar, sağcı güçler geliştirmekte olan ülkelerin çoğunda şimdilik egemen durumdadır. Bununla ilgili olarak R. Collure, kapitalist modernleştirme sürecine itki veren nesnel faktörlere dikkati çekti. O, özellikle sorunun iki yanını belirtti: Birincisi, birçok Latin Amerika ülkesinde, aynı zamanda Asya ve Afrika ülkelerinde kapitalist ilişkilerin daha öte geliştirilmesini isteyen burjuva yapıları sisteminin oluşması; ikincisi, yabancı emperyalizmin bu ülkelerin toplumsal organizmine girmesi, ki bu, emperyalist güçlerin modernleştirmeye doğrudan katılmasına yardım ediyor, onlara bu süreci kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme olanağı veriyor. Burada bağımlı ülkelerin ekonomik değişiklikler yapmasını dayatan uluslararası kapitalist iş bölümündeki evrim de önemli rol oynuyor.

Tartışılan kavramın içeriği üzerinde duran F. Dixon şöyle dedi: Marksizm-Leninizm klasikleri sürekli olarak sermayenin yenilenme eğilimi göstermesinin, onun organik bir çizgisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorun teknik-ekonomik değişikliklere indirgenemez. O, çok daha geniştir. Modernleştirme sürecinin geliştiği ülkelerdeki rejimlerin karakteri, bu sürecin yarattığı değişik sosyal sonuçları da gözönünde bulundurulmalıdır.

V. Davidov şunu vurguladı: Kullanılan bu terimin, özellikle soyut ve somut kavramda olanaklı anlamlarını birbirinden ayırmanın yararlı olacağı kanısındayım. Genel olarak tarihsel bakımdan karşıtı olan, sürekli gelişen formasyonla karşı karşıya gelerek, çarpışarak, gelişmesinin zirvesini artık geçmiş bulunan formasyona bağlı toplumda modernleştirmeden söz edilebilir. Bu, gerikalmış ve bağımlı toplum gözönünde bulundurulduğu için daha da olanaklıdır. Bu durumda modernleştirme, sosyal-ekonomik ve politik yapılarda belirli bir yenilenme, bunların daha gelişmiş benzerlerinin düzeyine çıkmaya çalışma anlamına gelir. Bu, kapitalist gelişmede tipik olmayan bir olay, bu gelişmenin yönlerinden biri olarak ele alınabilir. Bizim tartışmamızın konusuna gelince, o, yeterince somuttur. Burada Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkelerinde meydana gelen kapitalist modernleştirme çözülüyor. Bu ülkelerde ise, kapitalizmin geç gelişmesinin ürünü olan, ama artık tekelci aşamada burjuva toplum sistemi oluşturan, emperyalist merkezlerden sermaye ihracının periferide kapitalizmin bağımsız gelişmesini dışlayan gelişmenin ürünü olan kendine özgü bir burjuva toplumu oluşmuştur. Emperyalist devletlerin önde gelenlerinden gerikalmışlık ve onlara bağımlılık ortadadır. Üretim tarzının genel yasallıkları yenileniyor, ama bu değişik biçim-

de oluyor, bir aşamanın çizgileri kaçınılmaz olarak diğerine etkisini gösteriyor. Son derece karmaşık sosyal çelişkiler düğümü oluşuyor. Toplum süregelen yapısal bunalım içindedir ve eğer bu kısmen yenilenmezse sosyal patlamalara yol açacak durum yaratabilir.

R. Valbuena'nın kanısınca, modernleştirme, üretim güçlerinin gelişmesinin dayattığı, rekabet yasallıklarının ve ayrı ayrı ülkelerde ve üretim ve sermayenin hızla yoğunlaştığı tüm bölgede düzensiz ekonomik gelişme yasalarının koşullandırdığı bir zorunluluktur. Bu açıdan bakıldığında ele alınan olgu *nesnel* niteliktedir. Ancak sempozyumda sorunun öbür yanı, *özel* yanı da ele alındı. Bu, egemen sınıfın çeşitli gruplarını ya da yabancı emperyalist çevrelerin saptanan yolda ilerlemeye engel olan eskimiş yapı ve durumlarda belirli bir yenilenme sağlamak amacıyla yaptıkları ideolojik-teorik ve pratik çalışmaları içeriyor. Başka bir deyişle burjuva politikası, ya da burjuva modernleştirme stratejisi söz konusu oldu. Örneğin, C. Barreto, kapitalist modernleştirmeyi, birincisi, sömürücü sınıfların çıkarına uygun olan *belirli bir gelişme eğilimi* olarak, ikincisi, yerli büyük burjuvazinin yabancı tekellerin amaçlarına ulaşmak için yeni araç ve yöntemler kullandıkları *bir politika* olarak değerlendirdi. Böyle bir politika toplumsal sistemin temelinde değişiklik yapılmasını öngörmüyor. Bu politika varolan toplumsal sistemin değişik öğelerini, sömürü mekanizmasını yetkinleştirmeye yöneliktir.

E. Viera, sorunu şöyle ortaya koydu: Tartışmaya katılanlar temel noktada görüşbirliği içinde. Herkes kapitalist gelişmeden, üretim güçlerinin gelişmesinde *nesnel* eğilimden sözetti. O zaman neden «modernleştirme» kavramını tercih edelim? Genel eğilim başka sorun, kimi «modernleştirme modelleri» sorunu, uygulanan somut politika sorunu da tamamen başka bir sorundur. Bu durumda yerel koşulların, yani devletin başında hangi toplumsal güçlerin bulunduğu, değişik ülkelerin kapitalist işbölümüne katılımlarının niteliğini değiştirme denemelerinin ne de ifadesini bulduğunun, genellikle günümüzde uluslararası durumun özelliklerinin neler olduğunun hesaba katılması gerekiyor.

M. Nascimento şöyle dedi: Tartıştığımız soruna objektif bir yanıt getirebilmek için çeşitli tanımlamaları karşılaştırmak, soyut düşüncelerin sorunlarını aşmak, bölgede gerçek durumun, gerçek değişimlerin analizine başlamak gerek. Bu değişim ise çok ve önemlidir.

NESNEL DEĞİŞİMLER SÜRECİ

J. Silva Colmenares, L. Kubik ve V. Şeynis'in raporlarında Latin Amerika'nın yirminci yüzyılın ikinci yarısında dünya kapitalist ekonomisinde en dinamik gelişen bölgelerden biri olduğu saptanıyor. 1950–1980 yıl-

ları arasında burada toplam gayrı safi ulusal gelir 5 kat, kişi başına düşen ulusal gelir de 3 kat artmıştır.

Sanayileşme elle tutulur sonuçlar verdi. Ulusal gelirden tarım sektörü ile sanayi sektörünün oranı daha 1950 yılında 1:1,5'ti. 1970'li yılların sonunda bu oran 1:4 oldu. Gayrisafi ulusal gelir içinde ağır sanayinin payı bakımından Latin Amerika endüstriye gelişmiş kapitalist ülkelerin göstermelerine yaklaşıyor. Bölge ülkelerinin *bilimsel-teknik potansiyelinin* bazı kolları doğdu. *Toplumsal yeniden üretim* oranlarında da önemli değişimler oldu. 1950'de yüzde 14 olan birikim normu 1980'de yüzde 23'e yükseldi. Yerli üretim (bu uluslararası tekellerin ekonomiye girdikleri için ulusal üretimle eşanlamlı değildir) bir defa kullanılan sanayi malları talebinin tümünü ve uzun zaman kullanılan mallar talebinin yıldan yıla artan bölümünü karşılıyor, üretimde kullanılan materyal ve mamuller sağlıyor.

Birçok gösterge bakımından *uluslararası işbölümünde* Latin Amerika'nın yeri değişiyor. Kapitalist dünyada üretilen ulusal gelirden Latin Amerika'nın payı 1950'de yüzde 5,4'ten 70'li yılların sonunda yüzde 7-8'e yükseldi. Önceleri genellikle tarım ürünleri ve ham madde dış satım yapan bu bölge ülkeleri şimdi sanayi ürünleri-petrol ve kimya ürünleri, makine yapımı kollarında üretilen mallar ve sanayi tüketim malları satıcısı durumuna geliyorlar. İmalat sanayii ürünleri toplam dışsatım ürünlerinin beşte birini oluşturuyor. Arjantin ve Meksika'da yüzde 25'inden çoğunu, Brezilya'da ise hemen hemen yarısını oluşturuyor. Önemli bir gösterge de dış ekonomik ilişkilerin çeşitlenmesi sürecidir, özellikle de Latin Amerika ihracatçıların onlar için geleneksel olmayan alana, sosyalist devletlerin pazarlarına yönelmeleridir. Bu alan, bölgedeki birçok ülkenin dış ticaretinde en dinamik gelişen alandır. Şimdi bu ülkelerin sosyalist topluluk devletleriyle ilişkileri mal alışverişi çerçevesinin dışına çıkıyor, aygıtlar sağlama, bilimsel-teknik işbirliği, kadro yetiştirme alanlarını da kapsamına alıyor.

Kısacası, bölgenin ekonomi sisteminde geleneksel, tek tür, mallar, her şeyden önce tarım ürünleri ve hammadde dışsatımı yapıldığı döneme kıyasla gerçekten önemli değişimler olmuştur. Sürekli çalışan genişletilmiş yeniden üretim mekanizması oluştu. Ekonomik büyüme Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkelerinin çoğunu üretim güçlerinin gelişmesinde daha yüksek düzeye çıkardı. Kapitalist modernleşirmenin bir yanı genel hatlarıyla işte böyle.

Kapitalist modernleşirmenin öteki yanı da son derece ilginç. Üretim güçlerinin tarihte eşi görülmedik ölçüde gelişmesine *yoksulluğun, sefaletin son derece geniş boyutlar alması* eşlik etmiştir. Nüfusun önemli kesimi (birçok ülkede nüfusun çoğunluğu) ekonomik gelişmeden hiç bir yarar görmemiştir. Üretimde meydana gelen ilerici yapısal değişimlere

paralel olarak ekonomik ve sosyal orantısızlık da derinleşmiştir. Bunlar arasında şunları sayabiliriz: Tarımın ekonominin diğer sektörlerinden geriliğinin artması; üretim ile istihdam arasındaki açığın sürekli büyümesi; işsizliğin çok büyük boyutlara ulaşması.

Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkelerinin uluslararası iş bölümüne katılmalarında belirli bir değişikliğe, bu ülkelerin dış pazarlara geniş olarak açılmalarına yol açan modernleştirme eğilimi, aynı zamanda dünya kapitalist ekonomisinin kendiliğinden gelme güçlerinin etkisiyle ve egemen sınıfların bilinçli çabalarıyla yeni *bağımlılık biçimleri* ve bunların dayanaklarını yarattı, bu bağımlılığı «interiorizasyonlaştırdı». Bu şu anlama geliyor: Yüksek düzeyde yoğunlaşmış uluslararası tekelci sermaye Latin Amerika ülkelerinin gelişmesinde başlıca iç faktörlerden biri haline geldi.

S. Romero bununla ilgili olarak, Paraguay'da gözlenen modernleştirme türünün, bağımlı kapitalist toplumun emperyalist sermayenin belirlediği yeni gelişme çizgisine kendini uydurma denemesi olduğunu belirtti. C. Barreto'nun kanısına göre, ABD emperyalizminin Latin Amerika'ya getirdiği her ekonomik örgütlenme şeması, günümüz koşullarında artı değeri benimseme ve sermaye birikimi yasalarına uygun olan belirli amaçlara erişmeyi sağlamaya yöneliktir. Bu, hem bölgedeki ülkeleri sömürme ve yağma etmeye, hem de bunların bağımlılıklarını daha da artırmakla bağlıdır. Bunun açık örneği Peru ekonomisidir. Peru ekonomisi kapitalist modernleştirme gerekçesiyle tamamen ABD tekellerinin çıkarlarına boyun eğerek duruma getirildi.

E. Viera, A. dos Santos ve diğer konuşmacılar üretim ve sermaye yoğunlaşmasının hızlandığına, bazı durumlarda endüstrice gelişmiş kapitalist devletlerin düzeyine çıktığına dikkati çektiler. Birçok ülkede yerli sermaye temelinde ulusal tekeller, yerli ve yabancı sermayeye dayanan ortak tekeller oluştu, finans-sanayi grupları oluşuyor ve finans oligarşi taç giyiyor. Bölgede çağdaş sermaye pazarı oluşuyor.

Ekonomik yapıların ve ilişkilerin yenilenmesiyle bağlı gelişme süreci sosyal gelişmelerden ayrılamaz. Sınıfsal bileşimin oranlarını daha açık olarak ortaya koymaya geçiş anlamına gelen bu gelişmeleri J. Carrera ve C. Perez, kapitalist modernleştirmenin önemli belirtilerinden biri olarak nitelediler. Bölgenin tüm ülkelerinde işçi sınıfı güçlendi. Son on yıl içinde onun toplam sayısı on milyon artarak 50 milyona çıktı. Aynı ayrı işletmelerde üretimin boyutlarının genişlemesi, fabrika işçilerinin büyük bölümünün birkaç kentte yoğunlaşması işçilerin sınıf bilincinin yükselmesine yardım ediyor. Proletaryanın örgütlü eylemleri için koşullar doğuyor. Ücretle çalışanların uzmanlık düzeyi yükseliyor, emekçi halkın mesleksi ve bölgesel hareketliliği artıyor. Bu bağlamda iş gücü piyasası da modernleşiyor.

Teknik aydınların, değişik kategorilerden memurların hızla artması nedeniyle kent orta katmanlarının kapsamı genişledi. Yüksek okullarda şimdi milyonlarca genç öğrenim görüyor. Bu arada orta katmanların sosyal statüsü de değişiyor. Bunun ana nedeni, bu katmanların önemli bölümünün endüstriyel emek biçimine çekilişinin, kapitalizmin üretim ilişkilerinin yayılmasının sonucu olarak onların proleterleşme sürecinin hızlanmasıdır. Proleterleşme, köylü yığınları arasında da sürüyor. Ama bir bütün olarak Latin Amerika'daki burjuva toplumunun ekonomisi, kapitalizm öncesi ve ilk kapitalist yapıların yıkılıp gitmesi sırasında köyden kente akın eden iş gücünü emecek yetenekte değildir. Hazırlıksız sosyal yapılara emek tasarrufu yapan çağdaş teknoloji konuyor. Sanayileşme sürüyor. sanayi gelişiyor, ama yapılan yatırımlar günden güne daha az işyeri sağlıyor. Nüfusun büyük bir kesimi yoksullaşılıyor ve marjinal katmanlar adı verilen kesimin yanında yer alıyor. S. Perez'in kanısınca, toplumdan yabancılaştırma süreci olan marjinalleşme, bölge ülkelerinde kapitalist modernleştirmenin tipik ek ürünüdür. Ve bu Marksistlerin henüz üzerinde az durdukları, az inceledikleri ciddi sorunlardan biridir.

A. dos Santos, H. Fazio ve H. Silva Colmenares, sülâle boyutlarını aşan yerli tekелci kuruluşların oluşmasına dikkati çektiler. Yabancı sermaye ile sıkı bağlar içinde olan ve belli bir teknokrat aygıtı dayanan yeni bir işverenler zümresi oluştu. Onun çıkarları geleneksel oligarşinin hedeflerinden farklıdır. Tekelci burjuvazinin gelişmesinin gereği olarak sosyal piramidin üst katlarındaki değişmeler süreci içinde bölgenin birçok devletinde politik erk çok daha güçlü kuruluşların denetimine geçti. Emperyalizmle toprak ağaları ve tüccarlar arasındaki geleneksel bağlaşıklığın yerini emperyalizmle burjuvazinin diğer katmanlarını kendi başı ve denteimi altında tutan tekелci zümrenin bağlaşıklığı aldı.

Bölge ülkelerindeki reel değişikliklerden söz ederken M. Nascimento, C. Rohee, R. Lewis ve diğerleri şu sonuca vardılar: Kapitalizm çerçevesi içinde ekonomik ve sosyal yapıda belli bir modernleştirme gerçekleşiyor ama, bu çerçeve içinde onun yönü de determinize ediliyor. Modernleştirmenin biçim, nitelik ve sınırlarına Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkelerinde yerleşmiş olan burjuva toplum düzeninin temel özellikleri hissedilir bir biçimde damgasını vuruyor.

E. Viera, 1970'li yıllarda birtakım yeni, olağanüstü olayların gözlemlendiğini belirtti. Ancak burjuva modernleşmesi çelişkili bir olaydır ve çeşitli ülkelerde değişik etki yapmaktadır. Bunun için biz şöyle diyoruz: Muazzam kaynaklara sahip olan, sayıca, nüfusu büyük olan, oldukça büyük pazarı bulunan ve reformcu görüşlü (yabancı sermayeye karşı uzlaşmacı bir tutum içinde olsa bile) bir büyük burjuvazisi olan Meksika'nın durumu, elbette, Anakanın Güney ucundaki ülkelerden farklıdır. Bu ülkelerdeki modernleştirme projeleri, halklara faşist rejimler dayatan em-

peryalizmin karşı saldırısının bir ürünüdür. Bu ülkelerde belli dalların güçlendirilmesi diğerlerinin yıkımı pahasına olmaktadır. Kapitalist gelişme unsurlarının varlığı koşullarında bu modernleştirme, yabancı emperyalist çevrelerin planlarına göre olmaktadır. Halklarımız, emperyalist finans çevrelerinin çıkarlarını kölece savunan faşist rejimlerce uygulanan «çok tedavisi»nin kurbanı olmuşlardır. Hükümet yetkililerinin de itiraf ettikleri gibi, ekonomik çöküntünün, dolayısıyla emperyalist politikanın iflâsının açık seçik görüldüğü Uruguay'da kapitalizm yerinde saymıyor. Diğer yoldaşların konuşmalarında da, asalak finans sermayenin güçlenmesiyle Arjantin'de, Bolivya'da, Paraguvay'da, Peru ve Şili'de yıkımla sonuçlanan süreçlerin hızlandığı görüşü vurgulandı.

Ulusal özellikler üzerinde duran *F. Dixon*, modernleştirme süreçlerinin analizinde ayrı ayrı yaklaşımın çok önemli olduğunu vurguladı. Onun görüşüne göre, bu süreçlerin yönelimi, o ülkede varolan rejime çok bağlıdır. Eğer politik erk ilerici güçlerin eline geçiyorsa, modernleştirme de ulusal ekonominin daha sağlıklı gelişmesi ve halkın ezici çoğunluğunun genliğinin artması amacıyla yönelik olarak kullanılabilir.

J. Carrera, olup bitenlere sınıfsal açıdan yaklaşılması ve olguların sınıfsal özünden hareket edilmesi gerekliliğine işaret etti. Ciddi sosyal-ekonomik sorunlara çözüm getiremediği için Latin Amerika'da kapitalist modernleştirmenin iflâs ettiğini söylemek, onun toplumsal çıkarlar güttüğünü iddia etmek anlamına gelir. Elbette ki, böyle birşey burjuva modernleştirmesine özgü değildir. Üstelik onun özüne aykırıdır.

Görüş değiş-tokuşu şunu gösterdi: İç ve dış buyruklara dayanan kapitalist modernleştirme nesnel süreci, şu veya bu ölçüde bölgenin tüm burjuva devletlerini kapsamıştır. Ancak bu süreç çokyönlüdür ve somut ulusal koşullarda çeşitli biçimler almaktadır. Bu farklılıklar politik rejim tipinden, devletin ekonomiye müdahale biçim ve ölçüsünden, yabancı sermayeye karşı tutumdan, kapitalist sistem içindeki işbölümüne katılımın niteliğinden, ekonomik ve sosyal yapıları yenileme ölçülerinden, kaynaklanmaktadır. Kapitalizmde ülkelerin eşitsiz gelişme yasallığı bu sürecin tempolarında bir kez daha kanıtlanmış oluyor.

Kapitalist modernleştirme bağımlı ve azgelişmiş ülkelerin önünde duran ana sorunlara çözüm getirmemektedir. Ancak belli iç ve dış koşulların etkisiyle bazı reel gelişmeler, örneğin köyde kapitalizm öncesi ilişkiler kaintılarının ve kentte ilkel kapitalist üretim biçimlerinin ortadan kaldırılması, bazı ekonomi dallarında üretim potansiyelinin artırılması ve ayrıca ekonomik büyümenin geçici olarak hızlandırılması olanaklı olabilir. Bununla birlikte, endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerle Latin Amerika ülkeleri arasındaki ilkesel farklar varlığını korumaktadır. Yeniden üretimde bağımlılık tipinin özgüllüğü yeni biçimlerde kendini göstermektedir. Bunun için sempozyuma katılanlar arasında, kapitalist modernleş-

tirmenin ikili karakterine ilişkin görüş destek bulmuştur. Bir yandan şu süreç belli bir teknik-ekonomik ilerleme, üretimin toplumsallaşma oranının artmasını, sermayenin örgütlenmesinde daha üst biçimlerin algunlaşmasını getirmekte, diğer yandan sömürünün yoğunlaşması ve sosyal yaraların çoğulmasına, varolan çelişkilerin sertleşmesine ve yenilerinin belirmesine neden olmaktadır. Başka bir deyişle, burjuva toplumunun bunalımı «modernleştirilmiş bir temel üzerinde daha da derinleşmektedir.

KAVRAMLAR VE REEL POLİTİKA

Yapısal bunalımın derinleştiği ve devrimci savaşımın yükseldiği koşullarda kendi geleceğinden kuşkuya kapılan egemen sınıflar, kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla daha etkin yöntemler bulmak ve uygulamak için tüm güçlerini seferber ediyorlar. Onlar, devrimci patlamayı önlemeye, sömürü yöntemlerinin daha yetkinleştirilmesinin koşullarını yaratmaya, tekellerin konumlarını güçlendirmeye ve bunların kârlarını azami ölçülerde arttırmaya çabalyorlar.

Bu eğilim Latin Amerika'da, dışalıma dayalı bir endüstrileşme döneminin tamamlandığı 1960'lı yıllarda daha da belirginleşti. E. Viera'nın vurguladığı gibi, hammadde dışsatımına ağırlık veren bir ilkel yönelimin yerini alan dışalım yöntemleri, ancak yabancı sermayenin yoğun akışıyla ve bu sermayeye güvence verici önlemlerin alınmasıyla gerçekleşebilir. Bu proteksiyonist (himayeci) politika, iç pazar üzerindeki denetimi aralarında paylaşan bir dizi güçlü işveren gurubunun oluşmasını sağlamıştır. Bunlar, uluslarüstü tekellerle birlikte, emekçi yığınlarının yaşam koşullarının kötüleşmesi pahasına daha yüksek oranlarda kâr elde etmeyi ve «ekonomik liberalleşmeyi» başarmaya yönelmişlerdir.

A. Karavaev şunları belirtti: Bu yeni durumda reformist programların uygulanabilmesi koşulları daha da ağırlaşmıştır. Ve bu da, kapitalist modernleştirme yöntemlerinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Brezilya'da, yeni tipten sağcı-otoriter bir akersel rejimin kurulmasıyla sonuçlanan 1964 hükümet darbesi, bu yöntemlerin çağdaş türlerine geçişi simgelemiştir. Rejim taraftarları «ekonomik gelişmenin Brezilya modeli» olarak bilinen bir strateji hazırladılar. Daha sonraları bunun benzeri bir politika Uruguvay'da (1973 devlet darbesinden sonra), Şili'de (Halk Birliği hükümetinin darbeyle düşürülmesinden sonra ve Brezilya'da kıyasla çok daha kanlı bir biçimde), Arjantin'de (1976 darbesinden sonra) uygulamaya konuldu. Benzer stratejinin unsurları Meksika'nın (özellikle 1976'dan sonra), Kolombiya'nın (1974'ten sonra), Peru ve Jamayka'nın (1980'den itibaren) uyguladığı ekonomi politikasında da ağırlık noktalarını oluşturdu.

Günümüzde modernleştirme politikası daha çok «sağcılar» tarafından, gerici politik görüşlü kişiler eliyle gerçekleştiriliyor. Bundan önceki dönemden farklı olarak modernleştirmenin şimdiki türleri sosyal reformist eğilimlerden bile arındırılmış bulunuyor. Bunlar genellikle neo-liberal ekolün, özellikle de Şikago ekolünün postulatlarına dayandırılıyor. Önceleri modernleştirme politikasında burjuvazinin daha geniş kesimlerine (iç pazara dayanan veya devlet iyeliğini temsil eden gruplara) yönelme eğilimi ağır basıyordu. Şimdi ise bu politika her şeyden önce uluslarüstü tekellerle sıkı işbirliği içinde olan ve bunların çıkarlarını «içerde» temsil eden büyük burjuvazinin çıkarları doğrultusunda gerçekleştiriliyor. Şimdiki «modernleştirme» kendi reformlarını sadece ekonomik yaşam alanını düzenlemekle sınırlıyorlar. Bu tür reformların gerçek amacı, Latin Amerika toplumlarında varlık ve sosyal kutuplaşmayı kamçılama, bunların tekeli-devlet kapitalizmine yükselmesini hızlandırmaktır.

Yığınların yaşam düzeyini düşürme ve sömürüyü arttırma pahasına, daha baskıcı yöntemlerle bir modernleştirme uygulamasına geçilmesi ise, ezilenlerin kaçınılmaz karşıkoşuşunu bastırabilecek bir politik rejimin kurulmasını gerektiriyor. İşte egemen çevrelerin, burjuva demokratik özgürlükleri tamamıyla ortadan kaldırma, Latin Amerika ülkelerinin ezici çoğunluğunda otoriter, dikta rejimleri dayatma girişimleri buradan kaynaklanıyor. Başka bir deyişle, *L. Paso*'nun vurguladığı gibi, bu politikanın ekonomik alandaki yüzü anti-etatizm, «liberalizm» ise, öteki yüzü politika ve ideoloji sorunlarında burjuva devletin «demir» erki oluyor.

Bununla birlikte, birçok sözcünün görüşüne göre, pratikte çeşitli eğilimlerin varlığını da gözönünde bulundurmak gerekiyor. Günümüz modernleştiricilerinin eylemlerinde üç ana doğrultu söz konusudur. Bunlardan birincisini *K. C. Göthner* şöyle formüle etti: ABD sermayesiyle sıkı bağı olan gerici-tutucu çevrelerin politikası. Şikago ekolünün neo-monetarist politikasını tercih edenler de bunlardır. Bu politikanın başlıca amacı, ekonomik bağımsızlık yönelimlerini körletmek, Latin Amerika ülkelerinin geleneksel hammadde sağlama rolünü yeni temellere (yeniden hortlatılan «karşılaştırmalı yararlar» teorisinden çıkılarak) dayandırmak, ulusal ekonominin gelişmesini öngören proteksiyonist önlemleri ortadan kaldırmaktır. Bu çevreler demokratik hareketi boğmak, sosyal ödünlardan vazgeçmek, reel işçi ücretlerini kısıtlamak yoluyla bunalımın tüm yükünü halkın omuzlarına yüklemeyi deniyorlar. Onlar, devlet sektörünü ve kamu harcamalarını «gerekli en alt düzeye» indirmeyi devletin ekonomiye doğrudan müdahalesini kaldırmayı ve bunun yerine dolaylı etkilme önlemlerinin getirilmesini istiyorlar. Böyle bir strateji faşist ve yarı-faşist rejimlerce benimseniyor. Bunun, Reagan yönetiminin, ABD'nin güney komşularına karşı uyguladığı ekonomik politikanın temeli yapılması da çok tipiktir.

H. Fazio, faşist Pinoçet rejiminin ilan ettiği «modernleştirme» yöneliminin somut içeriğini inceledi. Proteksiyonist engellerin kaldırılmasıyla yabancı sermayenin ve malların Şili'ye serbestçe girmesi sağlandı. Yeni şema uyarınca uluslararası kapitalist işbölümüne katılım, üretim yapısını da değiştirdi (günümüzde kapitalist merkezlerde rağbet gören belli ihracat mallarına ayrıcalık tanınıyor, iç pazar ise yabancı mallarla dolduruluyor). Finans sisteminin merkezileştirilmesi amacıyla bir dizi reformlar uygulanıyor. Özel sektörün kârlı saydığı devlet kaynakları özel sermayeye devrediliyor. Emekçileri patron karşısında çok zor durumda bırakan bir «çalışma rejimi» plânı uygulanıyor. Sendikaların ve öteki yığın örgütlerinin bölünmesi ve etkisizleştirilmesi yönündeki girişimler sahneye konuyor ve teşvik ediliyor. Böylece, Salvador Allende hükümetinin devrimci yoldan üstesinden gelmeye çalıştığı yapısal bunalımdan şimdi tekel-devlet kapitalizmi yöntemleriyle çıkma denemeleri söz konusu oluyor.

J. Barrios Salvador'daki sağcı çevrelerin politikasını anlattı. O, ülke koşullarındaki kapitalist modernleşirmenin 1970'li yıllarda sosyal çelişkileri büsbütün sertleştirdiğini belirtti. Bu, tüm toplum sisteminin bunalımıdır. Bu, ülkenin şimdiki tarihsel durumunun maddesel ve politik içeriğini belirlemektedir. Şu da önemli bir olgudur ki, devrim şimdi sadece devrimcilerin iyi niyeti değil, nesnel bir gerçek olarak olmuştur. Salvador'da «reform ve zorbalık» biçimini alan burjuva modernleşirmesi tam bir fiyasko ile sonuçlanmıştır. Çürüyen oligarşi diktatörlüğünü bağımlı kapitalizme dayalı olarak ayakta tutmanın olanaksız olduğu ortaya çıkmıştır.

S. Romero, Paraguay'da sosyal-ekonomik sistemin yapısal bunalımının, kapitalist üretim ilişkilerinin oldukça hızlı gelişmesi ve daha modern teknoloji kullanma eğilimi sonucunda derinleştiğini söyledi. «Itaipu» ve «Jacayeta» adındaki dev hidro-enerji komplekslerinin kuruluşu büyük bir etki yapıyor. Bütün bunlar, erkteki faşist kliği sembolize eden üst yapıyı zorluyor. Şimdi bu yönetimin stratejik doğrultusu, dış ticaret mekanizması aracılığıyla yabancı yatırımları teşvik ederek ve dış borçlanmayı artırarak ekonomiyi «enternasyonalleştirme»ye yönelik bulunuyor.

İkinci doğrultuyu, LAEK'in (!) idelerini benimseyen ve kendine göre uygulayan büyük burjuvazinin reformist politikası oluşturuyor. K. C. Göthner, bu doğrultuya genellikle yerli sanayicilerin, ayrıca devlet işletmeleriyle bağlı olan bürokrasinin uyduğunu belirtti. Onlar, bu doğrultuyla kapitalist gelişmeyi hızlandırarak en yüksek kâr elde etme koşullarını yaratmayı amaçlıyorlar. Burjuvazinin reformist çevreleri, yabancı sermayenin teknoloji ve finans yardımlarına, ayrıca yönetsel hizmetlerine gereksinim

(!) Birleşmiş Milletlere bağlı «Latin Amerika Ekonomik Komisyonu»nun kısaltılmış adı.

duyuyorlar, diğer yandan da yabancı sermayeye «yasal» kurallara uyma gerekliliğini dayatmaya çalışıyorlar. Bu çevrelerin kimi temsilcileri, uluslar-üstü tekellerin eylemlerinden açık hoşnutsuzluğunu belirtiyorlar ve daha sert milliyetçi konumlara geçiyorlar. Bunlar, dış ilişkilerin daha adaletli bir temele oturtulması eğiliminin bir göstergesi olan «yeni uluslararası ekonomik düzen» kavramının oluşturulmasına katılmış bulunuyorlar. Büyük burjuva çevrelerinin daha uzak görüşlü kesimleri, yığınların baskısı sonucunda bazı belli sosyal değişikliklere, ulusal gelirin, sınırlı da olsa, dar gelirliyle yararına yeniden paylaşılmasına hazır görünüyorlar.

J. Carrera, Venezüella'daki kapitalist modernleştirme politikasının 70'li yılların ortalarında, karbon-oksit dünya fiyatlarındaki sıçramadan, ayrıca petrol ve demir endüstrisinin devletleştirilmesinden sonra, yani egemen çevrelerin daha büyük finans kaynaklarına kavuşmasından sonra daha da netleştiğine dikkati çekti. Kapitalist birikim, sadece sömürünün aşırı ölçülere vardırılmasıyla değil, aynı zamanda petrol dışsatımından büyük finans kaynaklarının elde edilmesiyle de hızlandı. Tekelci burjuvazi, uluslarüstü tekellerle sıkı işbirliği içinde hareket ederek millileştirilmiş işletmeleri arpalık olarak kullanıyor ve tüm halkın zenginliğini talan etme ölçülerini genişletiyor. Bugün ekonomik sistemin yaklaşık üçte ikisini teşkil eden devlet sektörü, son yıllarda yönetim organlarını kendi denetimleri altına alan özel tekelci grupların çıkarına hizmet eden bir işlev görüyor.

K. C. Göthner şunu vurguladı: Modernleşirmenin, ele alınan bu iki doğrultusu reel politikada hiçbir zaman saf bir biçimde kendini göstermiyor, sadece birer eğilim olarak kalıyor. Bunun somut örneğini «Brezilya modeli» oluşturuyor. Bu model, ülkenin somut koşullarına uyarlanmış olan ve yerli-yabancı tekellerin, ayrıca devlet sektöründeki menecerlerin çıkarlarına uygun düşen neomonetarist – yeni Keynes'çi yöntemlerin bir karışımı olarak ortaya çıkıyor. Bu bakımdan Brezilya'daki askersel yönetimlerin politikaları, monetarizm öğelerinin daha ağır bastığı Şili, Arjantin ve Uruguay'da uygulanmakta olan politikadan farklılık gösteriyor.

Üçüncü doğrultuya gelince, bunu sosyal-reformist görüşler temsil ediyor. Bunları «demokratik sosyalizm» belgisi altında Sosyalist Enternasyonalin etki alanı olan bölgede yaymaya çalışıyorlar. Sosyalist Enternasyonal'in Latin Amerika Komitesi'nin 1980'deki toplantısında Portekiz Sosyalist Partisi lideri Mario Soares, bu idelerin özünü açıklarken şunları gözönünde bulunduruyordu: «Demokratik» bir planlamanın uygulanması, «özgür» sendikaların kurulması, devlet sektörünün genişletilerek geliştirilmesi, tarım ve vergi reformlarının gerçekleştirilmesi, gelir dağılımının yeniden düzenlenmesiyle sosyal adaletsizliğin giderilmesi ve «çoğulcu» (karma) ekonominin geliştirilmesi. Sosyalist Enternasyonal'in Latin Amerika üyeleri ise «yeni uluslararası ekonomik düzen»i savunuyorlar ve

Batı Avrupa'nın sosyal-demokrasisini bu istemleri yeterince desteklemekle suçluyorlar.

Görüş değiş-tokuşu sırasında, bölgedeki kapitalist gelişmenin dinamizmini karakterize eden ana eğilimlerin, yerel koşullara, egemen grupların çıkarlarına ve güç dengesine göre farklılık gösteren politikalara da yansıdığı vurgulandı. Burada, çeşitli düzeylerde gerçekleştirilen ve uzun vadeli bir dönemi öngören modernleştirmenin önlemler ve yöntemler sisteminin oluşturulmasından söz edilebilir. Bu strateji, sermaye yoğunlaşmasının hızlandırılmasına, finans oligarşisinin egemenliğini güçlendirmeye, devlet-tekelci kapitalizmini yerleştirmeye, daha fazla kâr amacıyla emekçiler üzerindeki sömürüyü artırmaya, ayrıca tekelleşmenin yeni düzeyine ters düşen eskimiş burjuva yapılarını otadan kaldırmaya yöneliktir.

Bununla birlikte, modernleştirme konusunda yapılan açıklamalarla pratik uygulamalar çoğu kez birbirini tutmamaktadır. Bu, çoğu kez tutucu burjuvazinin sakat projeleriyle bile yakından uzaktan ilişkisi olmayan bir demagojiden öte geçmemektedir. Amaç, sadece saf insanları değil, aynı zamanda «ilerici» görüşlere yatkın olan gençliği ve aydınları kazanabilmektir. Birçok durumlarda çağdaş terminoloji «ambalajı» en gerici, insanlık düşmanı projelerin örtülmesi için kullanılmaktadır. Bunun için pratikteki modernleştirme ile nutuklardaki modernleştirme arasına kesin bir çizgi çekmek ve bunların somut politikada kendini nasıl gösterdiğini görmek önemlidir.

MODERNLEŞTİRME VE BAĞIMLILIK

Tartışmaya katılanlar, varolan toplum düzeninin altyapısında ve üst-yapısındaki reel değişikliklerden söz ederken, şu soruları ortaya attılar: Bağımlılığın sürdürülmesi koşullarında «azgelişmişlik sınırını aşmak olanaklı mıdır? Böyle bir durumda bağımlılığın karakteri değişiyor mu? Onun etkinliği artıyor mu, yoksa azalıyor mu?

Bu tür soruların ortaya atılması üzerine sözalın P. Boychuck şunları söyledi: Kanada Komünist Partisi içinde, bundan yarımyüzyıl önce şöyle bir tartışma gidiyordu: Kanada'nın Britanya monarşını hâlâ kabullendiği için, ülkeyi bir İngiliz sömürgesi mi saymak, yoksa Kanada'nın artık ABD'nin bir sömürgesine dönüştüğünü mü söylemeli? Kanada'nın, her hangi bir devletin sömürgesi olmadığının açıklık kazanması için belli bir zaman gerekti. Kanada bizzat kendisi bir emperyalist devlet oldu. Kanada, ABD emperyalizminin etkisi altında bulunsa da, herşeyden önce kendi tekel-lerinin çıkarlarını korumaktadır. Latin Amerika'da da şimdi aynı şeyin olduğu, elbette iddia edilemez. Ancak, benzer olaylarla karşılaşılabileceği varsayımını da hesaba katmak gerek. P. Boychuck, Meksika ve Ka-

nada hükümetlerinin Amerikan otomobil tekellerinin kendi ülkelerine girişine nasıl bir tepki gösterdiklerine dikkatı çekti. Kanada'da, araştırma ve proje hazırlama işlerinden otomobil üretimine kadar bütün bir üretim sürecini kapsayan ulusal otomobil endüstrisi için, güya iç pazarın yetersiz olduğu yolundaki iddiaya artık boyun eğilinmiştir. Bunun sonucu olarak endüstrinin bu dalını sadece ABD'de bulunan işletmelerin şubeleri temsil etmektedir. Meksika ise, iç pazarın Kanada'ninkinden çok daha dar olmasına karşın, «General Motors» ve «Ford» işletmelerini üretim birimlerinin büyük bir kesimini Meksika'ya taşımaya zorlamıştır. Bunun sonucu olarak ülke parça ve yedek parça dışalımını azaltabildi ve dış ticaret bilançosundaki açığı küçülttü. Meksikalıların üretime katkısı ve dolayısıyla da işçi ücreti toplamı arttı. Böylece iç pazar da genişlemiş oldu.

L. Paso şunu belirtti: Gerçekten ülkelerimizde varolan bağımlılığın yansıması, bağımsızlığın bazı belirtilerini de görmezlikten gelemeyiz. Çünkü, kapitalizmin genel bunalımı, dünyadaki güçler dengesinin belirlediği çerçeve içinde gelişmektedir. Kapitalizmin yaşamasına, onun yeni koşullara uymayı başarabilmesi, gerekli olduğu zaman emekçilere ödün vermeyi becerebilmesi yardım ediyor. Üstelik, ileriye doğru reel ilerleme sadece kapitalizmin kendi iç dürtüleriyle değil, aynı zamanda burjuvaziyi üretimin teknik düzeyini arttırmaya zorlayan bilimsel-teknik devrimin olanakları, işçi sınıfının savaşmaları ve diğer durumlarla sağlanıyor.

Bağımlılığı azaltan önemli faktörlerin varlığını vurgulayan *J. West*, ABD emperyalizminin Latin Amerika'da giderek daha büyük bir tepkiyle karşılaştığını belirtti. Hatta, burjuva hükümetleri çoğu kez Reagan yönetiminin kendilerine dayatmaya çalıştığı tutumu kabul etmiyorlar. Böylesi olgular, ayrı ayrı yöneticilerin kişisel çıkışları olarak değerlendirilemez. Bunlar, egemen çevrelerin bir kesiminin sınıfsal çıkarlarını yansıtır.

A. Karavaev, bağımlılık biçimlerinin değiştiğini, ancak belli alanlarda yoğunlaşarak, diğer alanlarda ise zayıflayarak varlığını sürdürdüğünü belirtti. Kaldı ki, azgelişmişlik kavramı görecelidir. Bilimsel-teknik devrim koşullarında üretim güçlerinin dünya ölçüsündeki hızlı büyümesi karşısında «azgelişmişlik baryeri» sürekli yükseliyor. Ve bunu aşma görevi de karmaşıklıyor. Bölgedeki çalışan nüfusun yaklaşık dörtte birini kapsayan yığınsal yapısal işsizliğin kapitalist alternatifler çerçevesi içinde çözümünün olanaksızlığı, ekonomik ve sosyal bakımdan önemli bir halk kesiminin yabancılaştırılmış olması ciddi engeller olarak ortaya çıkıyor. Açık ki, gelişmekte olan ülkeler, kestirilebilen bir perspektif içinde bile emperyalist merkezlerin teknoloji üzerindeki tekeliyle tamamiyle yokedemeyecekler. Bu merkezlerin egemenliği, önceleri finans ve endüstri potansiyeli açısından üstünlüklerine dayanıyordu. Şimdi ise, buna bilimsel-teknik kazanımlar üzerindeki tekel eklenmiş bulunuyor. «Azgelişmişlik

baryeri'nin aşılması, kapitalizmin «ilk katarı»nın hiç karşılaşmadığı şimdiki global sorunların sertleşmesi yüzünden de zorlaşıyor. Kapitalist sistemin içinde bulunduğu genel bunalımın daha da derinleştiği koşullarda Latin Amerika ülkelerinin büyük emperyalist devletlere dönüşmesi ve «ayrıcılıklar kulübü»ne girmeleri çok az bir olasılık görünüyor.

E. Viera'nın belirttiği üzere, geri kalmışlığın aşılabileceği hipotez yadsınmaz. Ancak, o köklü dönüşümler yapılmadan, emperyalizmle ilişkileri koparmadan yaşamda gerçekleştirilmesi olanaksız bazı hükümlere dayandırılmaktadır. Yine de, bunlar göreceli gelişmiş ve aynı zamanda bağımlı ülkeler olacaktır. Ama kuşkusuz burada ne yarı-sömürgeler ne de ilkel bağımlılık söz konusu olmaz. Biz, devlet-tekelci kapitalizminin önemini abartmıyoruz. Ve bu aşamaya giriş olgusunun kabul edilişi temlinde, sözde bugün kendi ülkelerinde emperyalizmle savaşmanın hayatle çarpışmak olduğu sonucuna varan bilim adamlarına benzemek de istemiyoruz. Sanki emperyalizm artık üretim ilişkileri sistemine yerleşmiş (yalnız dış değil) iç faktör de değilmiş gibi. Bununla ilgili olarak C. Kozlu, kapitalist evrimin karakteri bakımından Latin Amerika ülkeleriyle birçok benzerlikler gösteren Türkiye'de de devlet tekelci-kapitalizmi için karakteristik olan kuruluşlar belirlediğini, ancak bağımlılığın belirleyici rolünün korunduğunu belirtti.

V. Şeynis'in kanısınca, Latin Amerika'da devlet tekelci kapitalizmi unsurlarının güçlenmesi eğiliminin kökenleri, nesnel koşullarda yatıyor ve emperyalist merkezlerde egemen durumdaki sosyal güçlerin uzun erimli çıkarlarına uygun düşüyor. Buna paralel olarak, modernleştirme çerçevesinde «alt-emperyalist» yapıların oluşma süreci geliyor. Bu bağlamda, Lenin'in, ulusal (daha doğrusu, ayrı ayrı devletlerde) emperyalizmlerin (2) yanısıra tam haktan yoksun, bağımlı, «bölgesel» emperyalizmlere ilişkin notlarını anımsayalım. Yeni (hiç olmazsa az sayıdaki) üyeler için emperyalist «seçkinlere» katılma yolunun bugün sözde tamamiyle kapalı olduğunu sanmamıza bir neden yoktur. Kapitalizmin yasalarının etkinlik hızı arttıkça, onun uluslararasılaşması sürüyor, eşitsiz, düzensiz gelişmesi de varlığını koruyor.

«Alt-emperyalizm» fenomeninin politik-ekonomik yorumlanmasında çözümleyici kategoriler, tekeller ve dünyanın paylaşılmasıdır. «Alt-emperyalist» güçlerin rolünü, sırf emperyalist ajanlık rolüne indirgemek, ciddi bir basitleştirme. Bunların aktifinde, buralarda tamamiyle sermayeye dönüşemiyen, uluslararası tekelci sermayenin genel sel yatağına akan ve bunda bizzat uluslararası tekelci sermayenin çıkarı olan birikmiş bir zenginlik vardır. «Alt-emperyalist» aktifin unsurları olarak, geniş topraklar, büyük demografik potansiyel, zengin doğal kaynaklar da sayılabilir. Yani, dünya kapitalizminin bağları içinde yeralan, kapitalist olmayan tekelin

(2) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 27, s. 95; c. 28, s. 511.

de önemli bir temeli olabilir. Sistemin merkezlerine oranla daha güçlü bir şekilde olmasa da, kapitalist yapıların artık yerleşmiş olduğu devletlerde emperyalizme dönüşme olanakları daha da geniştir. Bu, Latin Amerika'daki büyük ülkeler için geçerlidir. «Alt-emperyalist» rejimler belirli ölçüde maddesel kaynaklar ve silah gücü biriktirip, daha güçsüz komşularına karşı (yalnız aracı rolünde değil) kendi istek ve savlarıyla ortaya çıkmaya başlıyorlar. Zamanla böylesi rejimler, emperyalizmin başlıca merkezlerinden özerk olma eğilimleri, iki sistem arasındaki savaşımdan ve hatta ulusal kurtuluş hareketinin anti-emperyalist olanaklarından kendi çıkarları için yararlanma çabaları gösteriyor.

J. Carrera, çağdaş Venezuela toplumunun karakterini açıklarken, «alt-emperyalist» deyebileceğimiz unsurların varlığını vurguladı. Ona göre, Venezuela, çok büyük döviz gelirleri sağlayan zengin petrol ve gaz yatakları ve sosyal-ekonomik yapıdaki belirli kapitalist modernleştirme sayesinde Latin Amerika ülkelerinin sırasından ayrıldı. Onun bugün bölgedeki politik ve ekonomik rolü, «büyük üçlü»yü oluşturan Meksika, Brezilya, ve Arjantin'in ağırlığı ve önemiyle kıyaslanabilir. Bugün bölgenin genel fonunda Venezuela, yeni sömürge geçmişini arkada bırakmış, orta derecede gelişme düzeyi olan kapitalist devletlerden biridir. O, sanayileşme düzeyi yükselen, anakaranın öteki ülkelerinden göçmen celbeden bir yaşam düzeyine sahip, bölgesel boyutta bir sermaye devletine dönüştü.

J. Laborde, «alt-emperyalizm» tezi konusundaki kuşkusunu belirtti. O'nun kanısına göre Arjantin'de sermaye birikimi hızlanıyor ve tekelleşme süreci gözleniyor. Yeni, kapitalizmin evrensel yasaları yürürlükte bulunuyor, ancak bu gayet özgün koşullarda oluyor. Bu, sosyal-ekonomik yapının çarpık olduğu, gelişmenin son derece dengesiz olduğu bağımlı bir ülkede oluyor. «Alt-emperyalizm» ve «emperyalizm» gibi terimlerin Latin Amerika ülkelerine ilişkin olarak kullanılmasında son derece dikkatli olmak gerekiyor. Lenin'in yaptığı ayrımı anımsayalım: Bağımlı, yarı bağımlı ve yarı sömürge ülkeler. Böylesi bir saptama, gerçek durumu doğru açıklamaya ve anti-emperyalist cephenin konumlarını doğru belirlemeye yardımcı oluyor. Eğer biz yeni formüllere kapılırsak, baş düşman olarak ABD emperyalizmini gözden kaçırabiliriz. Bu da, ülkelerimizin karşı karşıya getirilmesine yolaçacak, ortak düşmana karşı birlikte savaşımı zayıflatacaktır.

R. Valdes Vivo da Latin Amerika devletleri arasında yapay ayrımın tehlikelerine işaret etti. Ona göre, Latin Amerika'yı Batı Avrupa'ya «çekmek» bölgenin anti-emperyalist potansiyelinin önemini küçüksemek, politik açıdan doğru değildir. En azından, Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın emperyalist sömürünün, dikta ve şantajının kurbanı olduğu temeline dayanan ilkesel «üçüncü dünya» topluluğunu unutmamak gerek. Özellikle bugünkü uluslararası durumda bu ülkelerin tek cephesini eldeki tüm araçlarla güçlendirmek gerekmektedir.

A. Karavaev'in görüşüne göre, bölgedeki kimi ülkeler «alt-emperyalist» işlevler görse de, «alt-emperyalizm» ile emperyalizm arasında büyük bir mesafe vardır. Emperyalizm Leninci anlamıyla, tekelci aşamayı, yüksek düzeyde gelişmiş, çürümeye yüz tutmuş kapitalizmi gerektiriyor. Onun için özellikle karakteristik olan, fazla sermaye birikimidir. Gerçekte ise tüm Latin Amerika ülkelerinde, hatta en «alt-emperyalist olanlarında bile büyük miktarda sermaye yetersizliği vardır ve bu da onları emperyalist merkezlere bağımlı kılmaktadır. Çağdaş kapitalist sistem içinde «alt-emperyalizm» bağımlı, yardımcı bir rol oynuyor. Bu, onu «gerçek» emperyalizmden ayıran ilkesel farklardan biridir.

V. Şeynis'in ilâve ettiği üzere, «alt-emperyalizmden» söz etmek, emperyalizmin kalelerinin yanısıra, onlarla mutlak eşit değerde bir fenomen ortaya çıktığı anlamına gelmiyor. Çünkü «alt» öntakısı bir rastlantı olarak konmamıştır. Latin Amerika'da devlet tekelci eğilimlerinin varlığını kabul etmek ve aynı zamanda «alt-emperyalizmi» kesinlikle yadsımanın doğru olacağı kuşku götürür. Çünkü tekel (özel veya devlet) yayılmacılık ve emperyalist eğilimler yaratıyor. Bununla ilgili olarak C. West'in belirttiği üzere, eğer Latin Amerika burjuvazisi veya onun önemli bir kesimi modernleştirmeyi sağlamak için kendi çıkarlarını ABD emperyalizmi ile bağlı görüyorsa, bu, onun kendi emperyalist emelleri olmadığı anlamına gelmiyor. Önce iç, sonra da dış pazarda yayılmacılık istem ve çabası, kapitalizmin ayrılmaz bir niteliğidir. Böylesi bir eğilim kapitalizmin doğuşuyla ortaya çıkıyor, onun emperyalizm aşamasına geçmesini beklemek zorunlu olmuyor.

V. Davidov şunu belirtti: Bağımlılıkla geri kalmışlık arasında mekaniki bir neden-sonuç bağı kurulmamalıdır. Aslında dünya kapitalist ekonomi sistemi çerçevesinde geri kalmışlık her zaman bağımlılık demektir, ama bağımlılık geri kalmışlıkla eş anlamlı değildir. Bağımlı ülkelerin ekonomilerinde birçok modern sektörler bulunabilir. Ve gelişme düzeyinin yükseltilmesi bazen emperyalist merkezlerin çıkarlarına bir işlev görebilir. Nitekim, söz konusu bölge ülkelerinde eylem gösteren ABD'nin «hammadde» tekelleriyle radio-elektronik şirketlerinin çıkarları aynı değildir. Egemenlik ve bağımlılık anlamına gelen ve belirli bir toplumsal bağ olarak algılanan bağımlılık yalnız devletlerin ekonomileri arasında kurulmuyor. O, egemen ve bağımlı ülkelerin sınıfları arasındaki ilişkilerde de gerçekleşiyor. Artı ürüne el konması ve onun benimsenmesinde anlamını buluyor. Dünya kapitalist ekonomisi içindeki karşılıklı bağlara özgüdür. Ve eğer bağımlılığı belirli sınırlar içinde ele alırsak, onun güçlenme eğilimi gösterdiğine, taşırayı ayıran aşılabilir çizgiye dair sonuçlar haklıdır. Gerçek durum bir bütün olarak ele alındığında, iş değişiyor. Bağımlılık önemli bir unsurdur ve kuşkusuz modernleştirme «projelerini» etkilemektedir. Ama o hiç de mutlak değildir. Nitekim, reel sosyalizmin etkisini, yerli burjuvazinin özgün çıkarlarını yok sayamayız. Yerli burjuvazinin

önerdiği her «modernleştirme projesi» uluslararası kapitalist işbölümünün sınırlı seçeneğini hesaba katmak zorundadır. Ama aynı hesaba, bağımlılığın etkisini nötralize eden faktörler de katılabilir. Üstyapının, bağımlı nitelikteki altyapı karşısındaki özerkliğini hesaba katma da önemlidir.

Sempozyuma katılanlar şunu saptadılar: Latin Amerika ülkelerinin ezici çoğunluğunda kapitalist gelişme, modernleştirme bağımlılığın dar sınırları içinde, uluslarüstü tekellerin aktif katılımı ve etkisiyle gerçekleşiyor. Bu, bağımlılığın artması eğilimini getiriyor. Ama, oluşan durumun özellikleri yalnız bağımlılıkla izah edilemez. Emperyalist tekeller sırrı dış güç değildir. Onlar giderek daha büyük ölçüde iç faktöre dönüşüyor. Bu faktör, bölge ülkelerinin ekonomisi ve politikası üzerinde derin izler bırakıyor. Ancak, bu koşullarda bile, ulusal burjuvazinin belirli çevreleri, emperyalizmin çıkarlarıyla uyumlayan, bazen de çelişen politika uyguluyor. Bununla birlikte, gerçek bağımsızlığı sağlamak için, oligarşinin erkine dokunan köklü dönüşümler yapmak, emperyalist merkezlere bağımlılığa son vermek gerek.

DEVİRCİ GÜÇLERİN SORUMLULUĞU

Sempozyumda söz alanlar devrimci güçlerin görevlerini görüşürken, bu görevleri, kapitalist gelişme süresince ekonomik ve sosyal yapıda ortaya çıkan nesnel değişimler süreciyle bağıntı içinde ele aldılar. Devrimci güçler, Latin Amerika burjuvazisinin ve dış emperyalist çevrelerin «modernleştirme» stratejisi karşısındaki alternatifin formülasyonuna temel olan programları geliştirip iyileştirmek için sürekli çaba harcıyorlar. Reformist savlarla, burjuva ve küçük burjuva hayallerle ideolojik savaşında böylesi programlar büyük önem taşıyor.

Endüstri üretiminin artışı ve boyutlarının büyümesi, proletarya saflarının çoğalmasına ve emekçilerin toplumsal yaşam koşullarının değişmesine yolaçıyor. *M. Nassemento* ve *R. Luis*'in belirttiği üzere kapitalist modernleştirme sömürüyü yoğunlaştırmakla kalmıyor, işgücü pazarında da gelişmelere neden oluyor. Büyük işletmelerde işgücü yoğunluğunda önemli artış oluyor ve bu da işçi örgütlerinin oluşup güçlenmesine yardım ediyor. Komünist hareketin sosyal temeli nesnel olarak güçleniyor. Buna paralel olarak devrimci güçlerin ve en başta komünistlerin proletaryanın, tüm emekçilerin çıkarlarını savunmada sorumluluğu artıyor.

Burjuvazinin bir kesimini de etkileyen kapitalist modernleştirme süreci, burjuvazinin daha da ayrışmasına yolaçıyor. Lenin, tutucu, liberal ve reformist burjuvazi arasındaki farkı ayırdetmenin büyük önemini vurgulamıştır. O, şöyle diyor: «Bu farklar net, yani soyut, yani henüz pratik, yığınsal, politik eylemler için olgunlaşmamış komünizm açısından tamamiyle önemsiz ve küçüktür. Ama, yığınların bu yığınsal eylemi açısından

bu farklar son derece önemlidir.»⁽³⁾ Burjuvazinin değişik işlevlerini ayır- dedebilme, yalnız bugünkü değil, yarınki bağlaşıkları ve düşmanları sap- tayabilme ustalığı, devrimci savaşının çok önemli bir yönüdür.

Latin Amerika'da kapitalist modernleştirme ekonomik yaşamın ulus- lararası anlaşmasıyla sıkı bağ içindedir ve bu da işçi sınıfı savaşımının uluslararası anlaşması demektir. Görüş değişik tokuşuna katılanlar, yeni sınıfsal dayanışma biçimleri bulmak gerektiğini vurguladılar. Dış, uluslar- arası faktörler işçi hareketinde büyük bir rol oynuyor. Artan politik bilin- ciyle hareket eden Latin Amerika ve Karayipler bölgesi işçi yığınları top- lumsal eylemlerinde, yalnız iç sorunlara değil, barışı ve halkların güven- liğini koruma, anti-militarizm gibi uluslararası sorunlara da ilgi gösteri- yor, devrimci kazanımlarını savunon ve faşist diktatörlük altında ezilen halklarla dayanışma içindedirler, onlara destek gösteriyor.

Toplumsal çelişkilerin derinleşmesine, emek ile sermaye arasındaki ana antagonizmin ön plana çıkması eşlik ediyor. Latin Amerika'da bu uyuş- mazlık özel bir içerik taşıyor. Çünkü, *J. Silva Colmenares*'in belirttiği gibi, bağımlı burjuva toplumunda sermaye hem iç hem de dış unsurlarıyla temsil ediliyor. Bu da sosyal ve anti-empyralist savaşımın birleşmesi için gerekli temeli güçlendiriyor. Modernleştirme de kendi payına, toplum içinde gelişmelere: tüm öteki katmanların karşısında yer alan tekelci seç- kinler grubunun oluşup ayrılmasına yolaçıyor. Bu süreç, en geniş koalıs- yonlar için ilkesel temel yaratıyor.

H. Fazio, Şili deneyinden hareket ederek, işçi sınıfı için bugün en önemli olanın, böylesi geniş kapsamlı birliği sağlamak olduğunu belirtti. Birlik politikası, faşist türü «modernleştirme»den zarar gören değişik halk katmanlarının istemlerini yansıtmak zorundadır. Birlik politikasının ana amaçları, faşizmin politik, ekonomik ve sosyal temelini yoketmek ve ülke- nin önünde duran sorunların çözümüne emekçilerin yığinsal katılımı için olanaklar sağlamaktır. Bu yoldan ilerliyerek, demokratik devrimin amaç- larına yaklaşılabılır.

Tartışmalar gösterdi ki, modernleştirme politikası üretim aygıtının bir kısmının yokedilmesinden (Arjantin, Bolivya, Uruguay ve Şili'de olduğu gibi) kimi kuruluşların gerçekten yenilenmesine dek (örneğin, Venezuela, Meksika, Brezilya ve Dominik Cumhuriyeti'nde) varan geniş bir yelpaze içinde değişiyor. Ama her durumda devrimci güçlerin önünde, burjuva gerici çevrelerinin ve onların empyralist koruyucularının planlarını ağığa vurma görevi duruyor. Sempozyumda, komünistler için, ulusal özellikleri ve modernleştirmenin uygulandığı alanın özgün niteliklerini gözardı et- meden, kapitalist modernleştirme projelerinin sınıfsal açıdan sınırlı nite- liğini ortaya çıkarma ve göstermenin zorunluğu vurgulandı. Şunu da gör-

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 80.

mek gerek ki, emperyalizm yeni «ortak» grupları arıyor, buluyor ve oluşturuyor. Devrimci öncünün zamanında gurusulmuş eylemleri, emperyalizmin dayanaklarının genişlemesini önleyebilir.

S. Behak'ın belirttiği üzere, Uruguay komünistlerinin, ülkelerinin geleceği ve bugünkü rejimin politikası karşısındaki alternatifin ne olduğu konusunda, kendi görüşleri vardır. Sosyalist önlemlerden ve dolaysız yakın perspektiften söz etmeye henüz neden yoktur. Parti birkaç aşamalı eylem programı hazırlamıştır. Birinci aşama, kapitalist gelişme biçimlerinin çerçevesini aşmayı gerektirmiyor. Ama, bu aşamalardan geçilerek ilerlemek, halkı sosyalizme ulaştıracaktır. Bu artık ülküsel değil, tamamiyle reel bir perspektiftir.

J. Laborde'nin vurguladığına göre, Arjantin'deki askersel rejimin politikası karşısındaki alternatif, her durumda, politik sorunların çözümüne bağlıdır. Bu nedenle Arjantin komünistleri ülkenin ulusal çıkarları yararına uyumlu gelişmesini sağlayabilecek ilerici, bağımsız bir devletin kurulması sorununu ortaya koyuyor. Bu değişikliklerde çıkarı olan sınıfların, yönetim manivelalarını kendi eline almaları gereklidir. İlerici güçler, modernleştirme programının, devletin olanaklarından endüstrinin ana kollarında daha etkin yararlanılması temelinde gerçekleştirilmesinden, uluslararası tekellerin eylemlerinin sınırlandırılması ve avarlanması, yeni pazarlardan yararlanılmasından ve özellikle sosyalist toplulukla ilişkilerin geliştirilmesinden yana çıkıyorlar.

Sempozyuma katılanlar şunu vurguladılar: Devrimci güçlerin, oligarşi ve emperyalizme başarıyla karşı koyabilmesinin en önemli koşulu olan sınıfsal bloklar ve politik birlik için, demokratik platforma gereksinimi vardır. Yakın amaçların yelpazesi son derece genişler aynı zamanda, ulusal koşullara uygulama açısından, somuttur. Her komünist ve işçi partisinin, öteki devrimci örgütlerin kendi deneyimi vardır. Ama, bunların önerdiği eylem programları, çoğu hallerde, ortak savaşım perspektifi açan anlaşmalara varılmasına olanak veriyor.

Komünistlerin, öteki devrimci çevrelerle birlikte anti-emperyalist kurtuluş hareketinde, toplumun demokratik dönüşümü ve sosyalizm uğrunda savaşımında öncü olabilmesi. Dönüşümler sürecinin kapitalist biçimi «modernleştirme» ile sınırlandırılmasının, gerçek toplumsal ilerleme için geniş olanaklar açılmasının güvencesi işte budur.

Seçim sistemi: Demokrasinin lut

Birçok BSS okuyucusu sosyalist ülkelerde gerek üretim alanında gerekse devlet ve idari işler alanında halkın yönetime katılması gibi politik yaşamı açıklayıcı somut gerçekleri öğrenmek istiyor.

Dergimiz bu istemleri karşılamak için sosyalist demokrasinin gerçeklerini yansıtan bir seri yazı yayınlamaya karar verdi. Bunların ilkinin oluşturulan aşağıdaki yazı, devlet aygıtındaki temel organlarının oluşumu üzerinedir.

OY KULLANMA HAKKI

Erkin halka ait olduğunun resmen ilan edilmesiyle birlikte, sosyalizm bu gerçeğin somut olarak yaşama geçirilmesi yolunda etkili bir politik mekanizma oluşturdu. Bu mekanizmanın temel unsuru, halkın oluştuğu ve doğrudan halkın sorumluluğunda olan ve her bir parçası birbirleriyle uyumlu, eşit bir temsil sistemidir. Bu temsil sistemi aracılığıyla halk, kendi hkmetini, kendisine ait olan devletin işlevlerini yerine getirip getirmediğini denetleyebilir. (1)

Sosyalist temsil organları, yalnız seçim yoluyla oluşturulurlar. Bu bakımdan seçimler halkın kendi kendini yönetmesinin en önemli simgesidir.

Sosyalizm koşullarında oy kullanma hakkı geneldir. Bunun anlamı şudur: Belli bir yaşa gelen her yurttaş oy kullanabilir, ve temsil organlarına seçilebilir. Birçok sosyalist ülkede oy kullanma yaşı 18'dir. (Küba'da seçmen yaşı daha küçük, 16'dır, ama Halk Meclisine sayılay adayı olabilmek için 18 yaşını doldurmuş olmak gerekir.) Bazı ülkelerde pasif oy hakkı (seçilme hakkı) için yaş sınırı biraz yüksektir. Polonya'da Seym'e sayılay seçilme yaşı 21, Vietnam ve Çekoslovakya'da 21 ve Romanya'da bütün temsil organlarına sayılay seçilme yaşı 23'tür.

Oy kullanma hakkı üzerine her hangi bir sınırlama olmaması, halkın bilincinin ve politik aktivitesinin yüksek düzeyde olması nedeniyle sosyalist ülkelerde oy kullanma çağına gelen nüfusun tümü kendi iradesi, kendi isteğiyle oy kullanmaya gider.

Sırası gelmişken bu konuyu burjuva devletleriyle karşılaştıralım. Bu ülkelerde oy kullanabilme hakkı için yaş sınırı çok yüksek tutulmuştur. Örneğin Fransa ve İsveç'te sayılay olabilmek yaşı 23, Belçika, Yunanistan, İtalya, ABD, Japonya ve diğer bazı ülkelerde n az 25'tir. Hatta daha

(1) Bu sayıda, Sovyetler rneği ele alınarak sosyalist temsil organlarında özü ve görevleri üstüne, SBKP MK Politik Büro aday yesi, SSCB yüksek Sovyeti Prezidyumu Birinci Başkan Yardımcısı V. Kuznetsov'un bir yazısı yer almaktadır.

üst meclislerde (kamaralarda) yaş sınırlaması daha yüksektir. Örneğin İtalya ve Belçika'da senatör olabilme yaşı 40'tır.

Burjuva toplumunda oy kullanma hakkı ayrıca birçok başka nitelikler de gerektirir (mülkiyet sahibi olma, eğitim, bir konut sahibi olma, ırk gibi). Öte yandan burjuva toplumlarında emekçi yığınları seçimleri kendi durumlarını iyileştirme aracı olarak görmedikleri için, seçmenlerin isteklerini çarpıtan, yerine getirmeyen sisteme duydukları güvensizliğin bir ifadesi olarak seçimlere katılıp katılmama konusunda giderek daha kayıtsız davranmaktadırlar. Böyle bir durum, yani geniş yığınların seçimlere katılmaması özellikle ABD'de gözlenmektedir. Örneğin, 1962'de Kongre ara seçimlerinde oy kullananların oranı % 46,5'un üzerinde değildir. Bu oran 1974'de % 38'e, 1978'de ise % 35'e düşmüştür. 1980'de yapılan ABD başkanlık seçimlerinde seçmenlerin ancak % 52,3'ü seçim sandıklarının başına gitti. Bunların da % 51'i Ronald Reagan'ay verdi. Yeni başkan böylece oy verme hakkına sahip yurttaşların ancak % 26'sı tarafından seçilmiş oldu.

Sosyalist ülkeler anayasaları, oy kullanmada eşitlik hakkı ilkesini güvence altına alırlar, başka bir deyişle, sosyal durumuna, varlıklı olup olmamasına, milliyetine ve bunun gibi diğer niteliklerine bakılmaksızın kadın veya erkek her yurttaş sayıların seçiminde eşit haklara eşit olanağına sahiptir. Bu, her şeyden önce, seçimlerde her oy kullanana aynı temsil organı için bir oy hakkı verilmesiyle ve halkın eşit olarak katıldığı anayasal organların oluşturulmasıyla sağlanır.

«Bir kişi, bir oy» ilkesi burjuva anayasalarında da yer almaktadır. Fakat uygulamada bu ilke birçok hallerde çiğnenir. Bu ilke sonuçta şöyle kullanılır: Örneğin, «seçim coğrafyasına» göre, iktidardaki parti, karşı partiye oy verecek seçmen sayısının yoğun olduğu bir veya birkaç seçim bölgesine en alt sınırdaki sayıların sayısı tespit ederek, o bölgeyi etkisiz hale getirir. Geri kalan seçmenler, yönetici partiye çok sayıların çıkaracak şekilde diğer seçim bölgelerine dağıtılır. Böyle bir sistemle seçim bölgeleri garip bir hal almakta ve göze çarpacak şekilde tamamen birbirinden farklı bölgeler oluşturmaktadır. Bazı kesimlerin seçim bölgelerini kendi çıkarlarına göre biçimlendirme sistemi, ABD'de kentlere göre daha büyük bir temsil gücü gördükleri kırsal kesime daha uygun düşmektedir. Bu da burjuva bölgelerini proletaryaya yakın çevrelerden iyice ayırma olanağı veriyor. İngiltere'de kentlerdeki bir bölgeden sayıların seçilmek isteyen biri, çoğu kez, bir köy bölgesinden çıkacak sayılarından birkaç kat daha fazla oy sağlamak zorundadır.

Sosyalist ülkelerde seçim sisteminin son derece demokratik bir nitelikte olduğu şu gerçeğe daha iyi anlaşılabilir. Seçilen adayların tümü olmasa bile büyük bir kısmı emekçi halk kesimlerinin ana gruplarının, yani işçilerin, köylülerin temsilcisidirler. Bunlar SSCB Yüksek Sovyetinin

%, 51'ini, DAC Halk Meclisinin %, 59'u nu, Moğolistan Büyük Halk Hurl'nin %, 55,7'sini oluştururlar.

Bu nedenle sosyalist parlamentolar çoğu kez o ülkenin «kollektif bir portresi» olarak adlandırılırlar. Nüfusun temel kesimi ve çalışan halk gruplarının çıkarları parlamentoda temsil edilir.

Burjuva lkelerindeki parlamentolar ise, bu toplumun sosyal yapısının kaba bir görünümünü bile vermekten uzaktırlar. Örneğin ABD'de 535 Kongre yesinin içinde bir tek işçi yoktur, fakat 140 iş adamı ve banker, 47 burjuva gazetesi sahibi ve editörü, 25 büyük çiftlik sahibi ve tekellerin yasal danışmanlığı ve avukatlığını yapanların bağlı oldukları örgütlerin başı 243 kişi. Böyle bir erk organının kimlerin çıkarını savunacağı açıktır.

KOLLEKTIF DENEYİMİN ZENGİNLİğİ

Birçok sosyalist ülkede temsil organlarına doğrudan seçim yapılır. Yani saylavlar yurttaşlar tarafından doğrudan seçilirler. Bununla birlikte tek tek ülkelerin somut koşullarında diğer sistemler de uygulanır. Örneğin, bir birimin oluşması doğrudan veya dolaylı seçimlerle gerçekleşir. Macaristan'da kent ve köy komiteleri (konsilleri) ve hatta Devlet Meclisi yurttaşlarca doğrudan seçilir, fakat bölge komiteleri kent ve köy komiteleri tarafından seçilir. (Budapeşte Meclisi Buadpeşte'nin, kent ve bölge komiteleri tarafından). Küba'da belediye meclisini halk seçer ve belediye meclisleri de daha sonra taşra meclislerinin delegelerini ve Ulusal Meclis saylavlarını seçer.

Daha önce söylenenlerden de anlaşılacağı gibi, sosyalist seçim yasaının ortak demokratik ilkeleri, tek tek ülkelerin politik yaşamı içinde bir-birinden değişik bir şekilde uygulanır. Bir «model»in kr bir kopyası sosyalizme yabancıdır. Her lke şu veya bu ilkenin uygulanmasında kendi ulusal geleneklerini koruyarak, emekçilerin politik deneyimlerinden yararlanarak, kurulmakta olan yeni toplum yapısının tarihsel somut koşullarını da göz önüne olarak kendine özgü bazı özellikler geliştirir.

Bu, temsil organlarının oluşumu sürecinde ortaya çıkan farklılıklarla ve ya başka bir deyişle, *temsil ilkelerinin* uygulanmasında daha açık ortaya çıkıyor. Birçok sosyalist ülkede halkı temsil eden organlar *bölgesel alanlar ilkesine* göre seçilir. Yani yurttaşları temsil eden saylavlar oturdukları bölgeden seçilir.

Seçim birimleri seçimler için oluşturulmuş belli bölgesel alanlar olabilir (birçok ülkede olduğu gibi) veya bölgesel kollektif alanlar olabilir. (Küba'da belediyeler şeklinde bölünmüş alanlar, Macaristan'daki kent ve köy toplulukları ve Yugoslavya Cumhuriyetleri'ndeki bölgesel topluluklar.)

Ülkenin tüm nüfusunu temsil eden ve belli bölgesel alanlar ilkesine göre seçilen meclislere ek olarak, Sosyalist federasyonların parlamento-larının *uluslar ilkelerine* göre seçilmiş meclisleri de vardır. (SSCB'deki Uluslar Sovyeti, Çekoslovakya'daki Uluslar Meclisi (kamarası) ve Yugoslavya'daki Cumhuriyet ve eyaletlerin Meclisleri (kamaraları) gibi).

SSCB Yüksek Sovyeti Uluslar Sovyetindeki sayımlar ulusal devletlerin yurttaşları tarafından seçilir: Bu sayımların sayısı her bir Birlik Cumhuriyetinden 32, her bir özerk cumhuriyetten 11, her bir özerk bölgeden 5, ve her bir özerk yöreden 1'dir. Böyle bir temsil modeli SSCB'deki ulusal devletlerin eşitliğini sağlar. Bu aynı zamanda gerçek ulusal eşitliğin, büyük ve küçük bütün etnik grupların ekonomik ve kültürel gelişmelerinin de güvencesidir SSCB Yüksek Sovyetinde 61 ulustan sayımlar, Birlik Yüksek Sovyetlerinde ve özerk cumhuriyetlerde 71 ve yerel Sovyetler de 100'den fazla ulus ve halk grubundan sayımlar vardır. Şu da bir gerçektir ki, ülke nüfusunun % 52,3'ünü Ruslar oluşturduğu halde, Sovyetlerdeki Rus sayımların oranı % 45'tir. Buna karşın Kazak nüfusu % 2,5'tur, ama sayımlar oranları % 2,99, Litvanyalıların nüfusu % 0,55'tir, ama sayımlar oranları % 0,82'dir. Yine özerk cumhuriyetlerin nüfusu SSCB'nin toplum nüfusunun ancak % 8'ini oluşturmalarına karşın bunları SSCB Yüksek Sovyeti Uluslar Sovyetinde temsil eden sayımlarının oranı % 29'dur.

Buna benzer bir durum (aşağıdaki çizelgede de görüldüğü gibi) Çekoslovakya Federal Meclisi'nin Uluslar Meclisi'nde (kamarasında) de gözlenebilir.

	Sayımlar sayısı	Yüzde %	Nüfusun etnik bileşimi %
Çekler	71	47	65
Slovaklar	62	41,4	29,2
Macarlar	12	8	4
Almanlar	1	0,6	0,6
Polonyalıları	2	1,3	0,5
Ukraynalıları	2	1,3	0,4

SSCB ve Çekoslovakya parlamentolarında en küçük etnik toplulukları temsil eden sayımlar oranı, bu toplulukların toplam ülke nüfusu içindeki oranlarından daha büyüktür. Bu «eşitsizlik» tüm sosyalist ulusların ve etnik grupların tam eşitlikleri ve çıkarları doğrultusunda gerçek bir şekilde temsil edilmelerini sağlar.

Burjuva ülkelerinin yaşam pratiğinde bunların hiç biri görülmez. Bu ülkelerin parlamentolarında veya diğer devlet organlarında etnik azınlıkların temsil edildikleri çok ender görülür. Üstelik bu ülkelerin çoğun-

da bu türlü temsil sistemine sınırlamalar getirilmiştir. Bunun en açık biçimi ve en çirkinini gericiliğin elinde bir silah olarak kullandığı ırk ayrımıdır. Yalnız Güney Afrika'da değil ABD'de de siyahların yalnızca renklerinden dolayı oy kullanma hakları resmen yasaklanmıştır. Siyahlara karşı «moral» diye bilinen aşağılama («iyi karakter», «ortak duygu» vb.) de içinde olmak üzere mülkiyet ve eğitim sınırlamaları esas olmak üzere zalimce bir ayrımcılık sürdürülmektedir. Bu koşullar sonucu Indiana'lılar, Chisanos'lar ve etnik azınlıkların çoğu hiç temsil edilmezken, ABD Kongresi'nin üyelerinin %95'i beyazlardan oluşmaktadır.

Son olarak şunu da belirtmek gerekir, ki, sosyalist ülke seçimlerinde üretime dayanan temsil ilkesi de işler. Birçok hallerde sayılabılır kolektifler tarafından belirlenir. Bu ülkelerin bazılarında yasalar, kolektiflere seçtikleri temsilcilerin çalışmalarını denetleme hakkını da tanır. Küba seçim yasası emekçilerin bazı kesimleri için özel seçim bölgeleri oluşturulmasını öngörür.

Sosyalist ülkelerde bölgesel, etnik ve üretim temeline dayanan temsil ilkeleri, emekçi halkın en yüksek çıkarlarının, kolektiflerin ve tüm halkın çıkarlarının ahenkli bir şekilde birliğinin gerçekleşmesini sağlar.

HALKIN KARARIYLA

Sosyalist temsil organlarına sayılabılır adaylarının belirlenmesi işlemi son derece demokratik bir öz taşıır. Adayların belirlenmesinde politik partilerin yığın ve kolektiflerin söz hakkı vardır. Sayılabılır adayları genel toplantılarda yeni hem çalışma ve hem de oturum yerlerindeki toplantılarda olduğu gibi, yerel parti ve yığın örgütlerini toplantılarında da belirlenir. Birçok seçim bölgesinin bulunduğu Sovyetler Birliği'nde her yer için sayılabılır adayı seçilir. Seçmenler tartışmalar, görüşmeler sonucu en uygun adaylar üzerine karar verirler. Halkın seçim kampanyasına katılma derecesini anlatabilmek için yalnızca şu gerçeği belirtmek yeter: SSCB'de 1980'de yapılan son seçimlerde, 8.600.000'in üzerinde toplam üyesi bulunan 937.000 seçim komitesi vardı. Bunların %44,7'si işçilerden, %13,1'i kooperatif üyesi köylülerden, %42,2'si doktor, tarım uzmanı, mühendis, öğretmen, öğrenci ve diğer halk gruplarından oluşuyordu.

Şunu da belirtmek gerekir ki, adayların belirlenmesine aktif bir şekilde katılma olanağı gerçek demokrasilerde oy kullanma kadar önem taşıdığı halde, kapitalist ülkelerde seçmenlere seçim listesine yazılacak isimlerin karar verilmesinde söz hakkı bile tanınmaz. Böyle bir hak yalnızca parti liderlerine, çeşitli politik gruplara tanımış bir ayrıcalıktır. Örneğin ABD'de en yüksek seçim birimlerine girecek adaylar nüfusun büyük çoğunluğunun ancak %5'i tarafından özellikle de, yönetimdeki sınıfın parti örgütlerinin ve diğer örgütlerinin üyeleri tarafından belirlenir.

Son yıllarda sosyalist ülkelerde adayların belirlenmesiyle ilgili seçim çalışmalarının daha da demokratikleştirilmesine doğru bir eğilim gözlenmektedir. Örneğin Bulgaristan, Macaristan ve Küba'da yerel temsil organlarına girecek adaylar doğrudan seçim toplantılarında belirleniyor.

Sosyalist ülkelerde yasalar, her yurttaşta, seçilmesi gerekenden daha fazla aday gösterme ve belirleme olanağı tanır. Örneğin SSCB Yüksek Sovyeti yönetmeliğine göre bölge seçim komisyonları, «yığın örgütlerinin ve emekçi kesimlerinin oluşturduğu birliklerin SSCB Yüksek Sovyetine gösterdikleri sayılab adaylarını seçim listelerine geçirmek zorundadırlar». Bazı ülkelerde bir yer için birkaç aday belirlenir. DAC'ta, belli bir temsil organındaki yerlerin sayısından daha fazla sayıda belirlenen adayların oranı tahminen % 20-25'tir. (Burada aday gösterilip de seçilmeyenler sayılab aday oluyorlar, temsilcilik organında her hangi bir yer boşaldığı zaman, bu adaylar arasından dolduruluyor.)

Küba'da yasalar belediye meclislerindeki her bir yer için 2'den 8'e kadar aday belirlenmesini gerekli görür. Macaristan'da 1980 seçimlerinde yerel temsil organlarındaki 59.270 yer için 61.062 aday belirlenmişti; 1.767 seçim bölgesinde her bir yer için 3 aday ve bir seçim bölgesinde bir yer için 4 aday yarıştı. 352 sayılabdan oluşan Macaristan Devlet Meclisi için yapılan son seçimlerde 367 aday vardı, başka bir deyişle, 15 seçim bölgesinde halk seçim listesindeki 2 adaydan birini sayılab seçti.

Bu da bir gerçektir ki, sosyalist ülkelerde adayların seçimi politik programlar arasındaki bir rekabete, değişik partiler arasındaki bir savaşa dönüşmez. Tüm adaylar, emekçi halkın adaylarıdır, onun çıkarlarını savunurlar. Bu nedenle, seçimlerde halk seçilecek işe en yetenekli kişileri, en uygun adayı seçmek için titizlikle düşünür.

Elbette, sosyalist seçim sisteminde uygulanabilecek demokrasi ilkelerinin tümünün tam anlamıyla uygulandığı veya seçim çalışmalarında artık daha fazla bir ilerleme göstermenin gereksiz olduğu söylenemez. Tam tersine, hala birçok zorluklar ve çözülmemiş sorunlar vardır. Seçim sistemi de içinde olmak üzere halk erkinin tüm kurumlarının verimliliğini daha da artırıcı yollar bulmak amacıyla araştırmalar devam etmektedir. Fakat sosyalist bir toplumda emekçiler için önde gelen, özünde ve biçiminde, burjuva sistemlerinin verebileceğinden de öte gerçek ve geniş kapsamlı bir demokrasinin varolmasıdır. Sosyalizmde oy kullanmanın ve demokrasinin yalnızca bir «formalite» olduğu iddialarını politik yaşamın pratiği yalanlamaktadır. İktidarın halka ait olduğu bir yerde formalitenin, biçimselliğin yeri yoktur. Seçim sistemi de içinde olmak üzere tüm politik kurumlar, yurttaşların devletin ve toplumun yönetimi işlerine katılmalarını sağlayarak, onların sosyal etkinliklerini artırıcı bir işlev görürler.

M. İvanşık

Açıklama

ABD yönetimi dünya barışını, Türkiye halkı da içinde, tüm dünya halklarının geleceğini tehlikeye iten, nükleer üstünlük elde etme, gerginliği artırma politikasını sürdürüyor. Cunta yönetimi, rejimini ayakta tutabilmek için bu politikaya arka çıkıyor. ABD çevik kuvvetlerine, AWACS casusluk uçaklarına topraklarımızı açıyor. ABD'nin Batı Avrupa'ya yeni nükleer füzeler yerleştirmesini destekliyor.

Reagan'ın yanısıra, cuntanın başbakanı Ulusu'nun da katılacağı Federal Almanya'nın başkenti Bonn'daki NATO tepe toplantısı, nükleer silâhlanmaya hız verme, Ortadoğu'ya askersel müdahalede bulunma plânlarını ele alacaktır. Reagan'ın Batı Berlin'e özel gezisi, Avrupa'daki gerginliği artırmayı amaçlıyor. Onun, şimdilerde yüzüne takmaya çalıştığı barış maskesi, yalnızca bu plânları barış isteyen yığınların gözünden gizlemek içindir.

Ne ki, halkların barış istemi durdurulamaz. ABD yönetiminin bu çılgınlık politikası ancak barış içinde savaşımı yükseltmekle, tüm barış güçlerinin birliğini güçlendirmekle önenebilir.

TKP, NATO tepe toplantısı sırasında; Bonn'da, Batı Berlin'de ve aynı zamanda ABD kentlerinde düzenlenecek olan, büyük barış ve silâhsızlanma gösterilerini selâmlıyor. Batı Avrupa'daki tüm Türkiye'li işçileri, aydınları bu gösterilere katılmaya, desteklemeye çağırıyor.

TKP, Batı Avrupa'daki Türkiye'lilerin ilerici örgütleri arasında 8 Mayıs Duisburg yürüyüşünde sağlanan eylem birliğinin, şimdi 10 Haziran barış gösterilerinde de sürdürüleceğine inanıyor. Bu, halkımızın cuntaya ve onun ardındaki ABD emperyalizmine karşı savaşımına güç katacaktır.

Cuntacı generaller ABD yönetiminden aldıkları uğursuz desteğin faturasını halkımıza ödetiyorlar. Yalnız ülkemizi savaş tehlikesine sürüklemekle kalmıyorlar, silâhlanma harcamalarını ölçsüz artırarak, işsizliği, pahalılığı daha da körüklüyorlar. Barış isteyen, ABD köleliğine karşı çıkanları zindanlara dolduruyorlar. Ülkemizi, halkımızı insana yaraşır her şeyden uzak tutmaya çalışıyorlar.

Cunta yönetimi tüm bu girişimlerini, tıpkı Reagan'lar gibi Sovyet tehdidi yalanlarının ardına gizlemeye çalışıyor. Oysa Sovyetler Birliği, ne Türkiye'yi ne de başka bir ülkeyi tehdit ediyor. Tersine Sovyetler Birliği

nükleer silâh bulundurmayan ülkelere karşı, bu silâhları kullanmayacağına söz veriyor. Ülkemize, ulusal çıkarlarımıza uygun çok yanlı ilişkileri geliştirmeyi öneriyor. Tüm NATO ülkelerine, L. İ. Brejnev'in, son olarak Komsomol'un 19. Kongresi'nde yinelediği gibi, somut yapıcı silâhsızlanma önerileri getiriyor. Tek yanlı moratoryum uygulayarak içtenliğini kanıtlıyor. Halkımız için her zaman olduğu gibi, bugün de, barış ve dostluk konusunda Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler güven kaynağıdır. Ülkemizi tehdit eden, yalnızca cunta yönetiminin körü körüne peşine takıldığı ABD yönetiminin çılgınlık politikası, onun bölgemize yönelik somut girişimleridir.

ABD yönetiminin elinde savaş ateşlerine sürüklenmek kader değildir. Buna karşı durulabilir. Cuntanın baskıları geri püskürtülebilir. Eğer tüm barış yanlısı güçler birleşsek, sesimizi yükseltirsek, barış ve güvenlik içinde yaşama savaşımını kazanabiliriz. Şimdi tüm ülkelerde yükselen savaş karşıtı halk hareketi yanımızdadır.

TKP, halkımızı, tüm barış ve demokrasi güçlerini ABD'nin ölüm plânlarına, çevik kuvvetlerine, AVACS uçaklarına, nükleer füzelerine ve cuntaya karşı birlikte omuz omuza savaşıma çağırıyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

3 Haziran 1982

Açıklama

Siyonist İsrail yönetimi, Ortadoğu'daki beşinci savaşını başlattı. Lübnan'ın bir bölümünü işgal etti. Lübnan ve Filistin halkı üzerinde havadan, karadan ve denizden saldırılarla, Amerikan silâhlarıyla tam bir soy kırım uyguluyor. Lübnan ulusal ilerici hareketini, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü yok etmek istiyor. Birleşmiş Milletler kararlarını, tüm ülkelerden yükselen protestoları hiçe sayan İsrail yönetimi, açıktır ki, en başta ABD yönetiminin desteğine güveniyor.

İsrail siyonistlerinin bu barbarca saldırısı Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist ülkelerin, barış yanlısı güçlerin Ortadoğu sorununa barışçı bir çözüm bulunması yolunda girişimlerini yoğunlaştırdıkları, Birleşmiş Milletler İkinci Silâhsızlanma Özel Oturumu'nun toplandığı günlerde yer alıyor. Bir kere daha gözler önüne seriliyor: Ortadoğu'da barış ve güvenliği tehdit eden temel etken, Ortadoğu halklarının, bölge ve dünya barışının baş düşmanları, İsrail siyonistleri ve onları destekleyen ABD yönetimidir.

Ülkemizdeki zorbalık rejimini ayakta tutabilmek için, ABD yönetiminden destek dilenen cuntanın, İsrail saldırganlığına karşı çıkması ne denli içtendir? Cunta yönetimi niçin hâlâ İsrail'le olan diplomatik ilişkileri kesmiyor? Cuntanın İsrail'i protesto etmesi, onun, ülkemiz topraklarını ABD emperyalizminin saldırı birliklerine açmasıyla nasıl bağdaşıyor? ABD Çevik Kuvvetleri, şimdi İsrail'in saldırdığı Arap halklarına yönelik değil midir?

Türkiye Komünist Partisi, Lübnan ve Filistin halkıyla, bu güç günlerinde tam bir dayanışma içindedir. TKP, Lübnan ulusal ilerici güçlerinin, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün savaşımına tüm desteğini açıklar. TKP, halkımızı Lübnan ve Filistin halkıyla dayanışmaya çağırır.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

7. 6. 1982

Bildiri

Türkiye Barış Komitesi yöneticileri hakkında açılan utanç verici dava 24 Haziran 1982 günü İstanbul'da başlıyor. TKP tüm yurttaşlarımızı, sağduyu sahibi her politikacıyı dikkatlerini bu davaya çevirmeye çağırıyor.

Bu davada ülkemizin önde gelen bilim, sanat ve politika adamları, yüzbinlerce üyesi olan yığın örgütlerinin yöneticileri yargılanıyorlar. Faşist albay Takkeci'nin hazırladığı iddianame, ülkemizin de halkımızın yüzakı bu insanların, yalnızca barışı savundukları ve ülkemizin bölgede bir barış etkeni durumuna gelmesi için savaşım verdikleri için 30 yıla varan ağır hapis cezalarına çarptırılmalarını istiyor.

Kimsenin yadsıyamadığı gerçek şudur ki, bugün dünyamızda tüm halkları, tüm ülkeleri ilgilendiren baş sorun «savaş mı-barış mı?» sorunudur. Barış Komitesi yöneticileri bu konuda aktif tutum aldılar. Halkımızın barış özlemini dile getirdiler. Cunta yönetimi ise savaş tehlikesinin koy-nağını oluşturan ABD yönetiminin politikasını onaylıyor. Bunun için, ülkemizin ABD yönetiminin NATO başlarının elinde ateşlere sürüklenmesinin önüne geçmek isteyenlere ağır baskılar uyguluyor. Barış Komitesi davası doğrudan koyu Amerikancı, azılı gerici orgeneral Ersin'in, cuntanın kendi koyduğu yasaları bile çiğneyen girişimleriyle açıldı.

Cuntacı generaller ilerici yurtsever güçler üzerindeki barbarca baskılarını haklı gösterecek tek bir kanıtı sahip değillerdir. Barış Komitesi davasının iddianamesinde olduğu gibi, faşist albay Takkeci'nin son hazırladığı TKP İstanbul davası iddianamesinde de, suç kanıtı olarak, bu örgütlerin «Sovyetler Birliği için çalıştığı» öne sürülüyor. Cuntacı generaller bu kaba anti-komünist, anti-sovyetik suçlamaları, Sovyetler Birliği'nin ülkemizi tehdit ettiği yolundaki ilkel yalana dayandırmaya çalışıyorlar.

Oysa Sovyetler Birliği devlet başkanı L. İ. Brejnev, Birleşmiş Milletler Silahsızlanma Oturumu'na gönderdiği mesajda, Sovyetler Birliği'nin 15 Haziran 1982 gününden geçerli olmak üzere hiçbir zaman ilk olarak nükleer silah kullanmaya başvurmayacağını açıkladı. Bu tarihsel bir girişimdir. Eğer ABD yönetimi ve öteki nükleer silah sahibi ülkeler de Sovyetler Birliği'nin örneğini izlerlerse, açıktır ki, savaş tehlikesi önenebilir.

Cunta yönetimi ABD yönetiminin sözünün dışına çıkmıyor. Cuntanın Başkanı Ulusu Bonn'daki NATO tepe toplantısında her konuda Reagan'ın isteği doğrultusunda oy kullandı. Cuntanın Dışişleri Bakanı Türkmen, Birleşmiş Milletler'de barış ve silahsızlanma yolundaki somut önerileri duymazlıktan geldi.

Durum olağanüstü ciddidir. Cunta, ABD yönetiminden destek alıp diktatörlüğünü güçlendirmek için, Türkiye'yi ateşe itiyor. Anadolu'yu, Türk-

Kürt tüm halkıyla, tüm tarihsel uygarlık yapıtlarıyla yok edecek bir nükleer savaş uçuurumundan kurtarma şansını bile bile kullanmıyor.

Sovyetler Birliği'nin son girişimi karşısında, gerçeşler hiçbir ikircime, tartışmaya yer vermeyecek biçimde apaşık ortadadır. Eğer topraklarımız, ABD nükleer silahlarından arındırılırsa, ölkemiz olası bir nükleer savaşın yokedici sonuçlarından kurtarılmış olacaktır. Ölkemizi tehdit eden bu nükleer füzelerdir. İlk nükleer vuruş stratejisinde ısrar eden ABD ve NATO başları, bununla, güzel yurdumuzu da nükleer bir savaşın hedef tahtası yapıyorlar.

Barış Komitesi yöneticileri, tüm bunlara karşı çıktıkları için, onurlu büyük bir görevi yerine getirdikleri için zindanlarda çürütölmek isteniyor.

TKP tüm halkımıza sesleniyor: Barış Komitesi yöneticilerini cuntanın elinden kurtaralım! Barışı yargılatmayalım! Topraklarımızdaki Amerikan nükleer füzelerini söküp atalım, geleceğimizi kurtaralım!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

21 Haziran 1982

TKP Merkez Komitesi'nden yapılan açıklama

İstanbul Metris sıkıyönetim ceza ve tutukevinde 2.500 ilerici, yurtsever tutuklu yirmi günü aşkın bir süredir açlık grevi yapıyorlar. Cuntanın cezaevlerindeki barbarca baskılarına karşı direnen tutukluların bir bölümü ölümün eşiğindedir, çoğu hastaneye kaldırılmıştır. Yakınlarının, cuntanın başı Kenan Evren'e varıncaya kadar, yetkililere yaptıkları tüm başvurular yanıtız kalmakta, baskılar aralıksız sürmekte, tutukluların yakınları bile göz altına alınmaktadır.

TKP İstanbul Metris'teki tutukluların bu yiğit direnişini destekliyor, tüm halkımızı, cuntanın canlı canlı mezara gömmeye çabaladığı ilerici yurtseverlerin savaşıma omuz vermeye, onları yalnız bırakmamaya çağırıyor.

İdamlara son verilmeli, tüm politik tutuklular serbest bırakılmalıdır. Poliste sorgulamada işkencelere, 45 günlük gözaltı süresine son verilmiştir. Tutukluların cezaevinden alınıp yeniden işkenceye götürülmeleri önlenmelidir. Mahkemelerde savunmaya konulan kısıtlamalar, basın üzerindeki davalara ilişkin sansür kaldırılmalıdır. Cezaevlerindeki işkenceler, insanlık dışı uygulamalar derhal durdurulmalıdır. Kadın tutuklulara özel olarak uygulanan yüz kızartıcı işkencelere derhal son verilmelidir. Zorunlu eğitimler kaldırılmalı, tutukluların sağlık ve öteki gereksinimlerini karşılamalarına konan engeller son bulmalı; görüşmecilere konan kısıtlama ve yasaklar kaldırılmalı, hücre cezalarına son verilmelidir. Tüm ceza ve tutukevlerinde insanlık dışı koşullar kökten değişmelidir.

TKP, halkımızın seçkin evlatlarına karşı cuntanın zindanlarında uygulanan faşist baskılara karşı tüm halkımızı sesini yükseltmeye cuntanın, inançlarını yok edemediği barış ve özgürlük savaşçılarını fizik olarak yok etme girişimlerinin önüne geçmeye çağırıyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

7. 6. 1982

**Georgi Dimitroff'un 100. doğum yıldönümü nedeniyle
Bulgar Komünist Partisi tarafından 15-18 Mayıs
günlerinde Sofya'da düzenlenen uluslararası
konferansta TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın
yaptığı konuşma**

Değerli yoldaşlar,

Dünya komünist hareketinin seçkin önderlerinden, Bulgar halkının büyük evladı Georgi Dimitroff'un 100. doğum yıldönümü nedeniyle düzenlenen bu toplantıya katılmaktan büyük sevinç duyuyoruz. Dimitroff'un Leninci partisinin, kardeş Bulgar Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'ne, bizlere bu konferansa katılma olanağı verdiği için ve gösterdiği sıcak konukseverlikten dolayı en içten teşekkürlerimizi iletmeyi bir borç biliriz.

Bu konuşmamızda Dimitroff'un ilke ve ülkülerinin Türkiye işçi sınıfının, tüm barış ve demokrasi güçlerinin savaşımalarında taşıdığı büyük güncel önemi dile getirmek istiyoruz. Ama önce şunu belirtmeliyiz ki, bugün Sofya'da bir kez daha, Bulgar işçi sınıfının, emekçi halkının, Bulgar Komünist Partisi'nin ve onun seçkin Genel Sekreteri Jivkov yoldaşın öncülüğünde, Dimitroff'un «öteki ülkelerin başka koşullarda tüm bir yüz yıl boyunca ulaştıkları düzeye biz birkaç on yıl içinde ulaşmalıyız» kalitini başarıyla yerine getirmiş olmasına tanık oluyoruz. Bulgar halkı büyük önder ve öğretmeni Dimitroff'un çizdiği yola Bulgar-Sovyet kardeşliğine her zaman sıkı sıkıya bağlı kaldığı için, bu üstün başarıları elde etmiştir ve bugün gelişmiş sosyalist toplumu kurma ve komünizme geçişin maddesel temellerini hazırlama savaşımında sağlam adımlarla ilerlemektedir.

Yoldaşlar,

Dünyamız İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en gergin dönemi yaşıyor. ABD emperyalizmi, sosyalist ülkeler karşısında nükleer üstünlük elde etme, ilk darbe olanağını ele geçirme, böylece güç konumlarından hareketle tarihin tekerleğini geri çevirme yolundaki serüvenci amaçlarından vazgeçmiş değildir. Tersine o, her yoldan nükleer silâhlanmaya hız vermekte, bunun yoğun bir anti-sovyetik, anti-komünist kampanyanın ardına gizlemeye çalışmaktadır. ABD emperyalizmi Batı Avrupa'ya yeni nükleer füzeler yerleştirme çabalarını sürdürüyor. Bu durum uluslararası ilişkilerdeki gerginliği alabildiğine artırıyor, yeni bir tur nükleer silâhlanma yarısını kışkırtıyor, çatışma ve nükleer savaş tehlikesini artırıyor.

Biz Dimitroff yoldaşı savaş karşıtı savaşımın aktif bir öncüsü olarak tanıdık. Onun için 1936'da dile getirdiği şu görüşler, savaş mı barış mı sorununun tüm halklar için en temel sorun olduğu günümüzde özellikle

büyük önem taşıyor. «Tüm anakaralara uzanan ve Tokyo'dan Londra'ya, New York'dan Berlin'e kadar her yerde tek bir yumruk gibi savaş kundakçılarının karşısına dikilen bir barış cephesi gereklidir. Eğer bu barış cephesi kendini yalnızca protestolarla, karar ve açıklamalarla sınırlamazsa, pratik yığın eylemleriyle ortaya çıkarsa, o zaman güçlü ve yenilmez olacaktır.»

İşte bugün böylesi bir barış hareketinin güçlenmekte olması büyük bir önem taşıyor. Barış hareketinin utkusunun temel ön koşulu, her zamanki gibi bugün de, gelişmekte olan bir dizi ülkenin barış yanlısı girişi, kapitalist ülkelerdeki barış hareketi ile başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin yürüttükleri ardıcıl barış savaşımı arasındaki birliğin pekişmesidir. Dimitrof'un daha 1945'de belirttiği gibi, emperyalizmden kaynaklanan savaş tehlikesi önlenemez ve «yeni bir dünya savaşı kaçınılmaz değildir». Bunun güvencesi, «Halkların, onların demokratik güçlerinin başını Sovyetler Birliği'nin çektiği tek bir barış ve demokrasi cephesinde birleşmesidir.»

Yoldaşlar,

Sovyetler Birliği'nin ardıcıl barış politikası tüm halklar için en büyük güven kaynağıdır. L. İ. Brejnev yoldaş, SBKP'nin 26. Kongresinde, Sovyet Sendikalar Birliği Kongresinde, Taşkent'de ve Leninci Komsomol Kongresinde bir dizi barış önerilerinde bulundu. SBKP nükleer silâhlarda indirim yapılması yolunda ardıcıl çaba gösterdi ve tek yanlı olarak moratoryum ilân etti. Brejnev yoldaş bu kararın artık uygulandığını tüm insanlığa açıkladı. Temelleri V. İ. Lenin tarafından atılan Sovyet barış politikasının tüm insanlığın geleceğine ilişkin büyük bir sorumlulukla sürdüren SBKP'nin bu önerileri gerçekten de dünyamızı bir nükleer savaş cehenneminden kurtarmanın, toplumsal ilerlemeyi güvence altına almanın tek geçerli yolunu somutluyor. Partimizin geçtiğimiz Mayıs ayında toplanan son MK Plenumunda okunan raporda da belirtildiği gibi, «TKP Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist ülkelerin Orta Doğu'ya, ülkemize ve tüm dünyaya yönelik barış önerilerini ardıcıl destekliyor.»

Açıktır ki, bugün tüm kapitalist dünyada barış hareketinin yükselmesinde ABD yönetiminin saldırgan politikasının insanlığın vicdanında mahkûm edilmesinde Sovyetler Birliği'nin yürüttüğü açık ve dürüst politikanın belirleyici önemi vardır. Halklar bugün sosyalizmle barışın ayrılmaz olduğunu, savaş tehlikesinin gerçek kaynağının emperyalizmde olduğunu daha iyi görüyorlar.

Reagan yönetimin şimdi barışçı ve yapıcı bir görünüş almak istemesi de bundandır. Gerçekte ise Orta Avrupa'ya yerleştirilecek roketler için rampalar yapılmıştır ve Pentagon yeni roket plânında sözlerden başka hiç bir şey değiştirmemiştir. O, şimdi kuzu postuna bürünmüş kurt gibi kapitalist ülkelerde yükselen barış hareketini şaşırtmaya, halkları kandır-

maya ve böylece saldırgan amaçlarını gerçekleştirmeye çalışıyor. Buna izin vermemeliyiz. ABD emperyalizminin yüzüne taktığı bu iğreti maskeyi indirmek için, gerçekleri halklarımıza açıklamak için şimdi daha çok çaba göstermek gerekiyor. Bu konuda partimiz, bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de elinden gelen çabayı gösterecektir.

Partimiz karşı-devrimci güçlere ve onların dış destekçilerine karşı yürüttüğü savaşında Polonya halkını, onun öncüsü PBİP'ni destekliyor. Karşı-devrimci saldırganlara karşı savaşında Afgan halkına, Orta Amerika ve Karayip halklarının ABD emperyalizmine karşı savaşına dayanışmasını duyuruyor. Salvador'daki emperyalist kırımını lanetliyoruz. Bugünlerde İsrail siyonist ve emperyalist saldırısıyla karşı karşıya kalan Lübnan'la dayanışma içindeyiz ve Filistin halkının haklı savaşının yanındayız.

Yoldaşlar,

İzin verirsiniz, bu platformdan, gerici askersel diktatörlüğün baskısı altındaki halkımıza, onun çıkarları için savaşan partimize gösterdiğiniz enternasyonalist dayanışma için sizlere teşekkürlerimizi bildirmek istiyorum. Proleter enternasyonalizminin bir belirtisi olan bu desteğe her zaman büyük değer biçiyoruz.

Yoldaşlar,

Eğer ABD emperyalizminin açık desteği olmasaydı, halkımız cunta rejiminin altında bugünkü derin acılara yuvarlanmazdı. Polonya için timsah gözyaşları dökenlerin bu tutumu ibret vericidir. Türkiye'de 12 Eylül 1980'de bir askersel devirmeye erke gelen cunta, halka verdiği tüm sözlerin tersine sömürü ve baskıyı ülkemiz tarihinde eş görülmedik boyutlara vardırdı. Tüm ülkeyi toplama kampına döndürdü.

Cuntacı generaller ABD yönetiminden aldıkları bu uğursuz desteğin faturasını halkımıza ödetmek istiyorlar. Onlar ilk başta dile getirdikleri barış ve yumuşama yanlısı sözlerin tümünü çok çabuk unuttular. Ve ABD emperyalizminin ülkemizi Orta Doğu'da, sosyalist ülkelere, ulusal kurtuluş hareketine, tüm komşu halklara karşı bir atlama tahtasına çevirme yolundaki planlarına boyun eğdiler. Ülkemizi bölgede savaş tehlikesini arttıran bir etmen durumuna soktular.

Cunta ABD yönetiminin dünya çapındaki gerginlik ve çatışma politikasına uygun olarak Orta Doğuya yöneltmek istediği «erken müdahale birlikleri»ne ülkemiz topraklarında üsler ve başka kolaylıklar sağlamayı kabul etti. NATO'nun AWAKS casusluk uçaklarına, Anadolunun göbeğinde üs verdi. NATO'nun silahlanma yarışını hızlandırma, örgütün etkinlik alanını genişletmek, Polonya'daki gelişmeleri gerekçe yaparak yumuşama sürecini dinamitleme girişimlerini anti-Sovyetik kampanyalarına ABD yönetiminin dizi dibinde onay verdi, veriyor. Öte yandan Ege Denizindeki Yunanistan'la olan anlaşmazlıkları, cunta yönetimi güç konumlarından,

askersel provokasyonlara başvurarak çözme yolunda tehlikeli adımlar atıyor. Bu girişimlerden en başta Yunanistan'da yükselen anti-emperyalist NATO karşıtı halk hareketini bastırmak amacındaki ABD emperyalizmi yararlanıyor. ABD yönetimi aynı zamanda Orta Doğu'da İran-İrak arasındaki savaşta yer alan gelişmelerin getirdiği koşullarda Türkiye'yi askersel serüvenlerine araç etme yolunda çabalar harcıyor.

Partimin bu yıl Mayıs ayındaki son MK plenumu barış için ABD emperyalizmine karşı güçlü bir halk direnişi gerçekleştirmek için tüm güçleri seferber etme görevini öne aldı. Ülkemizde barıştan yana geniş güçler vardır. Cunta tüm bu güçlerin üstüne barbarca yürüyor. Örneğin, Türkiye Barış Komitesi'nin Dünya Barış Konseyi yöneticileri şimdi anti-komünist suçlamalarla cuntanın mahkemelerinde 30 yıla varan hapis istemleriyle yargılanıyorlar. Neki bu barış saavşımını yok edemiyor. Cuntanın yoğun sansürü altındaki basında bile ABD emperyalizminin ülkemize yönelik tehlikeli plânlarına karşı sesler yükseliyor. Elbette bu güçlerin daha etkinlikle savaşıma atılması için partimiz savaşıyor. Biz, cuntanın barbarca saldırılarının, barışseverlere yönelik koğuşturmaların barış uğrunda cesaretle öne atılmaya engel olamayacağını belirtiyoruz. Çünkü, bugün öylesine bir durum doğmuştur ki, koğuşturulmayı göze alamayanlar, kendiliklerinden emperyalizmin nükleer intihar yoluna koşmuş olacaktırlar.

Cuntanın barış güçlerine karşı saldırısı yalnız kaba güç ve terör değildir. O, barış savaşımına atılmaya yetenekli nice demokrat insanı, Yunan, Ermeni ve Kürt uluslarına karşı şövenist histeriyi körükleyerek şaşırtmaya çalışıyor. Şövenizme karşı savaşmadan halkların dostluğu uğrunda aralıksız bir ideolojik aydınlatma kampanyası yürütmeden, proletarya enternasyonalizmine dört elle sarılmadan barış uğrunda başarılı savaşım yürütmek olanaklı değildir. Biz aynı zamanda, halkımızın şövizmle zehirlenmeye çalışıldığı bugünkü gericiilik ortamında, ulusal nihilizme karşı Leninci bir tutum almadan da barış için, halkların dostluğu için başarılı savaşılamayacağını biliyoruz. Dimitrof'un bundan yıllarca önce bu konudaki öğütleri bizim için bugün de gerçekten değerlidir.

Yoldaşlar,

Bugünkü karmaşık koşullarda Türkiye'nin bir dizi uluslararası sorunda takınacağı tutum, bölge ve dünya barışı için azımsanmayacak önem taşıyor. Bu ise, her şeyden önce Türkiye'deki barış yanlısı, demokrasi yanlısı güçlerin birliğine, savaşım derecesine bağlı olarak sonuçlanabilir. Barışın korunması, Türkiye'nin bölgede gerginlik etkeni olmaktan çıkarılması için TKP geniş barış yanlısı güçleri aşağıdaki istemler için savaşıma çağırıyor.

– Topraklarımız her türlü nükleer silâhlardan ve depolardan arındırılmalıdır. Sovyetler Birliği'nin topraklarında nükleer silâh barındırmayan ülkelere karşı bu tür silahlar kullanmayacağı sözünden, bu tarihsel fırsat-

tan Türkiye yararlanmalıdır. Balkanların atom silahlarından arındırılması yolundaki BHC önerileri desteklenmelidir.

– «Erken müdahale birliklerinin» Türkiye topraklarından yararlandırılması yolundaki NATO kararına, İslâm ülkeleriyle yakın dostluk ve işbirliği isteyen barış yanlısı bir tek kimse onaylamıyor. Türkiye topraklarından Amerikan erken müdahale birlikleri hiç bir biçimde, hiç bir koşulla yararlanmamalıdır.

– Türkiye'deki NATO ve Amerikan üslerinden yapılan casusluk uçuşları durdurulmalı, AWACS'ları Konya'ya yerleştirme plânı gerçekleştirilmelidir.

– Ege'de, iki ülkenin hak eşitliği temelinde, barışçıl, adil bir çözüm yolu sağlamak için NATO dışında Türkiye ve Yunanistan arasında gecikmeksizin ikili görüşmeler yoluna gidilmelidir.

– Kıbrıs'tan, Türk silahlı kuvvetleri hiç bir ön koşul ileri sürülmeksizin geri çekilmelidir. TKP, Kıbrıs'ın egemenliğini, toprak bütünlüğünü, bağımsızlığını ve bağılantısızlığını savunuyor. Adanın tümüyle askerden arındırılmasını onaylıyor. Kıbrıs'ta barışçı, adil ve kalıcı bir çözüm için, uluslararası bir konferansın toplanması ve Kıbrıs'ta iki toplumun aralarındaki sorunları çözmek için toplumlararası görüşmelerin sürmesi yolundaki çağrıları TKP destekliyor.

– Türkiye, Sovyetler Birliği önerilerini desteklemeli, Orta Avrupa'ya Amerikan roketlerinin yerleştirilmesi plânına karşı çıkmalıdır.

– Silâhlanma harcamalarının aralıksız arttırılmasından vazgeçilmeli, nükleer silâh taşıyabilecek Amerikan uçaklarının alımı ve yapımı plânları geri çevrilmeli, askersel harcamalardan yapılacak kısıntılarla sosyal harcamalar arttırılmalıdır.

Bu son derecede ivedi adımlar atılmadan, Türkiye'nin kendi istemi dışında bile tehlikeli serüvenlere sürüklenmesi önlenemez. TKP, ülkemizin bölgede bir gerginlik etkeni değil de bir barış etkeni durumuna gelmesini sağlayabilmek için, her şeyden önce, NATO'dan çıkılmasını, Amerikan üslerinin sökülmesini, tüm ikili kölelik anlaşmalarının yırtılmasını vazgeçilmez koşul sayıyor. Bloksuz, ve barış yanlısı bir Türkiye tüm komşularıyla gerçekten dostluk ilişkileri kurabilir ve bugün içinde kıvrandığı derin ekonomik sosyal zorlukları aşmakta yepyeni olanaklara kavuşabilir. Bu ise, ülkemizde halkın özgürlüğü, demokratik hakları için sağlam bir temelin oluşması demektir.

Yoldaşlar,

Erteki generallerin baskı ve saldırısı bugün komünistlerden Sosyalist Enternasyonal üyesi CHP'ye kadar uzanan çok geniş güçlerine yöneliyor. Rejimin tüm potansiyel karşıtları faşizme özgü yöntemlerle susturulmaya, sindirilmeye çalışıyor. Cunta hiç bir ulusal sorunu çözemedi, tersine ülkedeki ekonomik, politik, sosyal bunalımları daha da derinleştirdiği için

halktan korkuyor. Baskının biraz olsun azalmasıyla yığınların baş kaldıracığını görüyor. Yeniden demokrasiye» geçileceği yolundaki sözler yalnızca halkı bir süre daha oyalamayı amaçlıyor. Cunta sivil görünümü, bir militarist-polis devletini yerleştirmek istiyor.

TKP, demokrasi isteyen halkımıza bunun ancak cunta rejiminin yıkılmasıyla olanaklı olduğunu gösteriyor. Cuntanın yıkılması, tüm ulusal demokratik güçlerin demokratik hükümetinin kurulması, köklü, anti-emperyalist, anti-tekel dönüşümlerin başlatılması ülkemizin demokrasi ve barışa, ulusal bağımsızlığa kavuşmasının tek yolu budur. Dimitrof'un Komintern VII. Kongresinde işlediği birleşik cephe politikası bugün de güncelliğini koruyor. TKP bugün tüm ulusal demokratik güçlerin tek cephesini oluşturmayı çözümleyici görev olarak alıyor. Dimitrof'un şu sözlerini anımsıyoruz: «Tüm devrimci, ilerici demokratik güçlerin işçi sınıfının öncülüğünde birleşik eylemi – emperyalist politikaya darbe vuracak, savaş tehlikesini uzaklaştıracak, barışı ve halklar arası dostluğu güvenceleyecek ve sosyalizme yönelecek olan budur.»

TKP cuntanın halkımıza dayatmak istediği gerici anayasaya karşı düzenleyeceğini açıkladığı referandumda bir dabe indirmek için savaşımı, bugün en geniş demokrasi güçlerini birleştirmede, yığınların savaşımını yükseltmede önemli bir araç olarak görüyor.

Eğer en geniş güçlerin bu konuda eylem ve güç birliği sağlanırsa, yığınlar cuntanın Anayasasına hayır diyeceklerdir. Açıktır ki bu durumda yığınlar bu diktatörlüğü savaşımlarıyla alaşağı etmeye her zamankinden daha hazır olacaklardır.

İşçi sınıfının politik ve sendikal birliğini sağlama görevi, NATO'ya ve cuntaya karşı en geniş demokrasi ve barış yanlısı güçleri birleştirmede belirleyici önem taşıyor. Partimiz ile TİP ve TSİP arasında 4 Şubat 1982'de yapılan «ortak açıklama» şimdi partilerimiz arasındaki eylem birliğini daha da kalıcılaştırma yönünde yeni olanaklar sağlıyor. Partimiz kapatılan ve ağır baskılar altında tutulan, 52 yöneticisi idam istemiyle yargılanan DISK'in üyesi işçilerin, Türk-İş üyesi işçilerle savaş birliğini sağlama yolunda yürüyor.

Yoldaşlar,

Cuntanın ardı arkası kesilmeyen saldırılarından partimiz ağır yaralar aldı. Yüzlerce yoldaşımız tutuklandı. Bazı yoldaşlarımız işkence altında can verdi. Pek çoğu sakatlandı. İlegal savaşımın koşulları çok daha ağırlaştı. Neki bugün yaralarımızı sarmayı, gericiğin geçici üstün geldiği durumdan sıyrılmayı ve yeni bir devrimci yükselişi hazırlamayı partimiz başarma görevini öne koymuş, bu yolda adımlar atmaya başlamıştır. Biz şimdi, parti örgütlerimizin çalışmalarına yeniden hız vermeyi başarma yolundayız. Partimizin illegal yayın organı «Atılım», ülkede basılıyor ve dağıtılıyor. İlegal yığınsal propaganda materyalleri yayınlama işini canlandırıyoruz. Bugün cuntanın zıندانlarında ve mahkemelerinde işçi sını-

fının davasını, komünist partisini, bizim ortak tüm yüce ülkelerimizi boyun eğmeden savunan yoldaşlarımızın kişiliğinde biz, Dimitrof'un Laypzig'deki yiğitliğinin örneğini görmekten kıvanç duyuyoruz.

Partimizin Dimitrof'la, Bulgar komünistleriyle savaş arkadaşlığı çok eskilere dayanır. Türkiye komünistleri Dimitrof'un Komintern yöneticisi olarak kendi savaşlarına sağladığı büyük desteği, şaşmaz yol göstericiliğini hiç bir zaman unutmadılar. 1930'lu yılların ortalarında partimizin kendi içine kapalı bir durumdan kurtulup, yığınlarla sıkı bağlar kurmaya geçmesinde, onun yol göstericiliği büyük rol oynamıştır. Bugün de partimiz «yığın çalışması, yığın savaşımlı, yığın savaşımlı, yığın direnişi, tek cephe, serüven yok» sözlerini komünist taktiğin alfabesi olarak genç kuşaklara kavratma görevini sürdürüyor.

Yoldaşlar,

Sözlerimi bitirmeden önce, tüm insanlığın yazgısı üstüne, savaş mı, barış mı sorusu üstüne konuşulan şu tarihsel dönemde ortak hareketimizin en güncel, en ivedi sorununa değinmek istiyorum. Bu sorun uluslararası komünist ve işçi partilerinin birliğini daha da güçlendirmektir. Günümüzde dünya komünist hareketinin birliği her zamankinden daha büyük bir önem taşıyor. Dünya barışını korumada ve emperyalizme karşı yeni utkular kazanmada en önemli rol açıktır ki, herkesden önce dünya komünist hareketine düşmektedir.

Dimitrof'un ana yurdundaki bu göz alıcı jübile dünya komünist hareketinin gücünü, yaygınlığını ve derinliğini en iyi bir biçimde dile getiriyor. Şimdi şu toplantı sırasında elbette daha güçlüyüz. Tüm kardeş partiler ne denli değişik koşullarda çalışıyor olsalar da ne denli ayrı ve özgül nitelikli görevleri çözüyor olsalar da onlar tartışmasız emperyalizmin saldırgan politikasının geri püskürtülmesi ve dünya barışının korunması davasında, yüce bir enternasyonalist görevi elbirliği ile çözme yoluna koyuluyorlar. Öte yandan Brejnev yoldaşın 26. Kongre'de vurguladığı gibi «komünistlerin emperyalizmin saldırgan siyasetine, bir nükleer felâket tehlikesini içinde barındıran silâhlı yarışına karşı, barış için ardıcıl savaşımlı, dünya komünist hareketinin birliğini arttırmada ve saygınlığını güçlendirmede önemli bir etkindir.»

Biz, kardeş partilerin ezici çoğunluğunun kanısını paylaştığımız inancıyla şu yalın gerçeğin altını çizmek istiyoruz: Bugünümüzü, yani ilk atom silâhının patladığı 1945 yılından bu yana insanlığın bir nükleer yıkımdan bugüne kadar sakınabilmesini, Sovyetler, Birliği'ne borçluyuz. Aynı zamanda biz; onun dününden, Lenin'in başında yürüdüğü Büyük Ekimbr'un zengin deneyiminden öğreniyoruz ve kendi yarınımızı, geleceğimizi bugünün yüce Sovyet ülkesinin örneğinde görüyoruz.

Sovyetler Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasında ulusal kurtuluş savaşları yıllarında kurulan dostluğun anıları halkımızın belleğinden bugün de

silinmemiştir. Şimdi, Reagan'ların çılgınca silâhlanma politikasına ayak uyduran cunta, ve onun hizmetindeki gerici propaganda aygıtı, bu anıları silmeye çalışıyor. Barışın kalesi Sovyetler Birliğine karşı karalama kampanyası giderek hızlanıyor. Gericilik, «Sovyet tehlikesi» yalanıyla, bize, komünistlere, öteki barış ve demokrasi güçlerine canavarca saldırıyor. Tam bu sırada, biz, İtalyan Komünist Partisi yöneticilerinin emperyalist «Sovyet tehlikesi» yalanına güç veren bir çizgiyle ortaya çıktığını görüyoruz. Cunta zorbalıkla bizi Büyük Oktobr'un, Marksizm-Leninizmin ve proletarya enternasyonalizminin yüce yolundan çevirmek isterken, biz İKP yöneticilerinden benzer öğütler işitiyoruz. Biz yığınları dayanılmaz sömürüye, işsizliğe, konutsuzluğa, tek sözle sefaletle karşı reel sosyalizm örneğiyle savaşa kaldırırken ,sosyalist demokrasinin sürekli gelişmesinden gururla söz ederken, tüm bunların devrimcileştirici etkileri kendi pratiğimizde gözlerken, onların reel sosyalizmi tüm kazanımlarıyla karaladığına hayretle tanık oluyoruz. Bunlar, bizim ülkemizdeki savaşıma belli ki yardım etmiyor, zarar veriyor.

Dimitrof'un, Sovyetler Birliğine karşı tutumunu işçi hareketi içindeki her kişi ve örgüt için işçi sınıfının çıkarlarına, sosyalizm davasına bağlılığının denek taşı olduğu yolundaki sözleri bugün de tüm güncelliğini koruyor. Sovyet devletinin ve sosyalist ülkelerin düşmanlarına karşı savaş bugün yalnız komünistlerin değil, barış ve demokrasiden yana herkesin görevidir.

Merkez Komitemizin son plenumunda okunan raporda da belirtildiği gibi, «Partimiz Oktobr Devrimi'nin uluslararası önemine ilişkin Leninci görüşün doğruluğunu kendi pratiğinin sınavından geçirmiştir.»

Yoldaşlar,

İçinde yaşadığımız karmaşık dünya koşulları, hareketimizin artan görevleri, dünya komünist ve işçi partilerinin yeni bir uluslararası konferansının toplanmasını zorunlu kılıyor. Açıktır ki, böyle bir girişim hareketimizin uluslararası düzeydeki birliğini daha da güçlendirecek, barış ve toplumsal ilerleme güçlerine yeni bir savaşım gücü açılacaktır.

İlginiz için teşekkür ederim.

Lübnan Komünist Partisi Başkanı Nicolas Chaoui yoldaş'a

Değerli Nicolas Chaoui yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve kendi adıma, 70. doğum yıldönümünüzü candan kutlar, en iyi dileklerimizi iletirim.

Lübnan Komünist Partisi saflarında, en büyük sorumlu görevleri üstlenerek sürdürdüğünüz çalışmalarınız, Partinizin ülkenizde, bölgemizde ve dünya komünist hareketinde seçkin ve saygın bir yer kazanmasına katkıda bulundu. Komünist hareketin saflarındaki savaşımınız, özellikle Lübnan Komünist Partisi'nin oluşmasına ve komünistler ile geniş yurtsever ve demokrat güçler arasındaki bağlaşıklığın kurulmasına damga vurdu. Türkiye komünistleri, sizi, Lübnan İlerici Ulusal Hareketi'nin kurucularından ve ardıcıl bir enternasyonalist olarak tanıyor.

Türkiye Komünist Partisi, İsrail yöneticilerinin Lübnan ve Filistin halkına yönelik barbarca saldırısını ve kırımını, FKÖ'nü yok etme girişimlerini şiddetle protesto eder. Lübnan ve Filistin halklarıyla tam bir dayanışma içinde olduğunu dile getirir.

Değerli Nicolas Chaoui yoldaş,

Size, 70. doğum yıldönümünüzde sağlık, esenlik, sorumlu görevinizde yeni başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

17 Haziran 1982

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Başkanlığına

Değerli arkadaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Türkiye Sosyalist işçi Partisi'nin 8. kuruluş yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selamlarımızı iletirim.

Türkiye Komünist Partisi, günümüzdeki uluslararası ve ülke içi gelişmeler ışığında, partilerimiz üzerine düşen tüm uluslararası ve ulusal görevlerin üstesinden gelmek için vargücüyle çalışıyor. Bölgemizdeki ve ülkemiz üzerindeki özellikle ABD emperyalizminin savaş kışkırtıcısı politikasına ve cuntaya karşı barışın savunulması, ülkemizdeki demokrasi savaşımının güçlendirilmesi, tüm politik tutukluların kurtarılması, emekçilerin ekonomik ve sosyal çıkarlarının korunması ve cuntanın yıkılması savaşımında üzerine düşen tüm görevleri gerçekleştirmeye büyük önem veriyor. Türkiye Komünist Partisi Mayıs 1982 MK Plenumu'nun bir kez daha vurguladığı gibi, TİP ve TSİP ile yaptığı ortak açıklamayı, tüm ilerici güçlerin birliğine ve güçlü bir halk hareketinin oluşturulmasına yardımcı olacak önemli bir adım olarak değerlendiriyor. Bu yöndeki çabaların bundan böyle de ardıcıl sürdürüleceğini belirtiyor. Partimiz TSİP'in 8. kuruluş yıldönümünde, bu yoldaki çalışmalarınıza bafiarılar diler.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

16 Haziran 1982

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

– Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?

– Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?

– Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?

– Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?

– Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?

– Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

Değerli okurlar,

Dergimize ilişkin görüşlerinizi öğrenmeye büyük önem veriyoruz. Bize «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini daha ilginç, daha çekici yapmada yardımcı olacağınıza inanıyoruz.

Sizden aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

1. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini ne zamandan beri sürekli izliyorsunuz?

a) 1 yıl, b) 2–5 yıl, c) 5 yıldan fazla

2. Derginin hangi bölümlerini en ilginç buluyorsunuz?

a) Özgün sorunların çözümlendiği yazılar

b) Görüş değiş-tokuşu

c) Komünist partilerinin eylemleri ve gelişmeleri üstüne yazılar

ç) Kitap eleştirileri, bibliyografya

d) Enformasyon, istatistik veriler

3. Aşağıdaki sorunlarla ilgili yazıların hangilerini daha ilginç buluyorsunuz?

a) Ekonomi

b) Politika, dünya olayları

c) Marksizm-Leninizm teorisi

ç) Bilim ve kültür

d) Barış savaşımı

4. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin içeriğine ilişkin özel bir görüş ve öneriniz var mı? Derginin hangi sorunları ele almasını öneriyorsunuz?

5. Yaşınız

a) 25'ten küçük, b) 26–40, c) 41–59, ç) 60'tan büyük

6. Mesleğiniz ...

7. Adresiniz

Kent ...

Ülke ...

Yanıtlarınızı şu adrese gönderiniz:

«Yeni Çağ» – Stredisko pro rozšírování tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

- Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?
- Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?
- Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?
- Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?
- Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?
- Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3
Czechoslovakia

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**